

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ Ramkhamhaeng Journal of Public Administration (RJPA)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2564 Vol. 4 No. 2 May - August 2021

โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ISSN 2630-0133

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์
โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์และนักศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณชน

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทั้งในรูปของบทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทรรศน์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและบุคคลทั่วไปทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาที่สัมพันธ์ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์/เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับแรกเดือนมกราคม – เมษายน ฉบับที่สองเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม และฉบับที่สาม เดือนกันยายน – ธันวาคม) โดยยกเลิกฉบับตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม (ISSN 2586-9647) และจะคงเผยแพร่ในฉบับออนไลน์ (ISSN 2630-0133) แต่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้ตั้งแต่ฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) 2563 เป็นต้นไป

เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

สำนักงานกองบรรณาธิการ

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 5
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

ที่ปรึกษา

ผศ. วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการ
มหาวิทยาลัย กรรมการสภา
มหาวิทยาลัย รักษาราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะกรรมการดำเนินการจัดทำวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. คณบดีคณะรัฐศาสตร์	ประธานคณะกรรมการ
2. รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย	รองประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์รวิภา ธรรมโชติ	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ทิพรรัตน์ บุปผะศิริ	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกักรีย์ ไชยพินิจ	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัฐศิริรินทร์ วั่งกานนท์	กรรมการ
7. หัวหน้างานบริการการศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
8. นางสาวจิตตราพร พิรุณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้จัดทำวารสาร**บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา**

รศ. ชลิตา ศรมณี

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหนู

17 ซอยร่มเกล้า 17 ถ.ร่มเกล้า

เขตลาดกระบัง กทม. 10520

บรรณาธิการประจำฉบับ

ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลีมนณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร. ไชยันต์ ไชยพร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สุพิณ เกษาคูปต์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.วีโรจน์ ก่อสกุล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อ.เดช อุณหะจิริงรักษ์

30/93 ซอยนวมินทร์ 80 แขวงนวลจันทร์

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพของวารสาร

รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์

23/132 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

ผู้จัดการ

นายสิทธิรักษ์ ตรีศรี

ฝ่ายศิลป์

นายประดิษฐ์ ทองมณีใจ

ประจำกองจัดการ

นางสาวทิพวัลลภ เดชชยาทรัพย์

นายอรรถวุฒิ ศรีเหรียญ

เหรียญก

นางสาวดารุณี ทิพย์สวัสดิ์

กรรมการกลั่นกรอง (Peer Reviewers)

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร. ไชยันต์ ไชยพร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.ดำรงค์ วัฒนา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.วันชัย มีชาติ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.สุรัตน์ โหราชัยกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.สุพิน เกษาคุปต์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.ดร.เมธาวุฒิ พีรพรวิฑูร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศ.ดร.วรภารณ์ จุลปานนท์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.วิทยา จิตนพวงศ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รวีภา ธรรมโชติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ทิพรัตน์ บุบผะศิริ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศุภชัย ศุภผล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ตันตยกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ. ชลิตา ศรมณี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.เสาวลักษณ์ สุขวิรัช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.พงศสันต์ ศรีสมทรัพย์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วิมา พิงวิวัฒน์นิกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วงพัทตร์ ภูพันธ์ุศรี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.มูฮัมหมัด อิลยาส หน้้าปริง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.รัฐศิรินทร์ ว่างานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.นิพนธ์ โชะเฮง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.พัต ลวางกูร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ชญาน์ทัต ศุภขลาศัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.จักรี ไชยพินิจ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อ.ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.เกรียงชัย ปิงประวัตี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.กฤติธี ศรีเกตุ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ประการัง ชื่นจิตตร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นฤมล มารคแมน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.วัชรารกรณ์ ชิวโคภิขัฐ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.นันทวรรณ บุญช่วย	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ปรมต วรรณบวร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.โกสุม สายจันทร์	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ	สภาผู้แทนราษฎร
รศ.ดร.นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ญาณกร ไท้ประยูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.พ.ด.ท. ดร.ไวพจน์ กุลาชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.พรชัย เทพปัญญา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.บุษอวี ยีหมะ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ผศ.ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร. อมรทิพย์ อมราภิบาล	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร. ประสงค์ โตนด	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ดร.พระปลัดสมชาย ปโยโค	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ทิพาพร พิมพิสุทธ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต	นักวิชาการอิสระ
รศ.พิพัฒน์ ไทยอารี	นักวิชาการอิสระ
รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหนู	นักวิชาการอิสระ
พล.ต.อ. ดร.ไกรสุข สิ้นสุข	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ นับเป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 2 โดยบทความที่น่าสนใจในฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นบทความที่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้สอน นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย การนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีการอำนวยความสะดวก โดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง การวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ บทความเชิงปรัชญาเรื่องพลวัตของภาษา และบทความภาษาอังกฤษเรื่อง Transforming Thai public services delivery: From the past to the present ที่น่าสนใจไม่น้อย เป็นต้น

วารสารฉบับต่อไปกำหนดจะตีพิมพ์ในเดือนธันวาคม เรียนเชิญท่านที่สนใจจะนำผลงานมาเผยแพร่ติดต่อประสานมาได้ โดยจะต้อง submit เข้าระบบภายในเดือนพฤศจิกายน และขอให้เข้าไปอ่าน author guideline เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมบทความด้วย

กองบรรณาธิการ จึงใคร่ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละพิจารณาคุณภาพของบทความ รวมทั้งได้ชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการกับผู้อ่านทุกท่าน

รองศาสตราจารย์สิทธิพันธ์ พุทธทนต์

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	viii
นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม ในประเทศไทย สุพิชชา ตันติชนากร	1
ความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน ณัฐพัชร ศิริวัฒน์	36
ความรู้และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ ของสมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย พีศสลัถม์ อารังศ์วรกุล, อนันต์ วริศนราทร	60
การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้ใช้มหาบัณฑิต: ศึกษาเฉพาะกรณี หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิโรจน์ ก่อสกุล, ชลิตา ศรมณี, บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ เฉลิมพล ศรีหงษ์, เดช อุณหะจรรย์รักษ์	81
การนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี การอำนวยความสะดวกโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง ปิยะนุช เงินคล้าย, พงศ์สัณห์ ศรีสมทรัพย์	114
พลวัตของภาษา สุรกานต์ ไตสมบุญ	136

การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้สอน: ศึกษาเฉพาะกรณี หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, ชลิตา ศรมณี, ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, วิโรจน์ ก่อสกุล, เดช อุณหะจรรย์รักษ์	162
Transforming Thai public services delivery: Form past to present Saowalux Sukkawirach, Pakarang Chuenjit, Wirayut Phonphotthanamat	193
การวิจัยเชิงปริมาณกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ	239
การพัฒนาความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-เมียนมา ในยุคประชาธิปไตยใหม่ ระหว่าง ค.ศ. 2011-2021 สาธิน สุนทรพันธุ์	270
แนะนำผู้เขียน	315

นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม ในประเทศไทย

The government policy in the prevention of brand piracy in Thailand

สุพิชฌาย์ ตันติธนากร¹

Supitcha tantithanakorn

i-brandname@hotmail.com

Received: 17/04/64 Revised: 3/07/64 Accepted: 3/07/64

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุและนโยบายของภาครัฐในการการแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ สินค้าแบรนด์เนม ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทยและวิเคราะห์นโยบายการแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในปัจจุบันตลอดจนศึกษานโยบายเพื่อป้องกันปัญหาลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการดำเนินการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 32 คน แบบเจาะจง ได้แก่ ประชาชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบและผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมของประเทศไทยทำให้จำนวนสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีจำนวนมากจนควบคุมไม่ได้ สาเหตุเกิดจากการพัฒนาระบบการผลิตของธุรกิจละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรการการป้องกันและปราบปรามในประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งมาตรการระดับนโยบาย ด้านกฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาความต้องการสินค้าของผู้บริโภค ดังนั้น ควรมีการศึกษานโยบายภาครัฐรวมถึงมาตรการในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมของต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: นโยบายภาครัฐ; การป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม;
นโยบายสาธารณะ

Abstract

This research aimed to study about the causes and government policy for solving the problems of luxury brand piracy in Thailand. The objective of this study were 1) to study the cause of brand piracy within and outside the Thailand. 2) to analyze the solution problem policy of brand piracy. This research was the qualitative research by using the documentary research technique and collecting data by in-depth interview

32 key informants: people, government officers, affected entrepreneurs and experts. The instruments used were semi-structured interviews.

The results revealed that the problems of brands piracy in Thailand were the quantity of pirated products is out of control, because of the development of the production system of pirated businesses. Prevention and suppression measures in Thailand were not yet controllable, both policy level measures Law and practice of relevant government officials, as well as consumer product demand problems. Therefore, there should be a study of government policies, including measures to prevent piracy for brand products of foreign countries, to guide the development of effective prevention of brand piracy in Thailand.

Keyword: government policy; prevention of brand piracy; public policy

บทนำ

ปัญหาสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นปัญหาที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและมีการขยายตัวระดับสูงในหลายปีที่ผ่านมาและเป็นปัญหาไปทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย สำหรับตราสินค้าที่ได้รับความนิยมในการลอกเลียนแบบมักจะเป็นตราสินค้าที่มีชื่อเสียงระดับสูงหรือที่เรียกว่า ลักซ์วรี แบรินด์(Luxury Brand) ที่มีการจำหน่ายไปทั่วโลก ซึ่งการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของตราสินค้าที่เป็นของแท้และถือเป็นปัญหาใหญ่ระดับนานาชาติ เนื่องจากตราสินค้าที่เป็นของแท่นั้น

มักจะมีแหล่งผลิตมาจากหลายประเทศ ทำให้ประเทศที่มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าเลียนแบบได้รับแรงกดดันจากประเทศเจ้าของตราสินค้าดังกล่าวและหน่วยงานสากล โดยเฉพาะแหล่งผลิตสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาขนาดใหญ่อย่างเช่นประเทศจีน เวียดนาม รวมทั้งประเทศไทยด้วย (สุมาลี เล็กประยูร, 2553)

มูลค่ารวมของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ทั่วโลกในปี 2560 สูงถึง 1.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และมีการคาดการณ์ว่าจะปรับตัวสูงขึ้นถึง 1.82 ล้านล้านในปี 2563 (AP News, 2018: online). ความต้องการของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสินค้าแบรนด์เนมที่ละเมิดลิขสิทธิ์เติบโตอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 1970 ทั้งที่ผู้บริโภคทราบว่าสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ผู้บริโภคยังคงมีแรงจูงใจและมีแนวโน้มที่จะยังซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ต่อไป ถึงแม้ว่าจะสินค้าแบรนด์เนมยังคงรักษาคุณค่าในแบรนด์ตัวเองได้ แต่ผู้ประกอบการสินค้าแบรนด์เนมก็มีการสูญเสียผลประโยชน์จากการเกิดขึ้นของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นี้ไปเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ยังคงมีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2562 ประเทศไทยส่งออกสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มากเป็นลำดับที่ 8 ของโลก (โพสต์ทูเดย์, 2562 : ออนไลน์) ซึ่งปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าในประเทศไทยมีมาอย่างยาวนานและสร้างผลกระทบในด้านภาพลักษณ์และเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก รวมถึงปัญหาของการปลอมแปลงและการละเมิดสิทธิบัตรยังคงเป็นเรื่องยากที่จะแก้ไข ดังสถิติการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสถิติการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกรมศุลกากรระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2564 (ณ เดือนมกราคม)

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี2563		ปี 2564 (ณ เดือนมกราคม)		เปรียบเทียบกับยอดเฉลี่ย ของปี 2563 (ณ มกราคม)	
		คดี	ของกลาง(ชิ้น)	คดี	ของกลาง(ชิ้น)	คดี	ของกลาง(ชิ้น)
	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ						
	พรบ.เครื่องหมายการค้า	1,270	323,032	125	496,797	18.11%	1745.50%
	พรบ.ลิขสิทธิ์	527	35469	60	756	36.62%	(74.55%)
	พรบ.สิทธิบัตร	0	0	0	0	0%	0%
	รวม	1,685	330,607	185	497,553	23.54%	1,564.61
2	กรมสอบสวนคดีพิเศษ						
	พรบ.เครื่องหมายการค้า	4	512,621	2	2,872,747	500%	6,624.84%
	พรบ.ลิขสิทธิ์	0	0	0	0	0%	0%
	พรบ.สิทธิบัตร	0	0	0	0	0%	0%
	รวม	4	512,621	2	2,872,747	500%	6,624.84%
	กรมศุลกากร	1,541	52,517,596	48	48,816	(62.62%)	(98.88%)
	รวม	3,342	23,388,718	235	3,419,116	(15.62%)	(23.15%)

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2564.

เข้าถึงได้จาก<https://www.ipthailand.go.th/th/protect-005.html>

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยในอดีตมีปัญหารุนแรงอย่างมาก แต่กระนั้นก็ตาม รัฐบาลไทยก็มีการสร้างโครงสร้างองค์กรขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง และตัวแทนดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์ และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้กำหนดโทษทางอาญาเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ รัฐบาลไทยในฐานะผู้กำหนดนโยบายการป้องกันปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว แต่กระนั้นก็ยังพบว่าปัญหาดังกล่าวไม่ได้มีความทุเลา หรือเบาบางลงไปเลย การที่ในปัจจุบันมีการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนม โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มลักซ์ชวี่ จำนวนเพิ่มมากขึ้นนั้น ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และภาพลักษณ์ของประเทศเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการต่างๆ ในป้องกันและปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนม อย่างจริงจัง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา นโยบายภาครัฐในการป้องกัน การละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์ชวี่ในประเทศไทย รวมถึงศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อลดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ สินค้าแบรนด์เนมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสาเหตุของปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ สินค้าแบรนด์เนม ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย
2. วิเคราะห์นโยบายการแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษา แนวนโยบายเพื่อป้องกันปัญหาลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านทฤษฎี

การศึกษานโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แนวคิดการศึกษาสถาบันนิยมแบบเก่า (Old Institutionalism) ของ R.A.W Rhodes (2006) และแนวคิดสถาบันนิยมแบบใหม่ (New Institutionalism) ของ Vivien Lowndes (2002) โดยอธิบายได้ว่าการศึกษาสถาบันนิยมแบบเก่า (Old Institutionalism) เน้นศึกษาสถาบันที่เป็นทางการของรัฐ (Formal Institution) เพราะเชื่อว่าสถาบันทางการเมืองที่ประกอบกันขึ้นเป็นรัฐนั้นจะสามารถสะท้อนความเป็นจริงของรัฐได้ โดยสถาบันที่เป็นทางการ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ (Constitution) กฎหมายมหาชน (Public Law) รัฐสภา (Parliament) ฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative) ฝ่ายบริหาร (Administrative) ทั้งนี้สถาบันที่เป็นทางการ คือ สิ่งที่สะท้อนความเป็นรัฐฯ หนึ่งออกมาได้

อย่างไรก็ตาม การศึกษาสถาบันนิยมแบบเก่าได้มีการปรับตัวทำให้เกิดการศึกษาสถาบันนิยมแบบใหม่ (New Institutionalism) โดยเน้นการศึกษาสถาบันนิยมแนวทางต่างๆ เช่น สถาบันนิยมแบบปทัสถาน (Normative Institutionalism) ที่เป็นแนวการวิเคราะห์ที่เน้นการศึกษา บรรทัดฐานและคุณค่าที่ดำรงอยู่ในสถาบันทางการเมือง สถาบันนิยมแบบการตัดสินใจเลือกอย่างสมเหตุสมผล (Rational Choice Institutionalism) การตัดสินใจของตัวแสดงต่างๆ นั้นถูกกำหนดโดยบริบทของสถาบันดังกล่าวเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัด รวมถึงกฎระเบียบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในตนเอง และสถาบันนิยมเชิงสังคมวิทยา (Sociological Institutionalism) ซึ่งแนวการวิเคราะห์ของสถาบัน

นิยมใหม่ลักษณะนี้ จะมีความคล้ายกับสถาบันนิยมแบบปัทสถาน (Normative Institutionalism) โดยจุดที่เหมือนกันก็คือ ทั้งสองแนวการวิเคราะห์จะเน้นในเรื่องของ ปัทสถานของโครงสร้างทางการเมืองที่เกิดขึ้น หรือ ความคิดความเชื่อของแต่ละสังคมที่ ประกอบสร้างกันขึ้นมาเป็นสถาบันหรือเป็นรากฐานทางความคิดของสถาบันทางการเมือง สำหรับสถาบันนิยมเชิงสังคมวิทยาจะไม่สนใจแต่เพียงสิ่งที่เป็นบรรทัดฐานที่ซ่อนอยู่ เท่านั้น แต่ยังพิจารณาในมุมกว้างกว่าคือ พิจารณาไปถึงวัฒนธรรม ธรรมเนียม หรือแนวปฏิบัติต่างๆที่ไม่เป็นทางการ รวมถึงกติกาทางสังคมที่ไม่ใช่ในแง่ของกฎหมายซึ่งซ่อนอยู่ใน สถาบันทางการเมือง และเป็นแนวปฏิบัติของคนในสังคมนั้นๆ ตลอดจนพิจารณาว่า สิ่งที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้มีกลไกกำหนดพฤติกรรมของคนได้อย่างไร

ทั้งนี้ งานวิจัยงานวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้า แบรินด์เนมในประเทศไทย ได้นำเอากรอบแนวคิดสถาบันนิยมแบบเก่าและสถาบันนิยมแบบใหม่มาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการทำความเข้าใจแนวทางการจัดการของรัฐในเรื่องการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรินด์เนมในประเทศไทย

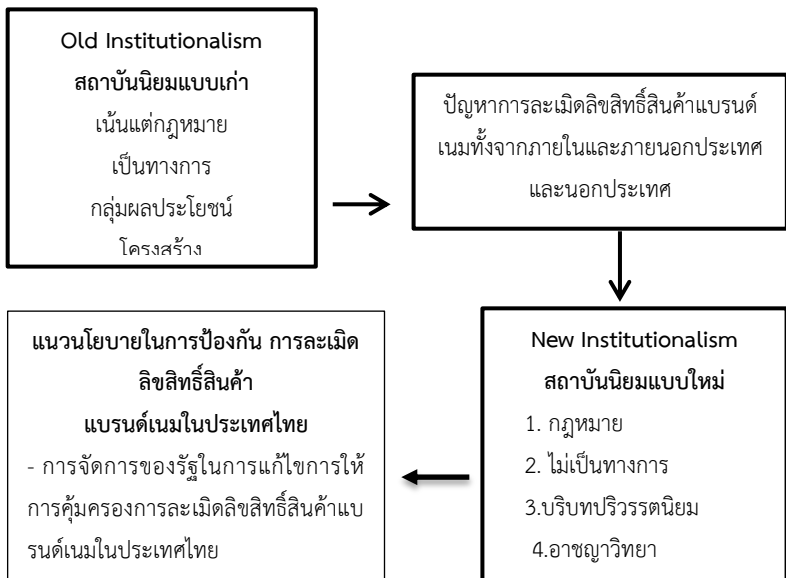
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ นโยบายภาครัฐ และ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการป้องกัน ควบคุม การละเมิดลิขสิทธิ์ สินค้าแบรินด์เนม กลุ่มหลักขั้วรี ระหว่างปี 2558-ปัจจุบัน (2563)

3. ขอบเขตด้านข้อมูล ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสียทางตรงและทางอ้อม กับ ลิขสิทธิ์ละเมิดลิขสิทธิ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย ใช้กรอบแนวคิดการศึกษาสถาบันนิยมแบบเก่า (Old Institutionalism) ของ R.A.W Rhodes (2006) และสถาบันนิยมแบบใหม่ (New Institutionalism) ของ Vivien Lowndes (2002) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยงานวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยศึกษา โดย (1) การวิจัยเชิงเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ทฤษฎีเกี่ยวกับการลักลอบจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ทฤษฎีอาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยาที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีการกำหนดโทษทางอาญารวมถึงปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย นโยบายภาครัฐและหน่วยงานภาครัฐของไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม และ(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview)

กลุ่มผู้ให้สำคัญที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยจากบุคคลที่มีส่วนได้เสียใน (Stakeholders) กับการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม ได้แก่

1. ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 8 ท่าน
2. เจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 ท่าน
3. ตัวแทนผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดลิขสิทธิ์ จำนวน 8 ท่าน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ให้มีความสอดคล้องกับการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินกระบวนการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ อันมีผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major Themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ ตลอดจนแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1.สาเหตุของปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ลิขิต้า แบรินด์เนม ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในลิขิต้าแบรินด์เนมในประเทศไทย

สาเหตุการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมเป็นผลมาจากการ ละเมิดกฎหมาย สิทธิบัตรและแพร่หลายในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาใน เอเชีย ด้วยความนิยมของผลิตภัณฑ์ตะวันตกและงบประมาณที่จำกัด ผู้บริโภคในประเทศ เหล่านี้รวมถึงประเทศไทยพิจารณาเลือกซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นทางเลือกแทนการ เป็นเจ้าของสินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์ชัวรี่ ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้คุณภาพหรือรูปแบบที่ อาจจะน้อยกว่า รวมถึงการรับรู้ว่าการเลือกใช้สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นที่ยอมรับได้ไม่ใช่ ปัญหา เนื่องจากผู้บริโภคทราบและยินดีจ่ายสำหรับรายการผู้บริโภคเหล่านี้พิจารณาใช้ ผลิตภัณฑ์แบรนด์เนมปลอมเป็นวิธีในการปรับปรุงรูปลักษณ์ส่วนบุคคลและสร้างความ ประทับใจให้ผู้อื่น

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้หรือบริโภคสินค้าเป็นแรงผลักดันสำคัญของผู้บริโภค ที่ต้องการซื้อมาครอบครอง ทำให้สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ยังเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะความหรูหราในการใช้งานที่ใกล้เคียงกับของจริง และการแสดงออกที่ใกล้เคียง กับสินค้าแบรนด์ของจริง นำเสนอผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์ปลอมเป็นสัญลักษณ์สถานะ เพื่อ จำแนกตัวเองออกเป็นกลุ่มสังคมที่มีชื่อเสียงที่พวกเขาต้องการเป็นสมาชิก โดยการสวมใส่ สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์แบรนด์เนม ผู้บริโภคสามารถอ้างว่าอยู่ในระดับสังคมเดียวกับที่ ผู้ใช้แบรนด์หรูดั้งเดิมอยู่ตราบดีที่ไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าผู้บริโภคสวมผลิตภัณฑ์ปลอม ราคาสำหรับสินค้าลอกเลียนแบบของแบรนด์หรูเป็นเพียงเศษเสี้ยวของราคาสินค้าของแท้ และผู้คนมักจะซื้อสินค้าปลอมเพื่อลดต้นทุนในการซื้อสินค้าของแท้ด้วยเงินจำนวนมาก สินค้าลอกเลียนแบบส่งมอบความคุ้มค่าสมราคาแม้ว่าจะมีราคาถูกก็ตาม

สำหรับการขยายตัวของสินค้าเลียนแบบเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1970 เมื่อตราสินค้า Levi's คั้น พบว่ามีการเลียนแบบยี่ห้อของ Levi's จำนวนมากวางจำหน่ายในแถบเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ และกระจายอยู่ทั่วไปในแถบยุโรปตะวันตกซึ่งเป็นการลอกเลียนทั้ง สินค้าลวดลายรูปแบบคุณลักษณะ บรรจุภัณฑ์ เครื่องหมายการค้าและฉลาก นอกจากนี้ ยังพบว่าสินค้าเลียนแบบได้รับความนิยมและเติบโตขึ้นอย่างมากแบบทวีคูณในช่วงปี ค.ศ. 1998-2008 ที่ผ่านมาโดยเฉพาะการเลียนแบบตราสินค้าหุรุทีที่เป็นสินค้าแฟชั่น เช่น เสื้อผ้า กระเป๋าถือ กระเป๋าเงิน นาฬิกา และปากกา สำหรับประเทศไทย สินค้าเลียนแบบและ สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ถือได้ว่าเป็นสินค้าผิดกฎหมาย และที่มาของสินค้าแบรนด์เนม และสินค้า ละเมิดลิขสิทธิ์ส่วนมากลักลอบนำเข้ามาจากประเทศต่างประเทศ ยอดการจับกุมสินค้า ละเมิดลิขสิทธิ์มีแนวโน้มปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลักลอบนำเข้าสินค้าก๊อปปี้ แปรนด์เนมผ่านด่านชายแดน ท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือกรุงเทพฯ ต่างจากเดิมที่มีการ ลักลอบผลิตในประเทศแล้วจำหน่าย ส่วน ใหญ่เป็นสินค้าก๊อปปี้ประเภท แวนตา น้ำหอม ชุดกีฬา เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า นาฬิกา บุหรี่ไฟฟ้า ตุ๊กตา ของเล่นเด็ก เป็นต้น

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์ชัวรี่ของประเทศไทย มี ดังนี้

1. ความเจริญด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้การละเมิดสินค้าลิขสิทธิ์และตรา สินค้าพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด การเติบโตอย่างรวดเร็วของอีคอมเมิร์ซและการเพิ่มขึ้น ของอุปกรณ์ที่รองรับอินเทอร์เน็ตได้เปิดโอกาสใหม่ๆ ในการเติบโตสำหรับธุรกิจทั้งขนาด ใหญ่และขนาดเล็ก ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสสำหรับบุคคลและองค์กรที่ต้องการขาย

สินค้าละเมิดตราสินค้าให้กับผู้บริโภค การค้าบนอินเทอร์เน็ตช่วยอำนวยความสะดวกในการขายละเมิดตราสินค้าโดยตรงจากผู้ผลิตและตัวกลางในการจัดจำหน่ายไปยังผู้บริโภค รวมทั้งระหว่างองค์กรและบุคคล ซึ่งอินเทอร์เน็ตเป็นที่เหมาะสำหรับผู้ปลอมแปลงในการขายสินค้าละเมิดตราสินค้า เนื่องจากสามารถโฆษณาและขายสินค้าผิดกฎหมายได้ราวกับว่าเป็นสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ผู้ประกอบการสินค้าละเมิดตราสินค้ายังเข้าถึงผู้บริโภคหลายล้านคนอย่างง่ายและมีประสิทธิภาพ และผู้บริโภคก็สามารถหาสินค้าที่หาซื้อได้สะดวกในราคาประหยัด ช่วยให้ผู้ประกอบการสินค้าละเมิดตราสินค้าสามารถเข้าถึงตลาดใหม่และผู้บริโภครายใหม่ได้ รวมถึงการเกิดขึ้นของสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram ยังให้ช่องว่างที่ผู้ประกอบการดำเนินแผนการที่ผิดกฎหมายเป็นประโยชน์อย่างมาก นอกจากนี้ ความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของอินเทอร์เน็ตสำหรับการขายของปลอม อินเทอร์เน็ตมีพัฒนาเป็นช่องทางการขายที่สำคัญสำหรับสินค้าลอกเลียนแบบในประเทศไทย อินเทอร์เน็ตได้มอบโอกาสสำหรับสินค้าละเมิดตราสินค้า ช่วยให้ผู้ผลิตสินค้าลอกเลียนแบบเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้เกือบไม่จำกัดทั่วโลกด้วยข้อเสนอของผู้ผลิตสินค้าลอกเลียนแบบ มีการซื้อขายทางออนไลน์เป็นประจำทุกปีแทบทุกประเภท

2. ระบบการผลิตของธุรกิจละเมิดลิขสิทธิ์และตราสินค้าพัฒนาไปอย่างมาก การพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้ธุรกิจที่ต้องการดำเนินธุรกิจละเมิดลิขสิทธิ์และตราสินค้าทำได้ง่ายมากขึ้น ประกอบกับการเติบโตของธุรกิจการผลิตในประเทศจีนทำให้ประเทศจีนเป็นประเทศที่เป็นฐานการผลิตหลัก วัตถุประสงค์และการผลิตสินค้าละเมิดตราสินค้าส่วนมากในปัจจุบันนำเข้ามาจากประเทศจีน เจ้าของธุรกิจผลิตสินค้าที่ผิดกฎหมายมักจะมุ่งผลิตสินค้าละเมิดตราสินค้าที่ลอกเลียนแบบได้ง่าย ในขณะที่หลีกเลี่ยงผลิตภัณฑ์ที่มีความ

ซับซ้อนในการผลิต การดำเนินการผลิตสินค้าละเมิดตราสินค้าถูกพัฒนาอย่างมาก จนเกิดเป็นกลุ่มธุรกิจใหญ่ ธุรกิจมีตั้งแต่โครงสร้างองค์กรขนาดเล็กที่เรียบง่ายในการผลิตไปจนถึงองค์กรขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการผลิตในภาคอุตสาหกรรม การผลิตสินค้าละเมิดตราสินค้าแบ่งเป็นหลายประเภท และกำหนดคุณภาพในการลอกเลียนแบบตราสินค้าไว้อย่างชัดเจนและสินค้าแบรนด์เนมจำนวนมาก แม้ว่าผลิตด้วยอุปกรณ์เทคโนโลยีขั้นสูงแต่เทคโนโลยีขั้นสูงที่กล่าวถึงนี้ก็สามารถเข้าถึงโดยบุคคลทั่วไปได้ง่าย ราคาที่สมเหตุสมผล และการพัฒนาทางเทคโนโลยีในการสร้างแบบจำลองการพิมพ์และการสแกนทำให้ง่ายต่อการเลียนแบบ ในปัจจุบันผู้ประกอบการสินค้าลอกเลียนแบบได้รับประโยชน์อย่างมากจากการเข้าถึงโรงงานผลิตที่ทันสมัยได้ง่ายขึ้น จากจำนวนคนงานที่มีทักษะจำนวนมาก และจากการเติบโตของความต้องการภายใน ตลาดภายในและภายนอกประเทศไทย

3. จำนวนการไหลเข้าของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และตราสินค้ามากจนควบคุมได้จำกัดมาก การพัฒนาของระบบการขนส่งสินค้าที่เกี่ยวข้อง พอจะแบ่งได้เป็นสามส่วนคือ ส่วนแรก คือ มีการสร้างเครือข่ายขนส่งสินค้าระดับมืออาชีพสำหรับสินค้านำเข้าจำนวนมากๆ และส่วนที่สอง คือ การเกิดขึ้นของบริษัทขนส่งขนาดกลางและ ส่วนที่สาม คือ การใช้บริการไปรษณีย์สำหรับการขนส่ง ขนาดเล็ก ในส่วนที่หนึ่งและสอง การนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนในปัจจุบันทำได้ง่ายมาก และด้วยจำนวนสินค้าที่มากเกินกว่าที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐจะตรวจสอบโดยละเอียดได้ทั้งหมด ทำให้เกิดการไหลเข้าของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และตราสินค้าจำนวนมาก การเติบโตอย่างรวดเร็วของการค้าโลก การเกิดขึ้นของการค้าเสรีและการลดอุปสรรคทางการค้าทำให้ธุรกิจสินค้าละเมิดตราสินค้าเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการค้าเติบโตขึ้นอย่างมากปริมาณการนำเข้าที่แท้จริงในหลายประเทศ

ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือทีมงานกรมศุลกากรแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะขัดขวางการไหลเข้าและออกของสินค้าละเมิดตราสินค้าจากภายในและภายนอก ในส่วนการจัดส่งขนาดเล็ก ในกรณีนี้ ไปรษณีย์บริการดูเหมือนจะกลายเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่ได้รับความนิยม เนื่องจากปริมาณที่แท้จริงการขนส่งทางไปรษณีย์ที่ผิดกฎหมายเป็นเรื่องยากมากที่จะระบุ ดังนั้นอัตราการจับกุมอยู่ในระดับต่ำ

4. มาตรการการป้องกันธุรกิจสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และตราสินค้าที่เติบโตอย่างรวดเร็วควบคู่กับการค้าเสรีทั่วโลกเป็นไปได้ยากมาก ธุรกิจสินค้าละเมิดตราสินค้าที่เติบโตอย่างรวดเร็วรวมถึงเขตการค้าเสรีและท่าเรือเสรีเป็นที่สนใจของผู้ประกอบการสินค้าละเมิดตราสินค้า กระบวนการเบื้องต้น สรุปได้ดังนี้ (1) วิธีการปลอมแปลงแหล่งที่มาของสินค้าละเมิดตราสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้ว มีการจัดส่งสินค้าไปยังพื้นที่การค้าเสรีแล้วส่งออกอีกครั้งไปยังประเทศเป้าหมาย เป็นหนึ่งในวิธีการปลอมแปลงที่มาของสินค้า ซึ่งแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์เหล่านี้ถูกบดบังหรือลบโดยการย้ายไปยังพอร์ตต่างๆ และบางครั้งก็แก้ไขเอกสารที่เกี่ยวข้องมาพร้อมกับการจัดส่งและ (2) วิธีการปลอมแปลงที่สองผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เสร็จอาจจะจัดส่งไปยังพื้นที่การค้าเสรีเหล่านี้เพื่อดำเนินการเพิ่มเติม รวมถึงการเพิ่มสินค้าลอกเลียนแบบเครื่องหมายการค้าหรือฉลากหรือการบรรจุใหม่ในที่สุดก็มีการใช้พื้นที่การค้าเสรีผลิตสินค้าละเมิดตราสินค้า วิธีการสองวิธีดังกล่าวพบมากในการที่ธุรกิจละเมิดตราสินค้าที่มีฐานการผลิตอยู่ในประเทศไทยใช้ในการส่งสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ไปยังต่างประเทศ

5. มีปัจจัยมากมายที่สนับสนุนธุรกิจละเมิดลิขสิทธิ์และตราสินค้าภายในประเทศไทย การละเมิดตราสินค้ามีสัดส่วนกำไรสูงเหมือนกับการจำหน่ายยาเสพติด แต่บทลงโทษ

เขากว่า ความเสี่ยงน้อยกว่า ผู้ประกอบการสินค้าที่ลอกละเมิดตราสินค้าสามารถผลิตสินค้าเข้าสู่ท้องตลาดโดยสามารถประหยัดต้นทุนการวิจัยพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์และสามารถได้รับประโยชน์อย่างรวดเร็ว การลอกเลียนแบบสามารถทำกำไรได้มากมายซึ่งการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าละเมิดตราสินค้าในประเทศไทยนี้ต้องการเงินลงทุนจำนวนไม่มากนักในกรณีที่ลักลอบนำเข้าจากโรงงานผลิตในประเทศจีนและเมื่อพิจารณาผลกำไรที่ได้รับกับบทลงโทษที่อาจได้รับเป็นครั้งคราว ทำให้ผู้ประกอบการยังมีความสนใจที่จะดำเนินการธุรกิจอยู่ ผลกำไรก็ยังถือว่ายัง น่าดึงดูดให้ลงทุน แม้ว่าพวกเขาจะต้องเสี่ยงก็ตาม

ในประเทศไทยสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์อยู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน จนทำให้ทัศนคติของคนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด ตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ว่าผู้บริโภคจะพอใจหรือไม่เมื่อซื้อสินค้าละเมิดตราสินค้า คือ ในขณะที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้านั้น ผู้บริโภครับรู้หรือไม่ว่าสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าปลอมแปลง หรือ ละเมิดตราสินค้า (ในกลุ่มของสินค้าแบรนด์เนม กลุ่มลักซัวร์จะมีความแตกต่างชัดเจนในเรื่องระดับราคาสินค้า) ถ้าผู้บริโภคทราบและ ตัดสินใจซื้อ ก็ถือว่าผู้บริโภครับได้กับการปลอมแปลงหรือการละเมิดที่เกิดขึ้น ผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภคน้อยมาก เมื่อพิจารณาในการละเมิดตราสินค้าของสินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซัวร์ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องประดับสินค้าละเมิดตราสินค้า สร้างกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน คือ กลุ่มลูกค้าที่เลือกใช้ของละเมิดตราสินค้าและพอใจกับคุณภาพและวัตถุดิบที่อาจด้อยกว่าสินค้าของแท้ แบรนด์ระดับโลกกลายเป็นเป้าหมายสำคัญในกลุ่มสินค้าแบรนด์เนมลักซัวร์แบรนด์ที่เป็นที่นิยมในต่างประเทศก็มักจะได้รับการพัฒนาวิธีการลอกเลียนแบบตราสินค้า เครื่องหมายการค้าที่

เป็นที่รู้จัก ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าละเมิดเครื่องหมายทางการค้า
อย่างมาก

6. ปัญหาด้านกฎหมายตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ปี พ.ศ. 2534
เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดลงโทษผู้บริโภครที่ครอบครองสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์มี 3 ประเด็น
คือ ประเด็นแรก พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 44 กำหนด ให้
สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมาย การค้าซึ่งได้รับการจดทะเบียนแล้ว โดยให้เจ้าของ
เครื่องหมายการค้าดังกล่าวนั้นมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายการค้า
สำหรับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ ประเด็นที่สอง จากการศึกษานโยบายป้องกันสินค้า
ละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่
3) พ.ศ. 2559 พบว่า ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำอย่างไรเป็นการละเมิด
ลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม จึงเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไป และ
ประเด็นที่สาม บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ไม่ได้
ครอบคลุมถึง เครื่องหมายลวดลาย (Pattern Marks) เป็นเครื่องหมายที่เกิดจากลายเส้น
รูปทรงเรขาคณิตต่างๆ หรือ สิ่งอื่นที่ถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบ และมีการทำซ้ำกันอย่าง
สม่ำเสมอในปริมาณที่มากพอ บนผิวของสินค้าผ้า เครื่องหนัง เครื่องประดับ วอลล์เปเปอร์
เฟอร์นิเจอร์ กระเบื้องยาง เป็นต้น เครื่องหมาย ลวดลายจึงเป็นเครื่องหมายที่ไม่สามารถ
บอกปริมาณของลวดลายที่จะปรากฏเป็นสินค้าที่แน่นอนได้

7. ปัญหาด้านผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่
1 กล่าวว่า ด้านผู้ผลิตสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และสินค้าเลียนแบบเป็นตลาดที่มีการเติบโต
ระดับสูง มี จำนวนเงินหมุนเวียนอย่างมหาศาล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 กล่าวว่า การ

หลีกเลี่ยงภาษีทำให้ต้นทุนการจำหน่ายลดลงอย่างมาก รวมทั้งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการคิดค้น ทำให้สามารถจำหน่ายในราคาที่ต่ำกว่าสินค้าของแท้หลายเท่าตัว สามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลและกำไรอย่างรวดเร็วให้กับผู้ประกอบการ ขณะเดียวกันการนำความคิดหรือสินค้าของผู้อื่นมาลอกเลียนแบบก็เป็นสิ่งที่ยากในการทำธุรกิจ และถึงแม้ว่าสินค้าเลียนแบบจะมีแหล่งผลิตทั้งในและต่างประเทศ แต่แหล่งผลิตขนาดใหญ่จะอยู่ในประเทศจีนซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจการจับกุมของไทย ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 5 และคนที่ 6 กล่าวว่า ยังมีผู้จัดจำหน่ายรายย่อยจำนวนมากที่กระจายตัวในแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์การค้าทั่วประเทศไทย เช่น มาบุญครอง พัฒน์พงษ์ คลองถม สะพานเหล็ก สนามเสือป่า รวมถึงเชียงใหม่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ชลบุรี สงขลา กระบี่ และตลาดนัดหน้าห้างสรรพสินค้าต่างๆ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาไม่จริงจังกับการปราบปราม เหตุผลที่ทำให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับต้นๆ เป็นประเทศที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะในสังคมไทยยังมีการรับเงินใต้โต๊ะ และกฎหมายยังมีช่องว่างอย่างมาก โดยเฉพาะกฎหมายที่เอาผิดเฉพาะผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายสินค้า แต่ไม่เอาผิดกับผู้ซื้อ ทำให้ความต้องการซื้อของผู้บริโภคยังคงอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ตลาดนี้ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7 และคนที่ 8 กล่าวว่า ความนิยมหรือความต้องการซื้อจากผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่นิยมซื้อและขายสินค้าเลียนแบบเป็นอย่างมาก เพราะมีราคาถูกมากที่สุดและหาซื้อได้ง่าย

8. ปัญหาการละเมิดสินค้าแบรนด์เนมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ การละเมิดสินค้าแบรนด์เนมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนี้

ประเด็นแรก การเสนอโฆษณาที่ไม่เหมาะสมของผู้ให้การสนับสนุน เกิดจากข้อเสนอแนะที่ไม่เหมาะสมของการให้การสนับสนุนเป็นกรณีการโฆษณาแฝง สภาพของปัญหาใน สังคมโลกยุคการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทรงพลัง มาก เนื่องจากสะดวกรวดเร็วและสามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง จึงทำให้มีการใช้ อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกันอย่างแพร่หลาย การจะเข้าถึงผู้บริโภค จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆ มาใช้อย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงทำให้มีผู้นำสินค้าและบริการบางประเภทมาลงโฆษณาแฝงไว้ในเว็บไซต์ต่างๆ บนอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการหาสมาชิกแบบเครือข่ายธุรกิจ ละเมิดลิขสิทธิ์สินค้า แปรนต์เนมเป็นปัญหาการโฆษณาแฝงบนอินเทอร์เน็ต และได้ถูกนำมาใช้กันอย่างกว้างขวาง ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบตลอดจนยังไม่มีกฎหมายเข้ามาบังคับใช้ในเรื่องนี้ ถ้าหากภาครัฐมีระบบการจัดการและมีมาตรการเข้ามาควบคุมระดับความเหมาะสมของการโฆษณา แฝงและจะต้องไม่ขัดต่อหลักการต่างๆ ที่สังคมโลกยอมรับได้

ประเด็นที่สอง เป็นการโฆษณาเปรียบเทียบบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นการโฆษณาโดยใช้วิธีเปรียบเทียบสินค้าหรือบริการของผู้ทำการโฆษณาว่าแตกต่างหรือมีคุณภาพดีกว่า สินค้าหรือบริการของผู้อื่น (คู่แข่งทางการค้า) ด้วยเหตุนี้ การโฆษณาเปรียบเทียบบางกรณีก็อาจที่จะหลีกเลี่ยงการพาดพิงหรือ อ้างอิงถึงสินค้าแปรนต์เนมของคู่แข่งหรือผู้อื่นที่ติดอยู่บนตัวสินค้าหรือบริการนั้น ทั้งเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนโดยถูกต้องตามกฎหมายและที่ไม่ได้จดทะเบียน โดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งอาจจะนำมาสู่การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าได้ แต่ไม่อาจปฏิเสธ ได้ว่าสินค้าแปรนต์เนมมีขึ้นก็เพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยกันแล้ว ยังให้

ความคุ้มครองผู้บริโภค จากการใช้สินค้าแบรนด์เนมในการโฆษณาด้วย เพราะถ้าหากว่าไม่ปรากฏสินค้าแบรนด์เนมบนตัวสินค้าหรือบริการนั้นๆ แล้ว อาจจะทำให้ผู้บริโภคเองเกิดความสับสน หลงผิดต่อการเลือกซื้อเลือกหาสินค้าหรือบริการนั้นๆ ได้ เนื่องจากไม่อาจทราบได้ว่าสินค้าหรือบริการที่อยู่ในประเภทเดียวกันชนิดเดียวกันนั้นมีความแตกต่างอย่างไร ทั้งด้านคุณภาพและชื่อเสียงของเจ้าของสินค้าแบรนด์เนมเหล่านั้น แต่ถ้าหากว่ามีการใช้เครื่องหมายการค้าติดตราไว้บนตัวสินค้าหรือบริการแล้ว ผู้บริโภคเองสามารถเลือกซื้อเลือกหาสินค้าหรือบริการตามที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง เพราะสินค้าแบรนด์เนมมีไว้เพื่อชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของคุณสมบัติ (Distinctive Character) สินค้าหรือบริการนั้นๆ

ประเด็นที่สาม สินค้าปลอม (Counterfeit Products) ละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการค้าหลายรายได้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันออกมาวางขายในท้องตลาด โดยสินค้าของผู้ประกอบการค้าแต่ละรายมีคุณภาพแตกต่างกันออกไป ซึ่งสิ่งที่ทำให้ผู้ซื้อสามารถแยกแยะความแตกต่างของสินค้าเหล่านั้นได้คือ สินค้าแบรนด์เนม อันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่เจ้าของแต่ละรายได้คิดขึ้นมาใช้กับสินค้าของตน และมีไม่น้อยที่เจ้าของสามารถทำให้สินค้าที่ใช้สินค้าแบรนด์เนมของตนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค แต่เจ้าของสินค้าแบรนด์เนมมักจะประสบกับปัญหากรณีมีผู้อื่นทำการปลอมสินค้าแบรนด์เนมของตนหรือ นำสินค้าที่ใช้สินค้าแบรนด์เนมปลอมดังกล่าวมาขายทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้รับความเสียหาย จากสภาพของปัญหาของสินค้าแบรนด์เนม ที่จดทะเบียนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเมื่อมีการละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้น ก็ยังเป็นประเด็นปัญหาทางกฎหมายหลายประเด็นด้วยกัน สืบเนื่องมาจาก

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสินค้าแบรนด์เนม ซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่ในประเทศไทยมีหลายฉบับด้วยกัน และมีความคาบเกี่ยวกันระหว่างบทบัญญัติของกฎหมาย จึงก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำ มาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับสินค้าแบรนด์เนม

9. ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้ (1) กรณีการละเมิดเครื่องหมายการค้า แม้ความผิดสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าจะเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ซึ่งเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้ด้วยตนเอง แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่พบว่า การตรวจสอบและแยกแยะสินค้าระหว่างสินค้าจริงกับสินค้าปลอมหรือเลียนแบบทำได้ยากมาก เนื่องจากบางชิ้นเป็นสินค้าจริงเพียงแต่เป็นสินค้ามือสองซึ่งมีความชำรุดหรือบกพร่อง ก็อาจทำให้เจ้าหน้าที่สับสนได้ว่าเป็นสินค้าปลอม หรือในทางกลับกัน สินค้าบางชิ้นเป็นสินค้าปลอมที่ผลิตออกมาเหมือนหรือคล้ายกับสินค้าจริงและมีราคาใกล้เคียงกับสินค้าจริง ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่สับสนว่าเป็นสินค้าจริงได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้เสียหายเจ้าของลิขสิทธิ์หรือตัวแทนผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อประกันความยุติธรรมให้แก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (2) กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ ปัญหาหลักที่เจ้าหน้าที่พบในการปฏิบัติงานคือ เรื่องหนังสือมอบอำนาจ เนื่องจากกตติละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัว ดังนั้น อำนาจในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต้องเริ่มจากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ ซึ่งอาจเป็นช่องว่างให้บุคคลผู้ไม่สุจริตใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การปลอมหนังสือมอบอำนาจหรือขายหนังสือมอบอำนาจ การอ้างสิทธิจับกุมโดยที่ในหนังสือมอบอำนาจไม่ได้ให้สิทธิไว้การล่อให้กระทำผิด เป็นต้น

และ (3) กรณีการละเมิดบนอินเทอร์เน็ตในบางกรณีแม้มีการระงับ/ปิดกั้น เว็บไซต์หรือมีการจับกุม ผู้กระทำละเมิดกลับมาจำหน่ายสินค้าละเมิดต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณได้ยากและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกในขณะนี้

2. นโยบายการแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์วรีในปัจจุบัน และ นโยบายป้องกันปัญหาลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์วรี

ผลจากศึกษาพบว่า นโยบายการแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์วรีในปัจจุบัน และนโยบายป้องกันปัญหาลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์วรีมีดังนี้

1. นโยบายของรัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมให้ความสำคัญต่อสิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้า คู่ค้า คู่แข่งขัน ผู้บริโภค หน่วยงานราชการ รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกำหนดจรรยาบรรณให้กับผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบความประพฤติด้านจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยคำนึงถึงหลักความเป็นธรรม หลักสิทธิ มนุษยชน หลักการเคารพกฎหมาย การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาได้กำหนดปรับปรุงนโยบายการ ปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย และจัดให้มีช่องทางให้ผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ หรือร้องเรียนในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำของบริษัทเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมาย และการนำกฎหมายไปปฏิบัติงานควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและภายนอกองค์กรจะสังเกตเห็นได้จากที่ได้กำหนดนโยบาย

คุณภาพที่เน้นพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในระบบของการ การควบคุมและตรวจสอบการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมผ่านระบบออนไลน์ให้ตรงตามข้อกำหนดของกฎหมายและข้อตกลงที่เป็นเอกสารกับผู้จำหน่ายและผู้บริโภค นโยบายคุณภาพดังกล่าวถือเป็นการสร้างวัฒนธรรมในองค์กร สร้างทัศนคติ ให้แก่ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค หรือผู้ซื้อ ให้เคารพในกฎหมาย มีนโยบายในการกำกับดูแลการปฏิบัติ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า ซึ่งให้ฝ่ายนิติกรมีหน้าที่รวบรวมและควบคุมทะเบียนบัญชีรายชื่อกฎหมายของทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเป็นปัจจุบัน

3. นโยบายมุ่งเน้นให้ยึดถือการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาโดยปฏิบัติตามนโยบายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเคร่งครัดโดยทั่วกัน ผลิตรถยนต์ หรือกระบวนการขั้นตอนปฏิบัติ การค้นพบและพัฒนา การปรับปรุง หรือการจำหน่ายสินค้าแบรนด์เนมภายใต้ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย โดยแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก ผู้มีส่วนได้เสียหลักเป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยตรง เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบทางตรงจากการประกอบธุรกิจ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย กลุ่มที่สอง ผู้มีส่วนได้เสียรอง เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยอ้อม เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบทางอ้อมจากการประกอบธุรกิจ ได้แก่ เศรษฐกิจของประเทศ และหน่วยงานราชการจากความหลากหลายของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย จึงจัดให้มีเครื่องมือและช่องทางต่างๆ ในการค้นหาความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่ม อีกทั้งเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการนำไปพัฒนา ประกอบด้วย

การสำรวจความคิดเห็นของผู้จำหน่าย ผู้บริโภค การแสดงความคิดเห็นผ่านกล่องความคิดเห็น

4. มาตรการในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมตามสิทธิการใช้เครื่องหมายการค้า มีดังนี้ (1) สิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้า นั้น ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าของตนเองเสมอ เว้นแต่จะมีการจดทะเบียนเครื่องหมาย การค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้า นั้นให้แก่บุคคลอื่น (2) สิทธิในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ตนได้ใช้มาโดยสุจริต (3) สิทธิคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิร้องคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น (4) สิทธิขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น (5) สิทธิในการต่อสู้คดีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนสามารถยกเอาเหตุจากการที่ตนได้ใช้เครื่องหมายการค้ามาก่อนโดยสุจริตมาเป็นข้อต่อสู้ในคดีที่ถูกฟ้องว่ากระทำการเลียน เครื่องหมายการค้าของผู้อื่น

5. การจัดการกับปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายให้ความสำคัญกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้มาตรการและการปฏิบัติงาน ด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนต่างชาติ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในการจัดอันดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2 และคนที่ 4 กล่าวว่า

ตามกฎหมายการค้าสหรัฐฯ มาตรา 301 พิเศษ สหรัฐฯ ได้จัดไทยเป็นประเทศที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษ (PWL) ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน กระทรวงพาณิชย์โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดรายงานความคืบหน้าสถานะการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และส่งให้สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) แล้ว เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดอันดับประเทศคู่ค้าตามกฎหมายการค้าสหรัฐฯ มาตรา 301 พิเศษ ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2, 3 และคนที่ 5 กล่าวว่า การพัฒนาระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยในปี 2562 ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (ปี 2560-2563) และแผนเร่งรัดการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา(ปี 2561- 2564) เช่น มีการระดมกำลังปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่สีแดงซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาวางจำหน่ายเป็นจำนวนมากอย่างเคร่งครัด เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2, 5, 7 และคนที่ 8 กล่าวว่า การพัฒนาระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา โดยจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรเพิ่มและส่งเสริมความร่วมมือกับสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้การรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2, 4, 6 และคนที่ 7 กล่าวว่า การรณรงค์สร้างความตระหนักให้กับประชาชนเรื่องคุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญา และปลูกฝังค่านิยมให้กับคนรุ่นใหม่เรื่องการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา จะเห็นได้ว่า ไทยมีความคืบหน้าในการพัฒนาด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่จะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนต่างชาติ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับไทยได้โดยลำดับ

6. มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายออนไลน์ กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย และกระบวนการในการป้องกันการซื้อขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมทางออนไลน์ ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ควรมีมาตรการในการยืนยัน (Verified) จากผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงก่อนมีการเผยแพร่เครื่องหมายการค้า นอกจากนี้ยังควรมีมาตรการในการกำจัดการเผยแพร่เครื่องหมายการค้าที่ผิดกฎหมายที่ได้เกิดขึ้นแล้วนั้นให้ยุติลงโดยเร็ว นอกจากนี้ภาครัฐควรให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างเหมาะสมต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตามกฎหมายพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้ครอบคลุมถึงการละเมิดเครื่องหมายการค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ควรตรวจสอบก่อนการดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าคู่สัญญาในการทำธุรกรรม นั้นเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าอย่างแท้จริง รวมทั้งเมื่อพบการละเมิดเครื่องหมายการค้า หรือการกระทำที่เป็นความผิดทางอิเล็กทรอนิกส์ใดๆ ควรแจ้งต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น การร้องเรียนไปยังเว็บไซต์ของกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นต้น

7. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพทรัพย์สินทางปัญญา มีดังนี้ (1) เพิ่มคุณภาพของระบบตรวจสอบสิทธิบัตรเครื่องหมายการค้าโดยจัดตั้งตรวจทานการคุณภาพ (2) เพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมพร้อมกับเร่งรัดระยะเวลาดำเนินการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์กับเครื่องหมายการค้า (3) เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบและเน้นการสร้างผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ (4) ความคล่องตัว การเข้าถึงข้อมูลเครื่องหมายการค้าทางระบบคอมพิวเตอร์ และส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส

การละเมิดลิขสิทธิ์ และ (5) การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดอบรมบุคลากรให้สอดคล้องกับสภาพของรูปแบบธุรกิจใหม่ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และระบบตรวจทานคุณภาพของการตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

นอกจากนี้ ในปัจจุบันจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และเพื่อไม่ให้เป็นการขัดต่อ ข้อกำหนดตามกฎหมายฉบับนี้ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตควรเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นในการนำภาพหรือ ข้อมูลต่างๆ มาใช้ เช่น เมื่อผู้ใช้โซเชียลมีเดีย นำภาพหรือ ข้อมูลต่างๆ มาแชร์หรือโพสต์ จะต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มา และชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นอย่างชัดเจน เช่นนี้ก็จะถือว่าไม่มีความผิด ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจ e-Commerce เมื่อมีการนำภาพหรือข้อมูลต่างๆ ของผู้อื่นมาใช้ จะต้องมีการอ้างอิง แหล่งที่มาและขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นเสียก่อน มิฉะนั้นอาจเข้าข่ายกระทำความผิดเนื่องจากการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะทราบแล้วว่าจะทำอะไรเพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่จะเป็นการดีกว่าหรือไม่ หากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตพึงเคารพสิทธิในเจ้าของผลงาน ไม่ทำการลบแก้ไขหรือตัดแปลงผลงาน รวมทั้งนำภาพหรือข้อมูลต่างๆ ไปแชร์หรือ โพสต์ ด้วยจิตสำนึกที่ดี

สรุปองค์ความรู้และข้อค้นพบ

จากการศึกษา นโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย ผู้วิจัย ได้ข้อค้นพบว่า ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในสินค้าแบรนด์เนมกลุ่มลักซ์วรีของประเทศไทยทำให้จำนวนสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีจำนวนมากจนควบคุม

ไม่ได้ สาเหตุเกิดจากการพัฒนาระบบการผลิตของธุรกิจละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรการการป้องกันและปราบปรามในประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งมาตรการระดับนโยบาย ด้านกฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาความต้องการสินค้าของผู้บริโภค จากข้อค้นพบข้างต้น จึงควรมีการศึกษาต่อยอดโดยการศึกษา นโยบายภาครัฐรวมถึงมาตรการในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมของต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบ และเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ในส่วนหน่วยงานตำรวจที่เกี่ยวข้อง คือ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง มีแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การปฏิบัติงานให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) การบังคับใช้กฎหมาย โดยทำหน้าที่ตรวจสอบและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย (2) แนวคิดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็นเพื่อนของชุมชน ช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างตำรวจกับประชาชน (3) การป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นนักวางแผนป้องกัน (4) ทฤษฎีหน้าต่างแตก ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจตราความเรียบร้อย เมื่อพบปัญหาให้รีบแก้ไขทันที ก่อนที่ปัญหาเล็กๆ จะลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่

นอกจากนี้ ในส่วนแนวทางแก้ปัญหาของกรมศุลกากร มีการปรับปรุงองค์กร และ ระบบงานขององค์กรซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับองค์กรและระบบงานที่เหมาะสม การปรับปรุงระบบงานมีความสำคัญสำหรับองค์กร ระบบงานที่ชัดเจน ทันท่วงทีจะสามารถให้การปฏิบัติงานขององค์กรมีประสิทธิภาพ กรมศุลกากรควรปรับปรุงระบบงานเพื่อรองรับ

บทบาทการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยนำระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange-EDI) มาใช้ในงานคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้โดยที่กรมศุลกากรได้นำระบบ EDI มาใช้ในการบริหารงานศุลกากรแล้วหากได้สร้างระบบเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาดังตามคำแนะนำขององค์กรศุลกากรโลกจะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไทยสามารถให้ความคุ้มครองเป็นการทั่วไปต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในทรัพย์สินทางปัญญาได้ และแก้ไขปรับปรุงระเบียบของกรมศุลกากรให้ชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรการของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการปรับปรุงองค์กรองค์กรที่เหมาะสมมีส่วนทำให้การปฏิบัติภารกิจขององค์กรบรรลुวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กรมศุลกากรสมควรปรับปรุงองค์กรโดยจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาโดยตรงขึ้นในกรมศุลกากร และให้มีคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้าส่งออกประจํากรมศุลกากรขึ้น คณะกรรมการควรประกอบด้วยผู้บริหารกรมศุลกากรและผู้แทนของส่วนราชการอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามีหน้าที่แนะนำ ตลอดจนศึกษาต้นคว้าวาจุดบกพร่อง และวิธีการปฏิบัติเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และให้มีอำนาจพิจารณาการอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่สั่งให้ผู้วางหลักทรัพย์หรือหลักประกันชดใช้ค่าเสียหายต่อผู้นำเข้าหรือส่งออกกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการระงับการปล่อยสินค้าของผู้ร้องขอระงับการปล่อยสินค้าด้วย

ในส่วนการพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีมาตรฐานการพิสูจน์ที่ง่ายขึ้น โดยรัฐควรที่จะกำหนดมาตรฐานการพิสูจน์ให้เป็นเพียง

การพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ตามหลักการซึ่งนำนักพยานหลักฐานทั้งสองฝ่าย ระหว่างผู้ฟ้องคดีกับผู้ถูกฟ้องคดีว่าใครสามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อถือได้มากกว่ากัน ซึ่งจะทำให้การฟ้องคดีดังกล่าวนั้นมีความแตกต่างจากการฟ้องคดีอาญาที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานโยบายภาครัฐในการป้องกันการละเมิดสิทธิสินค้าแบรนด์เนมในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านนโยบายภาครัฐ

- 1.1 รัฐบาลต้องผลักดันให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นวาระแห่งชาติ
- 1.2 รัฐบาลต้องมีส่วนสำคัญในการช่วยผลักดันให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้มงวดและจริงจังในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 รัฐบาลต้องส่งเสริมพันธมิตรระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่รับผิดชอบเช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ ให้เดินไปในแนวทางเดียวกันหรือเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2. ด้านกฎหมาย

รัฐบาลต้องผลักดันให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดทุกราย รวมถึงสนับสนุนให้มีการแก้กฎหมายเพื่อเอาผิดแก่เจ้าของสถานที่ที่ปล่อยให้มีการละเมิดในพื้นที่ของตนเองและเอาผิดกับผู้ซื้อ เช่นเดียวกับกฎหมายการรับซื้อของโจรในคดีอาญา

3. ด้านประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.1 เจ้าของลิขสิทธิ์และหน่วยงานของรัฐบาลต้องรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและต่อต้านการใช้สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ รวมถึงปลูกฝังค่านิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้องให้เป็นเรื่องที่น่าชื่นชม

3.2 เจ้าของลิขสิทธิ์และหน่วยงานเอกชน รวมถึงนักวิชาการต่างๆควรมีการรณรงค์ส่งเสริม หรือจัดอบรมให้คนในชาติมีจิตสำนึกในเรื่องของการละเมิดลิขสิทธิ์ และแสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดลิขสิทธิ์

3.3 กระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรสร้างความตระหนักให้กับประชาชนเรื่องคุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญา และปลูกฝังค่านิยมให้กับคนรุ่นใหม่เรื่องการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาโดยการสร้างค่านิยมการไม่ซื้อสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์รวมทั้งการไม่ซื้อขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนมทางออนไลน์

4. ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1 ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและการตรวจสอบการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้าแบรนด์เนม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์กับเครื่องหมายการค้า

4.2 ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบและเน้นการสร้างผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสการละเมิดลิขสิทธิ์

4.3 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ควรปฏิบัติงานในด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติงานโดยใช้แนวคิดตำรวจชุมชนสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลหรือเบาะแสระหว่างตำรวจกับชุมชนอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 กรมศุลกากรแม้ว่าจะจะมีการปรับปรุงองค์กรและระบบงานที่เหมาะสมและทันสมัยโดยนำระบบ EDI มาใช้ในการบริหารงานศุลกากรแล้ว แต่หากได้สร้างระบบเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นจะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถตรวจสอบและให้ความคุ้มครองต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ มิ่งทองคำ. (2556). *ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวใน “การใช้” เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขา นิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2550). *ลักษณะกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ณญา คิริชาติ. (2558). *ปัญหาความรับผิดชอบของผู้ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมที่ละเมิดลิขสิทธิ์*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 2131.
- ปริญญา ศรีเกตุ. (2561). *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 10(1), 148-163.

โพสต์ทูเดย์. (2562). ไทยอันดับ 8 ส่งออกสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2564 จาก <https://www.posttoday.com/economy/news/583810>

สุมาลี เล็กประยูร. (2553). สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและคุณค่าแห่งแบรนด์. *วารสารนักบริหาร*, 30(3), 206-213.

อัญญา ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

AP News. (2018). Global Brand Counterfeiting Report 2018-2020. Retrieved April 7, 2021 from <https://apnews.com/ef15478fa38649b5ba29b434c8e87c94>.

R.A.W Rhodes. (2006). Elaborating the new institutionalism in *The oxford handbook of political institutions*, eds. R.A.W. Rhodes, Sarah A. Binder, and Bert A. Rockman (New York: Oxford University Press), 94-94.

Vivien Lowndes. (2002). *Institutionalism in Theory and Methods in Political Science*, eds. David Marsh and Gerry Stoker (New York: Palgrave Macmillan), 90-107.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1. (2564). กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, *สัมภาษณ์*. กันยายน, 24.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2. (2564). กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง, *สัมภาษณ์*. ธันวาคม 28.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3. (2564). กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง, *สัมภาษณ์*. ธันวาคม 28.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4. (2564). กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง, *สัมภาษณ์*. ธันวาคม 28.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 5. (2564). กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง, *สัมภาษณ์*. ธันวาคม 28.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6. (2564). กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, *สัมภาษณ์*. กันยายน, 24.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7. (2564). กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, *สัมภาษณ์*. กันยายน, 24.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 8. (2564). กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, *สัมภาษณ์*. กันยายน, 24.

ความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน:
สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม*

Cooperation in employment of the elderly of government
agencies and the private sector: Current conditions and trends

ณัฐพัชร ศิริวัฒน์¹

Natthapath Siriwat

Natthapath.s@gmail.com

Received: 17/05/64 Revised: 24/06/64 Accepted: 24/06/64

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลและกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุในหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต 3) เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการและผลที่ได้รับจากการจ้างงานของผู้สูงอายุในภาครัฐและเอกชน และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่เหมาะสมในการจ้างงานผู้สูงอายุของทั้งสองภาคส่วน งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแปดคนที่ปฏิบัติงานในระดับผู้บริหารจากกระทรวงแรงงานและ

* บทความนี้เรียบเรียงจากรายงานการวิจัยเรื่อง ความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน : สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หน่วยงานภาคเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ออกนโยบายต่างๆ เพื่อรับมือกับปัญหานี้ เช่น การส่งเสริมการจ้างงานและการพัฒนาทักษะของผู้สูงวัย การสนับสนุนด้านการประกันสังคม และการจูงใจด้วยมาตรการภาษีแก่ผู้ประกอบการที่จ้างผู้สูงวัย แม้นโยบายนี้จะเป็นที่พอใจของผู้สูงวัย แต่ก็มีข้อเรียกร้องให้ปรับปรุงด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ

คำสำคัญ: ความร่วมมือ; การจ้างงาน; ผู้สูงวัย

Abstract

This research article has four objectives: 1) to explore public policies both from the government and the Ministry of Labour about the employment of the elderly; 2) to find out the cooperation in the employment of the elderly in the government agencies and the private sector at present situation and trends in the future; 3) to identify problems, needs and effects on the employment of the elderly in public and private sectors ; 4) to provide suggestion regarding the improvement for suitable cooperation in the employment of the elderly in both sectors. Research methodology employed in this study is a qualitative one using content analysis from documents and structured in-depth

interviews from eight key informants drawn by purposive sampling those samples are the executives from the Ministry of Labour and private agencies. As a result of the study, it is found that Thailand has turned into aging society since 2005 and the government under General Prayuth Chan-o-cha has launched policies to encounter the problem by encouraging employment and skill development of the elderly, enhancing social security and providing tax motivation for the entrepreneurs to hire the elderly. Although such policies are satisfied, the elderly ask for better compensation and welfares.

Keywords: cooperation; employment; elderly

บทนำ

คำว่า “สังคมสูงวัย” บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าเป็นสังคมที่มีประชากรสูงอายุเป็นจำนวนมาก ซึ่งความเป็นจริงแล้วสังคมสูงวัยเป็นการเปลี่ยนผ่านทางประชากรจากสังคมที่มีอัตราการเกิดและตายสูงไปสู่สังคมที่มีอัตราการเกิดและตายต่ำ โดยในช่วงแรกจำนวนประชากรวัยเด็กลดลง ส่วนจำนวนประชากรวัยทำงาน และผู้สูงวัยค่อยๆ เพิ่มขึ้น ต่อมาประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงเป็นผลให้ประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นจำนวนมาก (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2560)

กรณีของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ได้เข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” โดยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ (จิราภรณ์ เกศพิชญวัฒนา, สุวิณี วิวัฒน์วานิช และสรีรัตน์ สุกมลสันต์, 2560) ซึ่ง ในส่วนของการดูแลด้านแรงงาน กระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ส่งเสริมการจ้างงานให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย คຸ້ມครองการทำงานและสร้างหลักประกันความมั่นคงในการทำงาน เป็นต้น ประกอบกับในปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว แรงงานสูงวัยเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังนั้นกระทรวงแรงงานจึงมีนโยบายและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแรงงานสูงวัยด้วยการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยมีงานทำ มีรายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถเพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงวัยและให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจ้างงานแรงงานผู้สูงวัย เพื่อให้แรงงานกลุ่มนี้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเอง ซึ่งภารกิจและการบริการด้านแรงงานสำหรับผู้สูงวัย มีสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานประสานหน่วยงานในสังกัดที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงวัยและเริ่มออกมาตรการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อาทิ การลดภาษีนิติบุคคลให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงวัย การให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงวัย และการให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงวัย เป็นต้น นอกจากนี้ได้เสนอประเด็นความท้าทายของภาวะสังคมสูงวัยของไทยในร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และต่อมาเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน สมัยพลตำรวจเอก อดุลย์ แสงสิงแก้ว ได้หารือแนวทางขับเคลื่อนการส่งเสริมการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกับ

ทุกภาคส่วนและขอความร่วมมือภาคีเครือข่ายสังคมประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้สูงอายุ และหน่วยงานในเครือข่ายสังคม ร่วมมือกันในการส่งเสริมการมีงานทำและยกระดับ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (กระทรวงแรงงาน จับมือภาครัฐและภาคเอกชน หนุนจ้าง งานผู้สูงอายุ ตั้งเป้าแสนคน ค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2562 จาก <https://prachatai.com/journal>) ต่อมาได้มีการจัดทำ MOU ว่าด้วยความร่วมมือ ด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ ระหว่างกรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือ แรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานประกันสังคม กรมกิจการ ผู้สูงอายุ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งประเทศไทย กับหน่วยงานภาคเอกชนหลายครั้งจนถึงปี พ.ศ. 2561 หน่วยงาน ภาคเอกชนที่ได้ลงนามใน MOU กับหน่วยงานราชการตามโครงการ “รวมพลังประชา รัฐ ส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ” เพื่อสร้างคุณค่า สร้างหลักประกันที่มั่นคงทาง รายได้ให้ผู้สูงอายุ มีมากกว่า 20 แห่ง อาทิ สมาคมผู้ค้าปลีกไทย บริษัท กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด (มหาชน) บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) บริษัท อินเด็กซ์ ลิฟวิง มอลล์ จำกัด (มหาชน) เป็นต้น และปัจจุบันได้มีการจัดทำบันทึกตกลงความร่วมมือ (MOU) กับ ภาคเอกชน/บริษัทชั้นนำอีก 12 แห่ง (กระทรวงแรงงานจับมือภาครัฐ-เอกชน, ค้นเมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน 2562 จาก <https://www.prachachat.net/general/news-301332>)

สืบเนื่องจากข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้าน
แรงงานผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ 2556 – 2557 ของกระทรวงแรงงาน พบว่า
ปัญหาของผู้สูงวัยที่ทำงาน ได้แก่ ปัญหาจากการทำงานส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง
ค่าตอบแทน ปัญหาความไม่ปลอดภัยในการทำงาน อาทิ ปัญหาการได้รับสารเคมีที่เป็น
พิษ ปัญหาจากสภาพแวดล้อมการทำงาน เช่น ปัญหาในเรื่องอิริยาบถในการทำงาน
กล่าวคือ ไม่ค่อยได้เปลี่ยนลักษณะท่าทาง/อิริยาบถในการทำงาน (สำนักงาน
ปลัดกระทรวงแรงงาน, 2557)

จากความสำคัญของการเข้าสู่สังคมสูงวัย การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูง
วัยและสภาพปัญหาของผู้สูงวัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ความร่วมมือใน
การจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน: สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม
เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องของกระทรวงแรงงาน
และภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและปรับปรุงความร่วมมือการ
จ้างงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

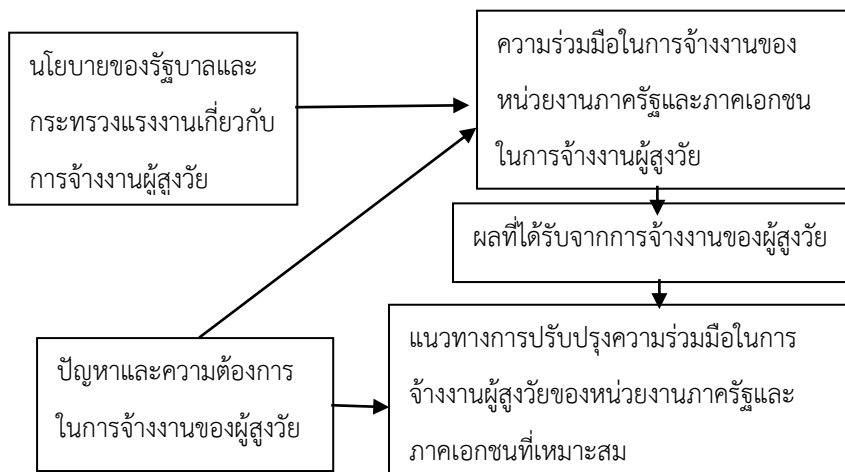
1. เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลและกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงวัย
2. เพื่อศึกษาความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐกับ
ภาคเอกชนในปัจจุบันและแนวโน้ม

3. เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการและผลที่ได้รับจากการจ้างงานของผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดความร่วมมือ แนวคิดผู้สูงวัย แนวคิดการจ้างงานผู้สูงวัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary data) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview) จากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้สูงวัยที่ได้รับการจ้างงาน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ(กระทรวงแรงงาน) จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ กำกับดูแลและเกี่ยวข้องกับการจ้างงานผู้สูงวัยและมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และ (2) กลุ่มผู้สูงวัยที่ได้รับการจ้างงานจากหน่วยงานภาคเอกชนได้แก่ ห้างเทสโก้ โลตัส สาขาสุขาภิบาล 3 และบริษัท ไทวัสดุ จำกัด สาขาสุขาภิบาล 3 จำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งหมด 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง
2. สมุดบันทึกข้อมูล ปากกาและดินสอ
3. โทรศัพท์มือถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลักได้แก่

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) เป็นการศึกษา ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน โดยพิจารณาจากเอกสารดังนี้

1.1 นโยบายของรัฐบาล กระทรวงแรงงานและภาคเอกชน รายงานประจำปีและหนังสือที่พิมพ์ในโอกาสต่าง ๆ

1.2 เอกสารรายงานการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ(กระทรวงแรงงาน)และภาคเอกชน

1.3 เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา บทความ และรายงานวิจัย

1.4 การค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจากอินเทอร์เน็ต

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth interview) จากผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ(กระทรวงแรงงาน) ภาคเอกชนและผู้สุงวัยที่ได้รับการจ้างงานซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีแนวคำถาม (Interview Guide) ด้วยการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีเวลาจัดเตรียมข้อมูลก่อนการให้สัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 28 มกราคม 2563 ถึง 8 มิถุนายน 2563

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ในการหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล ความถูกต้อง และความครอบคลุมในเรื่องเดียวกัน ว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไรทั้งด้านบุคคล สถานที่ เวลา และการตีความปรากฏการณ์ว่าแตกต่างกันหรือไม่ เพียงไร (Berg, 2001) ซึ่งการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ด้านดังนี้ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาว่าถูกต้องหรือไม่โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลทั้งด้านบุคคล ด้านสถานที่และด้านเวลา (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) โดยนำแนวคิดทฤษฎีหลายทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์และตีความหมาย (3) การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีได้แก่ การศึกษาจากเอกสาร การบันทึก การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการค้นคว้าข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล ในการนำมาเขียนข้อสรุปปรากฏการณ์และประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง การศึกษาจากเอกสารและการค้นคว้าในเว็บไซต์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษาแล้วนำมาพรรณนา

(Descriptive) และอธิบาย (Explanation) เพื่อหาข้อสรุปอย่างมีเหตุผลตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลและกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ”

1.1 ในส่วนของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีนำโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งออกเป็นนโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาทิ *นโยบายหลักที่ 8* ในเรื่องการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัยและ *นโยบายเร่งด่วนที่ 2* ในเรื่อง การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยปรับปรุงระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและเบี้ยยังชีพของประชาชน อาทิ ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และพิจารณาขยายความครอบคลุมไปยังกลุ่มมารดาตั้งครรภ์ เด็กแรกเกิด และเด็กวัยเรียน ที่ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ และเร่งรัดการพัฒนาาระบบบริการสุขภาพ

1.2 สำหรับนโยบายของกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยสรุป มีดังนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ได้มอบนโยบายเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2562 โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ “การเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ” โดยการส่งเสริมการจ้างงาน

และพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมการประกันสังคม และสร้างมาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentive) เพื่อจูงใจสถานประกอบการให้จ้างงานผู้สูงอายุ หนุนเสริมด้วยนโยบาย “ส่งเสริมการมีงานทำที่มีคุณค่า (Decent Work)” ให้คนทุกช่วงวัย ไม่ว่าจะเป็น ในกลุ่มคนทั่วไปหรือแรงงานกลุ่มพิเศษ อาทิ แรงงานคนพิการ แรงงานสูงอายุ ผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อม ในการทำงานที่ส่งเสริมให้แรงงานมีพลังและเกิดความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (Work Life Integration) อีกทั้งได้มีแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว ผ่านมาตรการส่งเสริมการจ้างงาน และการมีรายได้ให้กับแรงงานสูงอายุ เช่น อัตราค่าจ้างรายชั่วโมง Part - Time สำหรับผู้สูงอายุช่องทางงานให้ทำ โดยผ่านศูนย์บริการจัดหางาน 87 ศูนย์ทั่วประเทศ/Smart Job Center/Job Box การฝึกทักษะอาชีพต่างๆ และฝึกทักษะออนไลน์ให้ความรู้กฎหมาย/ตรวจแรงงาน/ให้ความช่วยเหลือในพื้นที่/สำรวจแรงงานสูงอายุในระบบ การปฏิรูประบบบำนาญ อาทิการปรับสูตรการคำนวณบำนาญ การประกันเงินบำนาญขั้นต่ำ ส่งเสริมการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ตามบันทึกความตกลง (MOU) ร่วมกับภาคเอกชนในการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดมาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentive) เป็นต้น อาจเป็นเพราะรัฐบาลได้ตระหนักถึงสถานการณ์ของประเทศไทยที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยการส่งเสริมการจ้างงานพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สำหรับผู้บริหารของกระทรวงแรงงานก็ได้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุ ส่งเสริมการมีงานทำที่มีคุณค่า เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ประกอบกับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

(2560) มาตรา 70 ได้กำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน อีกทั้งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการเตรียมและพัฒนาคนในทุกช่วงวัย โดยทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ มุ่งเน้นโครงสร้างของประชากรทั้งหมด ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มแรงงาน ให้ประชาชนมีความมั่งคั่ง มั่นคงและมีสุขภาพที่ดีตั้งแต่ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ และเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพและมีคุณค่าต่อสังคมได้ (รัฐบาลเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุและพัฒนาคนในทุกช่วงวัย ค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.thaigov.go.th>) ตลอดจนการปฏิบัติตามบทบาท ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกระทรวงแรงงานที่มีอำนาจหน้าที่สำคัญในเรื่องการบริหารแรงงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ควบคู่ไปกับการคุ้มครองแรงงานให้ได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเป็นธรรมและการมีหลักประกันในการดำรงชีวิตที่มั่นคง ดังที่พลตำรวจเอกอดุลย์ แสงสิงห์แก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานในขณะนั้นได้กล่าว ว่า กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการตามภารกิจด้านแรงงานซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้เกิดความมั่นคง รวมทั้งการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ Thailand 4.0 เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพิ่มขีดสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศและเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้ประกันตนและประชาชนทั่วไปให้เป็นอยู่ที่ดี มีหลักประกันมั่นคงในการดำรงชีพ (รายงานประจำปี กระทรวงแรงงาน, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับกรณีศึกษาของต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันกระทรวงแรงงานก็ได้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับอายุและการทำงานของผู้สูงอายุ

ด้วยการสนับสนุนให้ผู้สูงวัยที่มีความสามารถและมีประสบการณ์สามารถทำงานหลังเกษียณต่อไปได้ (นโยบายการจ้างงานผู้สูงวัยของสหรัฐอเมริกา, ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.dol.gov/agencies/odep/program-areas/individuals/older-workers>) สหราชอาณาจักร มีการจัดตั้งคณะทำงานดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานในผู้สูงอายุที่เรียกว่า “Age Positive” การรณรงค์ส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุโดยกำหนดลักษณะการทำงานที่มีความยืดหยุ่น อาทิ ทำงานแบบไม่เต็มเวลา ชั่วโมงทำงานที่ยืดหยุ่น มีการแบ่งภาระงานกับบุคคลอื่น จำนวนวันทำงานน้อยลง ทำงานชั่วคราวหรือทำงานแบบสัญญาระยะสั้น หรือจ้างงานใหม่ในฐานะที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น อีกทั้งการขยายระยะเวลาเกษียณอายุการทำงาน การสนับสนุนในการหางานทำ เช่น จัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะหรือการรับสมัครงานโดยคำนึงถึงประสบการณ์ การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ การเป็นอาสาสมัครในชุมชน มาตรการเงินบำนาญและมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุอื่นๆ เป็นต้น สำหรับสาธารณรัฐเกาหลี รัฐบาลได้พยายามจูงใจและส่งเสริมให้สถานประกอบการขยายการจ้างงานพนักงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่วนประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่สำคัญๆ เช่น การขยายเกณฑ์อายุเกษียณและเกณฑ์อายุสำหรับการขอรับเงินสิทธิประกันสังคมที่อายุ 65 ปี การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประหยัดแรงงานโดยส่งเสริมให้ลูกจ้างผู้สูงอายุได้คุ้นเคยกับการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การห้ามนำเข้าแรงงานต่างชาติเพื่อสนับสนุนให้ใช้แรงงานในประเทศและแรงงานผู้สูงอายุ และที่สำคัญคือให้คำจำกัดความผู้สูงอายุใหม่โดยกำหนดที่ 65 ปีขึ้นไป (พรรัตน์ แสงเดชา, 2560) และสอดคล้องกับการ

ศึกษาวิจัยในสิงคโปร์ ของ Thang (2011) ได้วิจัยเรื่อง ประชากรผู้สูงอายุ แรงงานผู้สูงอายุกับปัญหาการเพิ่มผลผลิต: กรณีของสิงคโปร์ ผลการวิจัยพบว่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมีความจำเป็นในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ มีนโยบายยกระดับทักษะและจัดโครงการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงานให้กับผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมการทำงาน เช่น เวลาการทำงานที่ยืดหยุ่น กลยุทธ์การจัดการแบบบูรณาการ มีการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ เป็นต้น

2. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า “เพื่อศึกษาความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชนในปัจจุบันและแนวโน้ม” สรุปได้ว่า

2.1 ในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำ MOU ว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ ระหว่างกรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานประกันสังคม กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย กับหน่วยงานภาคเอกชนหลายครั้ง นับจนถึงปี พ.ศ. 2561 หน่วยงานภาคเอกชนมากกว่า 20 แห่ง ที่ได้ลงนามใน MOU กับหน่วยงานราชการตามโครงการ “รวมพลังประชารัฐ ส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ” เพื่อสร้างคุณค่า สร้างหลักประกันที่มั่นคงทางรายได้ให้ผู้สูงอายุและต่อมามีหน่วยงานภาคเอกชนที่ได้ให้ความ

ร่วมมืออีก 12 แห่ง อาจเป็นเพราะความร่วมมือในการจ้างงานระหว่างภาครัฐกับเอกชนได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนเป็นอย่างดีและตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ในการส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุระหว่างกรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานประกันสังคม กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย กับหน่วยงานภาคเอกชน ในหลายครั้ง ซึ่งมีหน่วยงานภาคเอกชนเข้าร่วมโครงการหลายหน่วยงาน และมีแนวโน้มให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้น อาจเป็นเพราะทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุในเรื่องศักยภาพและประสบการณ์การทำงานที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ได้ ในส่วนของภาคเอกชนก็ได้ประโยชน์ในเรื่องการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของไพไลจินตามณีพร (2560) เรื่องแนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่าการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคเอกชน ชุมชน จำเป็นต้องร่วมมือกันในการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การจ้างงาน การออม การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การปรับตัวและการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุน การออม เป็นต้น อีกทั้งรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือสถานประกอบการในมาตรการต่างๆ เช่น การลดหย่อน

ภาคี การส่งเสริมและพัฒนาเครื่องจักร การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นต้น รวมถึง การออกกฎหมายภาคบังคับให้สถานประกอบการจ้างแรงงานผู้สูงอายุทำงาน

2.2 ในส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในหน่วยงาน ภาคเอกชนประกอบด้วย บริษัท ไทวัสดุ จำกัด สาขาสุขาภิบาล 3 และห้าง เทสโก้ โลตัส สาขาสุขาภิบาล 3 ซึ่งมี 6 ประเด็น ดังนี้

2.2.1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่า เป็นนโยบายที่ดีทำให้ผู้สูงอายุมีงานทำและเป็นการเสริมสร้างรายได้ และมีรายได้เพิ่ม อีกทั้งมีความรู้สึกรู้ว่าการได้ทำงานเหมือนกับการได้ ออกกำลังกาย อาจเป็นเพราะรัฐบาลมีนโยบายจ้างงานให้ภาคเอกชนร่วมมือในการจ้าง ผู้สูงอายุนับว่าเป็นนโยบายที่ดีและเหมาะสมกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพราะทำให้ ผู้สูงอายุ มีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาลูกหลาน อีกทั้งเป็นการ ได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม นอกจากนี้ผู้สูงอายุมี ประสบการณ์ในการทำงานสามารถ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับพนักงาน รุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา คามาตี วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ จิราวรรณ คงคล้าย (2560) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการแรงงาน ผู้สูงอายุในประเทศไทย : ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ พบว่าผู้สูงอายุสามารถนำทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาของแรงงาน ผู้สูงอายุสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้

2.2.2. นโยบายของกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่าเป็นนโยบายที่ดี เห็นด้วยกับนโยบายนี้ และ

ควรให้มีต่อไปอย่างต่อเนื่อง ควรประชาสัมพันธ์ให้ภาคเอกชนต่างๆ รับผู้สูงอายุทำงานให้มากขึ้น อาจเป็นเพราะความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่ดี แต่ก็ยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง จึงทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนยังไม่ทราบถึงนโยบายในเรื่องนี้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา คามาตี วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ จิรวรรณ คงคล้าย (2560) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการแรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย: ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ พบว่าการจัดการแรงงานผู้สูงอายุเป็นประเด็นท้าทายขององค์กรในการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อรับมือกับการขาดแคลนแรงงานในอนาคต

2.2.3 ความร่วมมือในการจ้างผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน) กับภาคเอกชนในปัจจุบันและแนวโน้มผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่าความร่วมมือทั้งสองภาคส่วนเป็นสิ่งที่ดีและควรให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการร่วมมืออย่างกว้างขวางให้มากกว่าในปัจจุบัน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุต่อไปและขยายไปยังภาคเอกชนอื่นๆ เพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือการในการจ้างงานผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะขยายการจ้างงานไปยังภาคเอกชนให้มีความหลากหลายมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Linder (1999) ที่กล่าวว่าภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เป็นความร่วมมือของทั้ง 2 ภาคส่วนในการดำเนินงานร่วมกัน

2.2.4 จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 3 ที่ว่า “เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการและผลที่ได้รับจากการจ้างงานของผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน”

2.2.4.1 ปัญหาที่ได้รับจากการจ้างงานของผู้สูงอายุ คือ การได้รับมอบหมายงานที่ต่ำกว่าศักยภาพ และได้รับค่าจ้างไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ อีกทั้งผู้สูงอายุประสบปัญหาในการทำงาน กล่าวคือ ไม่ได้ทำงานตามศักยภาพ และได้รับค่าตอบแทนไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ อีกทั้งไม่มีสวัสดิการอื่นที่ควรได้รับซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของพัชรพงศ์ ขวนชม, ธีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง ลักษณะงานที่เหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ พบว่า ลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นงานที่ไม่ต้องใช้กำลังแรงงานมากนัก การงดเว้นงานเสี่ยงที่ต้องใช้ประสาทสัมผัส ควรพิจารณาลักษณะงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะด้านความจำ หลีกเลี่ยงการทำงานที่มีความเครียด ให้ความสำคัญกับงานหรือกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้าง โดยเฉพาะงานด้านที่ปรึกษาให้คำแนะนำ หรืองานที่ต้องใช้ประสบการณ์ เช่น วิทยากร ครู นายหน้า เป็นต้น

2.2.4.2 ส่วนความต้องการที่จะได้รับการช่วยเหลือการจ้างงานจากภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน) มีดังนี้ (1) ควรให้หน่วยงานเอกชนอื่นๆ รับผู้สูงอายุด้วย (2) ควรมีการปรับปรุงค่าจ้าง (3) ควรเพิ่มชั่วโมงการทำงานจากเดิม 4 ชั่วโมง เป็น 8 ชั่วโมง

2.2.5 ผลที่ได้รับจากการจ้างงานของผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน) และภาคเอกชน ในส่วนของกระทรวงแรงงาน ทำให้กระทรวงามีผลงานโดยเฉพาะการดูแลผู้สูงอายุให้มีความทำและทำให้กระทรวงมีชื่อเสียง ส่วนภาคเอกชนที่จ้างงานผู้สูงอายุได้มีส่วนลดค่าภาษีและผู้สูงอายุมีประสบการณ์การทำงาน มี

วุฒิภาวะสามารถสอนงานให้ผู้จ้างงานที่ทำงานอยู่ปัจจุบันให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นสำหรับภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการจ้างงานผู้สูงวัยได้รับประโยชน์ในเรื่องการลดหย่อนภาษี อาจเป็นเพราะโครงการความร่วมมือการจ้างงานผู้สูงวัยเป็นประโยชน์กับทั้ง 3 ภาคส่วน คือภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน(ผู้สูงวัย)

2.2.6. แนวทางการปรับปรุงความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน) และภาคเอกชนมีดังนี้ (1) ควรปรับปรุงค่าตอบแทนผู้สูงวัยให้เหมาะกับค่าครองชีพ (2) ควรแบ่งประเภทผู้สูงวัยเพื่อมอบหมายงานให้เหมาะสม (3) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนอื่นๆ รับผู้สูงวัยเข้าทำงานมากขึ้น (4) ควรรับผู้สูงวัยเข้ามาทำงานมากขึ้น (5) ควรมีเครื่องแบบหรือยูนิฟอร์มให้กับผู้สูงวัยโดยเฉพาะ (6) ควรมีพื้นที่หรือที่นั่ง Area เป็นสัดส่วนที่ชัดเจนให้กับผู้สูงวัย (7) ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันในการจ้างงานผู้สูงวัยต่อไปเพราะเป็นโครงการที่ดี

สรุป

กล่าวได้ว่าความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยเป็นประโยชน์กับทั้ง 3 ภาคส่วน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงวัย ดังนั้นโครงการความร่วมมือการจ้างงานผู้สูงวัยระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจึงเป็นโครงการที่ดีควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะเป็นโครงการที่ดีและเป็นประโยชน์ แต่จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็พบว่ายังมีส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่างๆ อาทิ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ เวลาการทำงาน และขยายความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนอื่นๆ ให้มากขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงแรงงานและหน่วยงานภาคเอกชนที่จ้างผู้สูงอายุ ดังนี้

1. เพื่อให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนมีอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนโดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) เกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ ในการสนับสนุนและส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) อย่างสมบูรณ์แล้ว และตั้งแต่ปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 นับว่าเป็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์”

2. ในส่วนของกระทรวงแรงงานควรมีนโยบายจากรัฐบาลมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมผู้สูงอายุ โดยจัดทำเป็นแผนและโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนอื่นๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

3. กระทรวงแรงงานควรมีการทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบการจ้างงานผู้สูงอายุ ค่าตอบแทนและสวัสดิการเพื่อให้การจ้างงานผู้สูงอายุมีความเหมาะสม ได้รับความเป็นธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4. กระทรวงแรงงานควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในประเด็นการจ้างงานผู้สูงอายุให้มีความเป็นธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบการจ้างงานผู้สูงอายุ

5. ในส่วนของภาคเอกชนควรปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบ ของกระทรวงแรงงานในการจ้างงานผู้สูงอายุเพื่อให้การจ้างงานผู้สูงอายุมีความเหมาะสม เกิดความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของสังคม

6. ภาคเอกชนควรปรับปรุงในเรื่องของค่าตอบแทน สวัสดิการและการให้ รางวัล รวมทั้งเวลาในการทำงาน ประเภทงาน เพื่อความเหมาะสมและเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ สูงอายุมีขวัญกำลังใจในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

ปรีชา คามาดี , วิโรจน์ เกษภูลักษ์ณ์ และ จิราวรรณ คงคล้าย. (2560). การจัดการ แรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย : ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์. *วารสาร วิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. 12(2), 23-33.

พัชรพงศ์ ขวนชม, อีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). ลักษณะงานที่ เหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระ บรมราชูปถัมภ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 13(1),107-116.

พรรรัตน์ แสดงหาญ. (2560). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจ้างงานผู้สูงอายุ ในธุรกิจโรงแรมเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. คณะการจัดการและการ ท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพลิน จินตามณีพร. (2560). รายงานวิจัยเรื่อง แนวทางการจ้างแรงงานสูงอายุในสถาน ประกอบการ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- วิพรรณ ประจวบเหมาะ. (2560). *แปลงผลการวิจัยสู่การพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2557). *รายงานประจำปีกระทรวงแรงงาน 2557*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research method for the social science*. New York: A Plarson education company.
- Linder, S. (1999). Coming to Terms with the Public-Private Partnership-A Grammar of Multiple Meaning. *American Behavioral Scientist*, 43 (1): 35-51.
- Thang, L. L. (2011,February). Population Aging, Older Workers and Productivity Issues: The Case of Singapore. [Electronic version]. *Journal of Comparative Social Welfare*,27(1),17-33.

เว็บไซต์

กระทรวงแรงงานจับมือภาครัฐและภาคเอกชนหนุนจ้างงานผู้สูงอายุตั้งเป้าแสนคน.

(2562). ค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2562, จาก

<https://prachatai.com/journal/2019/02/81206>

รัฐบาลเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุและพัฒนาคนในทุกช่วงวัย.

(2561). ค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.thaigov.go.th>

นโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุของสหรัฐอเมริกา. (2564). ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564

จาก <https://www.dol.gov/agencies/odep/program-areas/individuals/older-workers>)

ความรู้และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมการให้คำปรึกษา
ทางโทรศัพท์ ของสมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย
Knowledge and Satisfaction of the Participants in the
Telephone Counseling Training of the Catholic Association
of Thailand

พิศสลัณม์ อังรงค์วรกุล¹ อนันต์ วริศนราทร²

Phitsaran Thamrongworakun, Anant Warisnaratorn

Corresponding author: phitsaran4@gmail.com

Received: 17/06/64 Revised: 1/07/64 Accepted: 2/07/64

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ก่อนกับหลังการอบรม และศึกษาความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นบุคคลที่มีความสนใจเข้าร่วมโปรแกรมอบรมจำนวน 38 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ แบบประเมินความรู้การให้คำปรึกษา ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.0 มีความเชื่อมั่น 0.765 และแบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 มีความค่าเชื่อมั่น .932 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอ้างอิงคือ Wilcoxon Signed-Rank Test

¹ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²สมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์หลังการอบรมมากกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจด้านวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านองค์ความรู้กับด้านสถานที่และสื่อการเรียนรู้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษา; การอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์; สมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย

Abstract

The purpose of this research was to compare the knowledge of telephone counseling training pre-test and post-test. Study satisfaction with telephone counseling training. The sample group in the research was 38 individuals who were interested in the training program from purposive sampling according to the specified criteria. The research instrument used in this study was the telephone counseling training, Counseling Knowledge Assessment (the IOC score between 0.80 - 1.0, Reliability .765) and Telephone Counseling Training Program Satisfaction

(the IOC score between 0.80-1.00, Reliability .932). The descriptive data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. And the reference statistic is the Wilcoxon Signed-Rank Test.

The research finding:

1. The trainees had more knowledge of telephone counseling after the training than before the training at .05 significant level.

2. The trainees were satisfied overall at a high level of telephone counseling training program. When considering each aspect, it was found that satisfaction with lecturer was at the highest level. The satisfaction of knowledge and location and learning equipment was at a high level.

Keywords: Counseling; Telephone Counseling Training; Catholic Association of Thailand

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลผู้คนมีปัญหาในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น ใน พ.ศ. 2556 ได้มีการสำรวจพบบุคคลมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตกว่า 7 ล้านคน มีอาการเข้าเกณฑ์การวินิจฉัยว่ามีความผิดปกติทางด้านอารมณ์ ความคิด และความรู้สึก ที่แสดงออกในลักษณะของโรควิตกกังวล ความผิดปกติทางอารมณ์ ปัญหาในการควบคุมตนเอง หรือ

การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันเกิดจากสารเสพติดอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความผิดปกติทางพฤติกรรมและจิตใจที่เกิดจากการใช้สารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท เช่น ยาบ้า รongลงมา คือ โรคประสาท โรคจิตเภท ความผิดปกติทางอารมณ์ และเสพติดสุรา เป็นต้น ในขณะที่จำนวนของบุคคลากรสุขภาพจิตยังมีน้อยและขาดแคลน โดยเฉพาะจิตแพทย์และพยาบาลจิตเวช (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2560) นอกจากนี้ผลการสำรวจบุคคลยังพบอีกว่า ปัญหาทางสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การฆ่าตัวตายในกลุ่มประชากรประมาณ 3.4 แสนคน (กรมสุขภาพจิต, 2560, หน้า 47-51) สอดคล้องกับข้อมูลจากศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายระดับชาติที่รายงานว่า ในปี 2559 มีผู้ฆ่าตัวตาย จำนวน 4,205 ราย เป็นชาย 3,366 ราย และหญิง 839 ราย ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ (มูลนิธิวิวัฒน์สาธารณสุขไทย, 2560)

เมื่อบุคคลตกอยู่ในวิกฤตการณ์ที่เป็นปัญหาจะเกิดภาวะที่พร้อมเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อกลับไปสู่ความสมดุลอีกครั้ง แต่ถ้าหากบุคคลไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ก็จะทำให้ชีวิตของบุคคลผู้นั้นตกต่ำลง นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การติดสุราหรือสารเสพติด การมีพฤติกรรมรุนแรง ก่อเหตุทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือจึงต้องหาแนวทางเพื่อพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวต่อวิกฤตชีวิต (กรมสุขภาพจิต, 2541, หน้า 1) เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาหรือสภาวะที่ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล การป้องกันและช่วยเหลือสามารถทำได้โดยเปิดโอกาสให้บุคคลระบายปัญหาด้วยการพูดคุยหรือปรึกษาครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด (สถาบันราชานุกูล, 2555) ทั้งนี้ การพูดคุยกันจะมีการตั้งคำถามเชิงบวกที่นำไปสู่การคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นเหมือนการ

ป้อนชุดคำที่ทำให้สมองเกิดการคิดตาม เพราะการพูดคุยเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถคลี่คลายความสงสัยและเข้าใจกันได้ อีกทั้งยังเป็นการเปิดใจฟังเรื่องราวของบุคคล ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ดูแลรักษากับคนไข้ หรือผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับบริการปรึกษา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2562)

การช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสภาพจิตใจที่เกิดความรู้สึกไร้ค่า ผิดหวังในชีวิตขาดความมั่นใจ ไม่มีสมาธิในการทำงาน หรือหมดหวังในการใช้ชีวิต จึงสามารถทำได้ด้วยการให้คำปรึกษาโดยใช้กระบวนการและเทคนิคที่ทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจในตนเองและสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2554, หน้า 156-157) การฝึกอบรมการให้คำปรึกษาโดยการถ่ายทอดความรู้และการฝึกทักษะแก่อาสาสมัครและผู้ที่มีสนใจ จึงเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยให้ผู้คนในสังคมที่ประสบปัญหาเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้คนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การปรับเปลี่ยนมุมมอง ทศนคติ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ปราศจากความเครียด ความวิตกกังวล หรือปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ (บัณฑิต ศรไพศาล, 2547, หน้า 140-146) ปัจจุบันการช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษาได้พัฒนารูปแบบและวิธีให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นด้วยการให้คำปรึกษาผ่านโทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสาร หรือสื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้รับบริการสามารถเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผย เนื่องจากการพูดคุยแบบไม่เห็นหน้าช่วยลดความรู้สึกวิตกกังวลหรือกลัวการเผชิญหน้ากับผู้ให้คำปรึกษา ทำให้รู้สึกสบายใจในการขอรับคำปรึกษามากขึ้น (Collie, Mitchell & Murphy, 2000, pp. 1-2) นอกจากนี้ การให้คำปรึกษาทาง

โทรศัพท์ยังเป็นวิธีการที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและช่วยเยียวยาจิตใจของผู้ขอรับการปรึกษาได้จริง (King, Nurcombe, Bickman, Hides & Reid, 2003, p. 400)

เกณฑ์มาตรฐานของบริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์และสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการให้บริการปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาสามารถเรียนรู้และฝึกทักษะโดยการเข้ารับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษา (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2560, หน้า 1-2) ทั้งนี้ การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ เป็นการสนทนาที่ผู้ให้บริการไม่สามารถมองเห็นลักษณะท่าทางของผู้รับปรึกษา ทำให้ได้เพียงวิเคราะห์รายละเอียดจากคำพูดและน้ำเสียงด้วยการฟัง จึงมีความจำเป็นที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ได้อย่างถูกต้อง และสามารถช่วยเหลือผู้ขอรับการปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, 2547, หน้า 13) การฝึกอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์นั้น สามารถสังเกตเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมได้ในชั่วโมงที่รับการฝึก โดยผู้เข้ารับการอบรมจะสามารถประยุกต์ความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาได้จริง (Wei, Hsin, So, and Hsuan, 2017, p. 11) อีกทั้งการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาแบบเข้มข้นยังสามารถพัฒนาความรู้และความสามารถในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เข้ารับการอบรมได้เทียบเท่ากับการฝึกที่ใช้ระยะเวลามากกว่า (Dinger, Jennissen, & Rek, 2019, pp. 1-2) ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อโปรแกรมอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ของผู้เข้ารับการอบรม โดยผู้วิจัยหวังว่า ข้อมูลที่ได้จากการ

ศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่สนใจเพื่อนำไปพัฒนาการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ก่อนกับหลังการอบรม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์หลังการอบรมมากกว่าก่อนการอบรม
2. ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่เข้ารับการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ โดยสมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย ณ โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ จำนวน 70 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 38 คน

จากผู้เข้ารับการอบรมที่สามารถเข้ารับการอบรมติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 วัน และ
สมัครใจในการตอบ แบบประเมินความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ทั้งก่อนและ
หลังการอบรม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และความ
พึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ การอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบประเมินความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และ 3) แบบประเมิน
ความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์

2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโปรแกรมอบรมการ
ให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพการ
ทำงาน

2.2 แบบประเมินความรู้ในการให้คำปรึกษา เป็นข้อคำถามจำนวน 15
ข้อ ให้เลือกตอบใช่หรือไม่ใช่ ผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ

0.765 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนข้อที่ตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบไม่ถูกต้องได้ 0 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์มาหาคะแนนรวม โดยมีเกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ ที่มีลักษณะการให้คะแนนแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1986) มีรายละเอียด ดังนี้

คะแนน 12-15 มาก หมายถึง มีความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ในระดับมาก

คะแนน 9-11 ปานกลาง หมายถึง มีความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ในระดับปานกลาง

คะแนน 0-8 น้อย หมายถึง มีความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ในระดับน้อย

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งโดยรวมและรายด้าน มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.932 โดยการแปลผลได้นำค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุด แล้วหารด้วยจำนวนช่วงที่ตั้งไว้ จึงได้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนน	4.21-5.00	มากที่สุด	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
คะแนน	3.41-4.20	มาก	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
คะแนน	2.61-3.40	ปานกลาง	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
คะแนน	1.81-2.60	น้อย	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
คะแนน	1.00-1.80	น้อยที่สุด	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานกับสมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อทำการวิจัยการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์
2. ประเมินความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ของผู้เข้ารับการอบรม
3. ดำเนินการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์เป็นเวลา 2 วัน (วันละ 6 ชั่วโมง)
4. ประเมินความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ของผู้เข้ารับการอบรม
5. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ก่อนกับหลังมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test และนำคะแนนที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. สรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอ้างอิงแบบนอนพาราเมตริก ด้วยสถิติทดสอบ Wilcoxon Signed-Rank Test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์

ตาราง 1

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	10.5
หญิง	34	89.5
รวม	38	100.0

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
20 – 30 ปี	9	23.7
31 – 40 ปี	6	15.8
41 – 50 ปี	13	34.2
51 ปีขึ้นไป	10	26.3
รวม	38	100.0
การศึกษา		
มัธยมศึกษา	3	7.9
อนุปริญญา	1	2.6
ปริญญาตรี	26	68.4
สูงกว่าปริญญาตรี	8	21.1
รวม	38	100.0

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการทำงาน		
นักศึกษา	1	2.6
พนักงานบริษัทเอกชน	20	52.6
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	7.9
รับจ้าง	5	13.2
ธุรกิจส่วนตัว	3	7.9
อื่นๆ	6	15.8
รวม	38	100.0

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.5 ส่วนเพศชายคิดเป็นร้อยละ 10.5

อายุของผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2 รองลงมาคืออายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.3 ส่วนบุคคลที่มีอายุระหว่าง 31-40 มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.8

การศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่คือวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.4 รองลงมาจบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.1 ส่วนบุคคลที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.6

สถานภาพการทำงานของผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาทำงานรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 15.8 ส่วนบุคคลที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษา มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.6

2. เปรียบเทียบความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ของผู้เข้ารับการอบรม ระหว่างก่อนการอบรมกับหลังการอบรม

ตาราง 2

เปรียบเทียบความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ก่อนการอบรมกับหลังการอบรม
($n=38$)

	คะแนน เต็ม	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	แปล ผล	\bar{x}	SD	Wilcox on Value	Wilcoxon Prop
ก่อนการ อบรม	15	1	6	น้อย	3.34	1.63	-5.400	.000*
หลังการ อบรม	15	7	13	ปาน กลาง	9.02	1.60		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ได้กำหนดคะแนนเต็มอยู่ที่ 15 คะแนน โดยผู้เข้ารับการอบรมได้คะแนนการประเมินก่อนการอบรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.34$, $SD=0.63$) มีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน และคะแนนสูงสุด 6 คะแนน ส่วนคะแนนการประเมินหลังการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=9.02$, $SD=1.60$) มีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 7 คะแนน และคะแนนสูงสุด 13 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบความรู้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ก่อนและหลังการอบรมพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์

ตาราง 3

ความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ทั้งโดยรวมและรายด้านในแต่ละด้าน ($n=38$)

ความพึงพอใจต่อโปรแกรมอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านวิทยากร	4.27	.61	มากที่สุด
ด้านองค์ความรู้	4.20	.48	มาก
ด้านสถานที่และสื่อการเรียนรู้	3.97	.51	มาก
โดยรวม	4.15	.32	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $SD=.32$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจด้านวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.27$, $SD=.61$) ส่วนความพึงพอใจด้านองค์ความรู้กับด้านสถานที่และสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, $SD=.48$ และ $\bar{X}=3.97$, $SD=.51$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์เพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้รับอบรม เนื่องจากการอบรมได้มีการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา และมีการจัดลำดับการให้ความรู้ในประเด็นต่างๆ ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ทั้งในส่วนของความรู้เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนกระบวนการและทักษะการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ สอดคล้องกับการให้ความคิดเห็นจากผู้เข้ารับการอบรมที่ว่า การเข้ารับการอบรมสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษาได้มากกว่าการศึกษด้วยตนเอง ถึงแม้ความรู้ในบางประเด็นจะยากในการทำความเข้าใจ แต่วิทยากรก็มีการอธิบายเนื้อหาให้เกิดความกระจ่างมากขึ้นจากเดิม อีกทั้งเมื่อมีข้อสงสัยก็สามารถซักถามวิทยากรได้เลยทันที นอกจากนี้ ผู้เข้ารับการอบรมยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การเข้ารับการอบรมทำให้มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ถึงแม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ แต่ก็ทำให้เข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษามากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Wei, Hsin , So, and Hsuan (2017, p. 11) ที่ศึกษา

ผลการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาโดยเน้นการแก้ปัญหาของอาสาสมัครให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ในประเทศไทยได้พบว่า การฝึกอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ที่มีขั้นตอนที่ง่ายต่อการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยสามารถเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงได้ในกระบวนการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาที่ผู้เข้ารับการอบรมมีศักยภาพการให้คำปรึกษามากขึ้นจากเดิม ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Dinger, Jennissen, and Rek, (2019, pp. 1-2) ที่ศึกษาการฝึกประสบการณ์อบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ในเหตุการณ์วิกฤต พบว่า การฝึกประสบการณ์อบรมการให้คำปรึกษาที่มีเนื้อหาสาระและการให้ความรู้ที่เข้มข้น สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เข้ารับการอบรมเทียบเท่ากับการฝึกที่ใช้ระยะเวลามากกว่า นอกจากนี้สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2560, หน้า 1-2) ยังได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานของบริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์และสื่อสังคมออนไลน์ ที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ความสามารถที่จะให้บริการปรึกษาทางโทรศัพท์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาสามารถเรียนรู้และฝึกทักษะด้วยการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษา สอดคล้องกับสำนักพัฒนาสุขภาพจิต (2547, หน้า 13) ที่กล่าวว่า การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์เป็นการให้บริการช่วยเหลือที่ผู้ให้บริการไม่สามารถมองเห็นลักษณะท่าทางของผู้ขอรับการปรึกษา ทำได้เพียงวิเคราะห์เรื่องราวจากคำพูดและน้ำเสียงด้วยการฟังเท่านั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้ให้บริการจะต้องได้รับการฝึกอบรม ที่จะทำให้รู้หลักในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ได้อย่างถูกต้อง และสามารถช่วยเหลือผู้ขอรับการปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดปลีกย่อยพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อองค์ความรู้กับสถานที่และสื่อการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก เนื่องวิทยากรที่ให้ความรู้ในการอบรมแต่ละท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญในแต่ละด้านแตกต่างกันไป ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาในประเด็นต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ผู้เข้ารับการอบรมได้ให้ความคิดเห็นว่า วิทยากรที่ให้ความรู้ในการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ สามารถถ่ายทอดความรู้และตอบคำถามได้เป็นอย่างดี มีการสอดแทรกกิจกรรมทำให้ไม่รู้สึกเบื่อ ถึงแม้ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมีบางประเด็นที่ยากต่อการทำความเข้าใจในเวลาอันสั้น แต่ก็คิดว่าสามารถที่จะนำไปต่อยอดและพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในการปรึกษามากขึ้นจากเดิมในด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมมีความเหมาะสมด้านความสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอ แต่อาจจะไม่กว้างขวางเพียงพอสำหรับการฝึกปฏิบัติให้คำปรึกษาที่มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวนมาก

สรุปได้ว่า หลังจากเข้ารับการอบรมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งความรู้เกี่ยวกับปัญหาของผู้คนในสังคม กระบวนการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ช่วยให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมากที่สุด ส่วนความรู้ที่ได้รับกับสถานที่และสื่อการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติการ

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์มากขึ้น จากความรู้ระดับน้อยเพิ่มเป็นความรู้ระดับปานกลาง จึงควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และฝึกทักษะการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์อย่างต่อเนื่อง
2. การอบรมการให้คำปรึกษาที่มีการฝึกปฏิบัติควรจัดเตรียมพื้นที่ให้มีขนาดบริเวณที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีสมาธิและไม่มีเสียงรบกวนจากผู้เข้ารับการอบรมท่านอื่นขณะฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยควรทำการประเมินทัศนคติและพฤติกรรมในการให้คำปรึกษาของผู้เข้ารับการอบรม
2. การศึกษาวิจัยการอบรมการให้คำปรึกษาควรมีการติดตามผลในระยะเวลา 1 เดือน 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อดูประสิทธิผลในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2541). *ฝ่าวิกฤตชีวิตด้วยการปรึกษา*. กรุงเทพฯ: ไอเดนตีตี้กรุ๊ป.
- บัณฑิต ศรีไพศาล. (2547). *บูรณาการสุขภาพจิตทิศทางใหม่ในงานสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระธรรมขั้นต้นขอนแก่น.
- มูลนิธิวิจัยพัฒนสาธารณสุขไทย. (2560). *อสม.ดีเด่นใช้พลังชุมชนช่วยบำบัดจิตเวช*. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.hfocus.org/content/2017/09/14563>
- สถาบันราชานุกูล. (2555). *อบรม อสม.ช่วยคัดกรองโรคซึมเศร้า*. ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://th.rajanakul.go.th/คลังข่าว/สุขภาพจิต-จิตวิทยา/อบรมอสม-ช่วยคัดกรองโรคซึมเศร้า>
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2560). *มาตรฐานบริการการให้การปรึกษาวัยรุ่นสำหรับบุคลากรสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: บิยอนด์พับลิชชิง.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2560). *คนไทยมีปัญหาสุขภาพจิตกว่า 7 ล้านคน*. ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/36494-คนไทยมีปัญหาสุขภาพจิตกว่า%207%20ล้านคน.html>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2562). *ซึมเศร้า เข้าใจ รับมือได้*. ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/49918-ซึมเศร้า%20เข้าใจ%20รับมือได้.html>
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2547). *คู่มือการให้บริการปรึกษาทางโทรศัพท์*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย และ.พีรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย. (2553). *การบำบัดรักษาทางจิตสังคม สำหรับ โรคซึมเศร้า*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. (2554). *การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Collie, K., Mitchell, D. & Murphy, L. (2000). *Skills for on-line counseling: Maximum impact at minimum bandwidth*. In J. W. Bloom & G. R. Walz (Eds.), *Cybercounseling and cyberlearning: Strategies and resources for the millennium* (pp. 219-236). Alexandria, VA: American Counseling Association and ERIC/CASS.
- Dinger, U., Jennissen, S., & Rek, I. (2019). *Attachment Style of Volunteer Counselors in Telephone Emergency Services Predicts Counseling Process*. *Frontiers in Psychology*, 10, doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01936
- King, R., Nurcombe, B., Bickman, L., Hides, L., & Reid, W. (2003). Telephone Counselling for Adolescent Suicide Prevention: Changes in Suicidality and Mental State from Beginning to End of a Counselling Session. *The official journal of the American Association of Suicidology*, 33(4), 400-411.
- Wei, H. S., Hsin L. J., So S. T., & Hsuan C. J. (2017). The Training Effects of Solution-Focused Brief Counseling on Telephone-Counseling Volunteers in Taiwan. *Journal of Family Psychotherapy*, 28(4), 285-302.

การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้ใช้มหาดบัณฑิต:
ศึกษาเฉพาะกรณีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The curriculum evaluation according to the needs of the
graduates' employers: A case study of the Master of Public
Administration Program, Ramkhamhaeng University

วิโรจน์ ก่อสกุล¹ ชลิดา สรmani¹ บุญเกียรติ การะเวกพันธ์¹
เฉลิมพล ศรีหงษ์² เดช อุณหะจิรังรักษ์²

Viroj Korsakul, Chalida Sornmanee, Boonyakiat Karavekphan,
Chalernpol Srihong, Dej Unhajirangrak

Corresponding author: Viroj_kor@hotmail.com

Received: 2/06/64 Revised: 15/06/64 Accepted: 15/06/64

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินว่าผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ต้องการมหาดบัณฑิตที่มี
ความรู้ ทักษะและคุณสมบัติด้านใด ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตกับ
มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละด้าน และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ใช้วิธีการวิจัยสามวิธีคือการวิจัยสนาม โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิจัยสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐาน

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² นักวิชาการอิสระ

เดียวกัน และการวิจัยเอกสาร พบว่า 1) ผู้ใช้มหำบัณฑิตต้องการมหำบัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะและคุณสมบัติด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนวิชาต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรปัจจุบัน 2) ผู้ใช้มหำบัณฑิต มีความพึงพอใจอยู่ในระดับความพึงพอใจอย่างยิ่ง 3) ผู้ใช้มหำบัณฑิตเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ ให้เพิ่มทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มวิถีใหม่ในอนาคต การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกที่ดี และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฯลฯ ส่วนการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้มหำบัณฑิตกับกรอบมาตรฐานฯ จำแนกรายด้านในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต; ผู้ใช้มหำบัณฑิต

Abstract

This research is about evaluating the employers' satisfaction and needs toward the graduates of the Master of Public Administration program, Ramkhamhaeng University with three objectives: firstly, to identify knowledge, skills and qualifications that the employers need from the graduates of the Master of Public Administration program; secondly, to explore employers' satisfaction with the learning

standards for each area; and thirdly, to prescribe guidelines for the curriculum development in line with the employers' needs. Three research methods i.e.; field research, survey research, and documentary research, are conducted using semi-structured interviews and standardized questionnaires as data collection tools. The research findings are as follow; 1) the employers' needs regarding the knowledge, skills and qualifications of the MPA graduates are consistent with subjects of the existing MPA program; 2) the employers are strongly satisfied with the learning standards for each area; 3) the employers gave some helpful suggestions on the curriculum development by adding certain qualifications needed to the MPA students, such as enhancing skills and understanding of digital technology, increasing skills to analyze and forecast future trends, cultivating and building a good awareness and far-reaching vision, etc. In conclusion, the employers are strongly satisfied with the overall learning standards framework.

Keywords: curriculum evaluation; Master of Public Administration program; the graduates' employers

บทนำ

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ.2558 มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “การกำหนดเนื้อหา สาระสำคัญของหมวดวิชาชีพเฉพาะ พิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ มาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ การ ระดมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางรัฐประศาสนศาสตร์ การระดมความเห็นจาก ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสน ศาสตร์ทั่วประเทศ ตลอดจนระดมความคิดเห็นจากผู้ใช้บัณฑิตทางรัฐประศาสน ศาสตร์ ซึ่งได้สะท้อนองค์ความรู้ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ได้ทั้งสิ้น 5 องค์ความรู้ได้แก่

1. กลุ่มองค์ความรู้ด้านองค์การและการจัดการ (organization and management) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับองค์การไม่ว่าจะเป็นการ เกิดขึ้นขององค์การ รูปแบบ โครงสร้าง สายการบังคับบัญชาขององค์การ ไม่ว่า องค์การนั้นจะเป็นองค์การภาครัฐ ภาคเอกชนหรือองค์การที่ไม่ใช่ทั้งภาครัฐและ เอกชน การออกแบบองค์การ ทั้งนี้กลุ่มวิชาดังกล่าวยังครอบคลุมถึงการศึกษา พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ การพัฒนาองค์การ เทคนิคและการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารงานพัสดุ การบริหารจัดการคุณภาพ การจัดการความรู้และองค์การแห่ง การเรียนรู้ การควบคุมและตรวจสอบภายใน การบริหารความเสี่ยง ภาวะผู้นำและ การทำงานเป็นทีม และนวัตกรรมการบริหารจัดการ เป็นต้น

2. กลุ่มองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะ (public policy) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ การศึกษาและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ การวิเคราะห์และประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ การวางแผนและการบริหารโครงการ การกำหนดทางเลือกสาธารณะ การวิเคราะห์ผลกระทบโครงการ เป็นต้น

3. กลุ่มองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (human resource management) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การบริหารค่าจ้างและเงินเดือน การบริหารและประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริการสวัสดิการ นันทนาการและพนักงานสัมพันธ์ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารทุนมนุษย์ ภาครัฐ การจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น

4. กลุ่มองค์ความรู้ด้านทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ (public administrative theory) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ปรัชญาการเมือง ความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ กฎหมายมหาชน แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการบริหารจัดการภาครัฐ การคลังและการเงินภาครัฐ ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการวิสาหกิจชุมชน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการกับการจัดบริการสาธารณะ มิติทางเศรษฐกิจกับการบริหารภาครัฐ การตลาดสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารสาธารณะ

แนวใหม่ การจัดทำและการส่งมอบบริการสาธารณะ ธรรมภิบาล จริยธรรม นักบริหาร การปกครองและการบริหารท้องถิ่น เป็นต้น

5. กลุ่มองค์ความรู้ด้านการคลังและงบประมาณ (public finance and budgeting) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารการคลังและงบประมาณภาครัฐ การจัดการด้านทรัพยากร ด้านการเงิน การวิเคราะห์การลงทุน การเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ การบริหารการเงินขององค์การภาครัฐ การบริหารรายได้ภาครัฐ การบริหารรายจ่ายภาครัฐ การบริหารความเสี่ยงด้านการคลังและงบประมาณ การคลังและงบประมาณท้องถิ่น การบริหารรายได้และรายจ่ายของท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

และตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 กำหนดลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และสามารถปรับวิถีชีวิตภายใต้ความขัดแย้งทางค่านิยม รวมทั้งมีการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม

2. มีความรู้ทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ รวมทั้งสร้างนวัตกรรมบนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้

3. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนนำทักษะทางการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่มีความเป็น

พลวัตและมีความสลับซับซ้อนได้ อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์

4. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำในทางวิชาการและสามารถแสดงความเห็นเชิงวิพากษ์บนฐานแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์

5. มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึง มีความรู้ความสามารถใช้เครื่องมือในทางสถิติขั้นพื้นฐานในการแก้ปัญหาทางการวิจัยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้เครื่องมือทางสถิติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้

จากคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่กล่าวมาแล้ว การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลต้องจัดให้สอดคล้องกันกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 อย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ethics and moral)

1.1 พัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม

1.2 สามารถวินิจฉัยประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ซับซ้อนเชิงวิชาการ อย่างมีเหตุผลด้วยความเป็นธรรมและชัดเจน ด้วยความไวต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

1.3 แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำโดยสนับสนุนอย่างจริงจังให้ผู้อื่นใช้การวินิจฉัยทางด้านคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการกับข้อโต้แย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านความรู้ (knowledge)

2.1 เข้าใจในความรู้และหลักการของทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างถ่องแท้

2.2 ประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง

2.3 เข้าใจแนวทางในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงผลกระทบจากงานวิจัยในปัจจุบันที่มีต่อองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ และการปฏิบัติในการบริหารจัดการภาครัฐ

3. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา (cognitive skills)

3.1 สามารถใช้ความรู้ แนวคิดทางทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่

3.2 สามารถสังเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมเข้ากับองค์ความรู้ในบริบทใหม่

3.3 สามารถพัฒนาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะ โดยการวิจัยค้นคว้าทางวิชาการด้วยตนเอง เพื่อขยายองค์ความรู้หรือแนวทางปฏิบัติทางรัฐประศาสนศาสตร์

4. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (interpersonal skills and responsibility)

4.1 มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเอง แก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพทั้งในการเรียน การวิจัยและการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพของตน

4.2 มีทัศนคติที่ดีในการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่นในการจัดการประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์หรือในสถานการณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ผ่านการทำงานกลุ่ม

5. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (numerical analysis, communication and information technology skills)

5.1 สามารถคัดกรองข้อมูลทางคณิตศาสตร์และทางสถิติ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าปัญหา สรุปปัญหาและเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ได้

5.2 สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในวงวิชาการและวงวิชาชีพ รวมทั้งชุมชนทั่วไป โดยการนำเสนอรายงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการและวิชาชีพรวมทั้งวิทยานิพนธ์หรือโครงการค้นคว้าที่สำคัญ

และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 4 มาตรฐานการอุดมศึกษา ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประกอบด้วย

1. เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่างๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชนสังคม และประเทศ

3. เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องรู้คุณค่าและรักษ์ความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์ (2560) กำหนดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) หมวด 7 การประกันคุณภาพการศึกษา ข้อ 5 หลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมิน ข้อ 5.2 การออกแบบหลักสูตรโดยใช้แนวทางการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าในศาสตร์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์สำคัญๆ ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
2. ความสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ใช้มหำบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต

ฯลฯ

และหมวด 8 “ . . การประเมินและการปรับปรุงการดำเนินการของ
หลักสูตร ข้อ 2.3.1 ติดตามมหำบัณฑิตใหม่โดยสำรวจข้อมูลจากนายจ้างและ/หรือ
ผู้บังคับบัญชาโดยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์”

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2561) กำหนดแผนอุดมศึกษาระยะ
ยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “ . . เป้าหมายเชิงคุณภาพ
คุณภาพของบัณฑิต : ผู้จบการศึกษาในทุกะดับมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่
สถาบันอุดมศึกษำหนดครอบคลุมไม่น้อยกว่า 5 ด้าน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม
ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ
รับผิดชอบและด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้ภาษาอังกฤษ
และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีทักษะและองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเป็นไปตามสาขาวิชาที่ได้รับการศึกษาหรือสามารถสร้างงาน
และปรับตัวเข้ากับควำหลากหลายทางวัฒนธรรม ในการทำงานและการใช้ชีวิตใน
สังคมได้เป็นอย่างดี”

มหำบัณฑิตจึงเป็นควำหวังของสังคม หน่วยงาน ตลอดจนผู้ใช้มหำบัณฑิต
ทั้งหลาย ในอันที่จะนำควำรู้ ทักษะ และคุณสมบัติต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาเล่า
เรียนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าเป็นประโยชน์

ในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานตลอดจนผู้ใช้มหำบัณฑิต คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการของผู้ใช้มหำบัณฑิตต่อมหำบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้มหำบัณฑิต และศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหำบัณฑิต เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไปพิจารณาร่วมกับข้อมูลด้านอื่นๆ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในโอกาสต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัย 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ของมหำบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ผู้ใช้มหำบัณฑิตต้องการ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้มหำบัณฑิตที่มีต่อมหำบัณฑิตสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหำบัณฑิต

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเรื่องหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจากนักวิชาการต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

Tanner and Tanner (as cited in Saylor, Alexander & Lewis, 1981, pp. 3-9) ได้สำรวจแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า ได้มีการให้คำจำกัดความของหลักสูตรไว้หลากหลาย เช่น 1) ที่รวบรวมความรู้ที่ได้มีการจัดระบบไว้ 2) วิธีการคิด 3) ประสบการณ์การแข่งขัน 4) ประสบการณ์การชี้ นำ 5) แบบแผนของ

สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ 6) สารและกระบวนการในการรับรู้และด้านจิตพิสัย
7) แผนการสอน 8) เป้าหมายหรือผลผลิตของการสอน 9) ระบบเทคโนโลยีของ
ผลผลิต

โดยได้จำแนกคำจำกัดความของหลักสูตรไว้ 4 กลุ่มความหมาย ดังนี้

1) หลักสูตรเป็นรายวิชาหรือเนื้อหาที่เตรียมให้ผู้เรียนในระดับการศึกษา
ต่างๆ

2) หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน มุมมอง
ของหลักสูตรในความหมายนี้ คือเน้นความสำคัญที่ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดย
โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

3) หลักสูตรคือจุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ หลักสูตรในความหมายนี้
หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและ
จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

4) หลักสูตรคือโอกาสในการเรียนรู้ที่ได้กำหนดแผนและเป้าหมายไว้
กล่าวคือนอกจากจะมองหลักสูตรไปในแง่เนื้อหาวิชา ประสบการณ์การเรียนรู้
และเป้าหมายแล้ว ยังจะต้องให้ความสำคัญกับแผนการเรียนรู้อีกด้วย

Taba (1962, p. 82) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การ
เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย
การจัดเนื้อหา การเรียนการสอน การวัดประเมินผล และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึง
จุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ
หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

จะมีผลกระทบต่อทางความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบหลักสูตร

Good (1973, p. 157) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดได้ 2 ลักษณะคือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประมวลผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นมาใหม่

Saylor and Alexander (1974, p. 76) อธิบายว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึง การสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียน

Taba (1962) อธิบายว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) วินิจฉัยความต้องการ โดยการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

- 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย กล่าวคือหลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ เมื่อระบุจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะช่วยให้การเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ้วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้

4) จัดเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดยครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

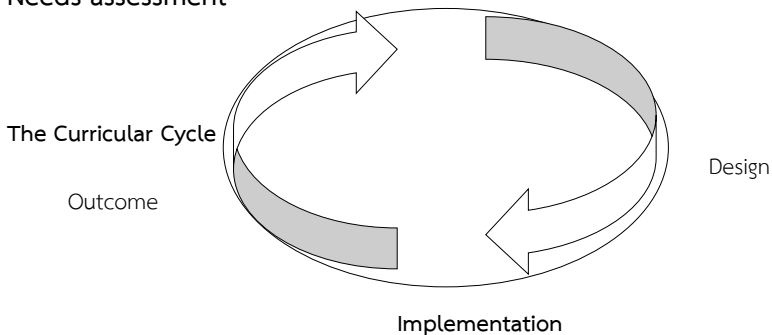
6) ประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล โดยกำหนดว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

Taba (1962, p. 310) กล่าวว่า “การประเมินผลหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอน ฯลฯ”

ส่วน Peyton and Peyton (as cited in McKimm, 2003) ระบุว่าวงจรหลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดำเนินไปโดยผ่านขั้นตอนของการประเมินความต้องการ ขั้นการออกแบบ และขั้นการนำไปใช้ในการเรียนการสอน หลังจากนั้น ผลที่ออกมาจะถูกนำมาศึกษาและประเมินโดยนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินความต้องการ (needs) ที่ทำไว้ในช่วงแรก ความต้องการจะแปรเปลี่ยนไปตามความคาดหวังของสังคม หลักสูตรจะเน้นไปที่ประเด็นต่างๆ ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามที่ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สอนมองว่าความต้องการหมายถึงเรื่องใด หลักสูตรที่ยืดหยุ่นสูงจำเป็นต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

Needs assessment

ภาพ 1 วงจรหลักสูตร

ที่มา. จาก Curriculum Design and Development, by McKimm J., 2003, Retrieved June 1, 2020, from <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/>

ในการพัฒนาโครงการหลักสูตรใหม่ๆ หรือแค่ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการตามวงจรหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. กำหนดและการยอมรับร่วมกันในเนื้อหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ
2. ศึกษาความต้องการของผู้เรียนตามแนวทางที่องค์กรวิชาการ/วิชาชีพได้กำหนด
3. กำหนดเป้าหมายและผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างกว้างๆ
4. ระบุแนวคิดและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค
5. ยอมรับในโครงสร้างและกรอบการศึกษาของหลักสูตร บริบทหลักๆ ของการเรียนการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหัวข้อหลัก และหลักการประเมินอย่างกว้างๆ
6. แจกแจงรายละเอียดของการพัฒนาในแต่ละหัวข้อ แต่ละประเด็นของหลักสูตรโดยการระบุเป้าหมายและผลที่ได้จากการเรียนรู้ที่มีต่อผู้สอนแต่ละคนหรือทั้งทีมผู้สอน
7. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรจะต้องพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งต้องระบุผลที่เกิดจากการเรียนรู้ ตารางการเรียนการสอน เนื้อหาการสอนที่เหมาะสม วิธีการประเมินการเรียนรู้ และระบุว่าจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่อย่างไร
8. นำหลักสูตรมาแต่งเติมและนำไปใช้ในการเรียนการสอน
9. พัฒนายุทธวิธีในการประเมินหลักสูตรที่เหมาะสมและนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง

10. นำหลักสูตรมาวิจารณ์และปรับปรุงแก้ไขตามข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่า หลักสูตรได้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการที่ผู้เรียน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ระบุไว้หรือไม่

และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ความว่า “การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยโดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปี การศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ อย่างน้อย ตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี”

Tyler (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 16) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้รับกับ วัตถุประสงค์

Stufflebeam & Shinkfield (1990, p. 159) ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการของการแสวงหาข้อมูล และการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร

บุษราคัม ทองเพชร และคณะ (2554) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การวินิจฉัยคุณค่าและความเหมาะสมของหลักสูตร โดยมีการจัดระบบ กระบวนการ เพื่อได้ข้อมูลมาตีความเพื่อทราบข้อดี หรือจุดอ่อนเพื่อนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2547) ได้สรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแล้วทำการวิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยของตัวหลักสูตรการบริหารหลักสูตรอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการของหลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตรและเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความทันสมัยทางวิชาการทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและตอบสนองความต้องการของสังคม

วิธีการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้ทั้งวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ดังนี้

1. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ 3 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยสนาม (field research) และวิธีวิจัยเอกสาร (documentary research)
2. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้มหำบัณฑิตที่เคยใช้งานมหำบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 จำนวน 75 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยนี้ จำแนกออกเป็นสองส่วน ได้แก่

1. ในส่วนของกรวิจัยสำรวจ (survey research) เนื่องจากประชากรของการวิจัยมีจำนวนไม่มากนัก จึงใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ได้แก่ ผู้ใช้มหบัณฑิตที่เคยใช้งานมหบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2562 จำนวน 75 คน

2. ในส่วนของกรวิจัยสนาม (field research) จะใช้กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้มหบัณฑิตที่เคยใช้งานมหบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 10 คน จาก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานศาลปกครอง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรมสรรพสามิต และเทศบาลตำบลหนองบอน อำเภอปอไร่ จังหวัดตราด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้คำถามแบบปลายปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด เป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ 3

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย แยกออกเป็นสามส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 และรวบรวมแบบสอบถามฯ ที่กรอกคำตอบเรียบร้อยแล้วส่งให้คณะผู้วิจัย

ส่วนที่ 2 การวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างฯ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviewing) เป็นเทคนิคการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามในประเด็นที่ต้องการทราบ และอาศัยคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในการสร้างคำถามต่อเนื่องในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น มีรายละเอียดและลึก (Babbie, 2013, pp. 345-347)

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะประสานกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 3 การวิจัยเอกสาร คณะผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ทั้งในส่วนของ การวิจัยสำรวจและการวิจัยสนาม คณะผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่เต็มใจและเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่มีกรกดดัน หากข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนใดๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของคณะผู้วิจัยแต่เพียงฝ่ายเดียวตามหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ ไม่ก่ออันตรายและหลักความยุติธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในส่วนข้อมูลที่เกิดจากแบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 เป็นข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัสข้อมูลและใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผลค่าสถิติที่ต้องการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ 3 ใช้วิธีการตีความข้อมูล อิงกรอบแนวคิด ทฤษฎี ตามความเข้าใจของผู้วิจัยแต่ละคน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะประชุมร่วมกัน เพื่อตรวจสอบความหมายของข้อมูล โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความเข้าใจของผู้วิจัยแต่ละคนที่มีต่อความหมายของข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ผู้วิจัยแต่ละคนได้ตีความไว้ในขั้นต้น

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ของมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการ

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า

ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการให้มหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีความรู้ ด้านองค์การ การจัดการ นวัตกรรมที่ควรนำมาปรับใช้ในองค์การ การพัฒนาองค์การ การจัดการความรู้ การบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการตรวจสอบภายใน มีความรู้ด้านการติดตาม การประเมินผลการพัฒนาระบบงาน การจ้างงานรูปแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาระบบบริหารผลงานและบริหารค่าตอบแทน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความรู้ด้านการวิเคราะห์นโยบาย ประเมินนโยบายภาครัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน การคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงให้เกิดความคิดใหม่ๆ มีความรู้ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปประเด็นสำคัญๆ มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายของหน่วยงาน มีกลยุทธ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการทำงาน เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการ มีช่องทางการบริการที่หลากหลาย แต่เป็นไปตามระเบียบ เพื่อให้

ประชาชนและผู้รับบริการพึงพอใจ มีความสามารถในการนำแนวคิด ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีความรู้ด้านการวิจัยทั้งเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานและการขอเลื่อนวิทยฐานะ

มีทักษะด้านการแก้ไขปัญหา มีภาวะผู้นำ กล้าเสนอความคิดเห็น มีความสุภาพ อ่อนน้อม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีความสามารถในการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกันและสามารถในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ

มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความซื่อสัตย์ สุจริต เคารพผู้อื่น เข้าใจความหลากหลายของเพื่อนร่วมงานที่มีแนวคิดแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ต่อสังคม มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ วิทยาการสมัยใหม่

มีความคิดสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อร่วมงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ของทีมงานหรือมติที่ประชุม มีความคิดเป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การวางแผน การจัดลำดับความสำคัญของงาน การจัดทำโครงการ การสั่งการที่กระชับและชัดเจน มีทักษะด้านการคิด การวิเคราะห์ การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแยกแยะปัญหาและหาทางแก้ไขได้ภายใต้กฎ ระเบียบที่บังคับอยู่ มีทักษะด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลายและสามารถถ่วงรอกให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูล สืบค้นข้อมูล การเผยแพร่

ข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์กับ
ผู้ร่วมงาน กับผู้ใช้บริการ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

มีทักษะด้านการเป็นผู้นำ กล้าคิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ กล้าเปลี่ยนแปลง
สามารถชักจูงให้คนอื่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีทักษะด้านการควบคุมอารมณ์
มีความฉลาดทางอารมณ์ ควบคุมตนเองได้ ทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานและผู้ใช้บริการได้
มีทักษะด้านการบริการ การอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรม บริการด้วยใจ สร้างความ
ประทับใจและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้หน่วยงานและให้ผู้ใช้บริการ ลดขั้นตอนการ
ทำงาน ลดค่าใช้จ่าย ลดเวลาในการดำเนินการ

มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถ
บริหารจัดการได้ สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานได้ มีความรู้เชิงการบริหาร การค้นคว้าหา
ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการ เข้าใจถึงภาพรวมของการบริหาร การเกิดขึ้นของ
นโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนากำลังคนให้
สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป มีความรู้ที่หลากหลาย ทั้งด้านการจัดการ ด้าน
เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสามารถบูรณาการความรู้เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด มีทักษะการเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ สามารถแก้ไขปัญหาอย่าง
เป็นระบบ ตามหลักวิชาการ นำความรู้ทางวิชาการไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ มี
ความสามารถทำงานด้านการบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มอง
ภาพรวมของหน่วยงานได้ มีความสามารถในการจัดการ การจัดทีมงาน การวางแผน
งาน มีความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับงาน สามารถวิเคราะห์
ระบบงานและแนวทางแก้ไข มีความมั่นใจในตัวเอง ทำงานในส่วนที่ได้รับมอบหมาย

ได้ดี มีความรอบรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้

ส่วนประเด็นที่มหาบัณฑิตควรปรับปรุง สรุปได้ว่า ผู้ใช้มหาบัณฑิตให้ความเห็นว่า มหาบัณฑิตควรสามารถวิเคราะห์การนำงบประมาณไปใช้ในการจัดโครงการ กิจกรรม เกี่ยวกับความคุ้มค่าและมีความยั่งยืน

ควรสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ควรมีความสามารถในการบริหาร มีภาวะผู้นำ สามารถถ่ายทอดงานและการพูดในที่ประชุม สามารถจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การคิดวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ การประยุกต์ใช้ทักษะดิจิทัลในการบริหารงานภาครัฐ

และควรเพิ่มเนื้อหาการบริหารความขัดแย้ง และการสร้างจิตสำนึก การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการประพฤตินิยมและทุจริตในระบบราชการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้มหาบัณฑิตที่มีต่อมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เป็นการสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา 68 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.66 และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้มหาบัณฑิตที่มีต่อมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.56$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.66$) ลำดับที่สอง คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.62$) ลำดับที่สาม คือ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.51$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจ ($\mu = 4.49$) และลำดับที่ 5 คือ ด้านทักษะทางปัญญา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจ ($\mu = 4.45$)

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหาบัณฑิต

ผู้ใช้มหาบัณฑิตเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต หลายประเด็น เช่น

1. เพิ่มทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ในการสื่อสารครอบคลุมการใช้ การสร้าง การเข้าถึง และเข้าใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนามหาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์และจิตอาสา เป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดี
3. พัฒนาองค์ความรู้ ให้เป็นผู้มีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความพร้อมที่จะเป็นผู้บริหารที่สังคมยอมรับและต้องการ
4. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ภาวะผู้นำ การวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมให้มหาบัณฑิตที่จะเติบโตเป็นผู้บริหารที่ดีในอนาคต
5. ด้านการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติในสถานการณ์ปัจจุบัน
6. ด้านการติดตามประเมินผลการทำงานและการสอนงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
7. ด้านการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน การนำองค์ความรู้ใหม่ไปปฏิบัติให้ปฏิบัติงานได้จริง
8. ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทั้งเรื่อง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
9. ด้านการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มในอนาคต รวมทั้งวางแผนการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวิถีใหม่ในอนาคต ทักษะด้านการควบคุมและการตรวจสอบภายใน

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหาบัณฑิต มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการมหาบัณฑิตที่มีความรู้ด้านองค์การ การจัดการ นวัตกรรมที่ควรนำมาปรับใช้ในองค์การ การพัฒนาองค์การ การจัดการความรู้ การบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการตรวจสอบภายใน การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 กลุ่มองค์การและการจัดการ กำหนดว่า “. . .กลุ่มวิชาดังกล่าวศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ การพัฒนาองค์การ เทคนิคและการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการคุณภาพ การจัดการความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้ การควบคุมและตรวจสอบภายใน การบริหารความเสี่ยง ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และนวัตกรรมการบริหารจัดการ เป็นต้น เช่น “. . .คำให้สัมภาษณ์ของผู้ใช้มหาบัณฑิตรายหนึ่ง กล่าวว่า “. . .ผมต้องการมหาบัณฑิต ที่มีความรู้ด้านองค์การ การจัดการ นวัตกรรมที่ควรนำมาปรับใช้ในองค์การ การพัฒนาองค์การ การจัดการความรู้ การบริหารความเสี่ยง การใช้ นวัตกรรมเพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่. . .” เป็นต้น

ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการมหาบัณฑิตที่มีความรู้ด้านการติดตาม การประเมินผลการพัฒนาระบบงาน การจ้างงานรูปแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้มี

ประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาระบบบริหารผลงานและบริหารค่าตอบแทน การให้รางวัล การลงโทษ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างนวัตกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 กลุ่มองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่กำหนดว่า “. . . ทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัล การลงโทษ การประเมินผลงานอย่างเป็นธรรม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม . . .” เป็นต้น

และผู้ใช้หมอบัณฑิตต้องการหมอบัณฑิตที่มีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ๆ เพราะปัจจุบันนี้เป็นโลกที่ไม่มีพรมแดน ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีความเป็นประชากรของโลก คือ สามารถอยู่ที่ไหนก็ได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีความเข้าใจคนจากประเทศต่างๆ ด้วย เพราะอาจจะต้องทำงานกับคนต่างชาติ ต่างภาษามากขึ้น ถ้าเข้าใจได้มากเท่าไร ก็จะยิ่งทำให้ได้เปรียบในการทำงานมากขึ้นเท่านั้น สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดว่า “. . . สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย รั้งฟังความเห็นที่แตกต่างและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำในทางวิชาการและสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์บนฐานแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ . . . เป็นต้น” เช่น คำให้สัมภาษณ์ของผู้ใช้หมอบัณฑิตรายหนึ่งกล่าวว่า “. . .ดิฉันต้องการหมอบัณฑิตที่มีความสามารถในการปรับตัวจากสภาพแวดล้อมในสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถทำงานเป็น

ทีม การคิดเชิงวิพากษ์มีความสามารถในการนำและสอนงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชา การนำเสนองานทั้งด้วยวาจาและด้วยการเขียนที่เข้าใจได้ง่าย. . .” เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

ผู้ใช้หาคำชี้แจงข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1) เพิ่มทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ในการสื่อสารครอบคลุมการใช้ การสร้าง การเข้าถึง และเข้าใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพิ่มทักษะด้านการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มในอนาคต รวมทั้งวางแผนการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวิถีใหม่ในอนาคต

3) พัฒนาให้เป็นผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์และจิตอาสา เป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ปฏิบัติงานที่สังคมยอมรับและต้องการ

4) เพิ่มทักษะการติดตามประเมินผลการทำงานและการสอนงานให้ผู้ได้บังคับบัญชา การสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน การนำองค์ความรู้ใหม่ไปปฏิบัติให้ปฏิบัติงานได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัย เสนอให้มีการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในทุกๆ ด้าน เช่น การประเมินหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน เป็นต้น เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุษราคัม ทองเพชร และคณะ. (2554). *รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา 2558. (2558, พฤศจิกายน 13). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(295ง), 12-24.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558. (2558, กรกฎาคม 22). *ราชกิจจานุเบกษา*, 102(170 ง), 1-24.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, สิงหาคม 17). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(199ง), 19-21.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์. (2560). *หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). *การประเมินหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัย ครั้งที่ 3. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.*
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) . กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.*
- Babbie, E. (2013). *The practice of social research* (13th ed.). Toronto, Canada: Wadsworth.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill Book.
- McKimm, J. (2003). *Curriculum design and development*. Retrieved June 1, 2020, from <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/>
- Saylor, J.G. & Alexander, W. M. (1974). *Planning curriculum for schools*. New York: Rinehart and Winston.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, J. A. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning*. Tokyo: Holt, Rinehart and Winston.
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (1990). *Systematic evaluation*. Boston: Kluwer-Nijhoff.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.

การนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี
การอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง
The study of policy implementation on justice process:
A case study of justice administration by facilitating
people on administrative case

ปิยะนุช เงินคล้าย¹ พงศ์สัณห์ ศรีสมทรัพย์¹

Piyanush Ngernklay, Pongsan Srisomsap

Corresponding author: piyaayip@yahoo.co.th

Received: 3/07/64 Revised: 16/07/64 Accepted: 16/07/64

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้ 1) ศึกษาการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนานโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดกรอบการศึกษาผ่านกรณีศึกษาคือ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง ดำเนินการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิเคราะห์กรณีศึกษา และประมวลข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ มีลักษณะดังนี้ 1. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต้องปฏิบัติงานในนโยบายเดียวกันหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมีกฎหมาย งบประมาณ และภารกิจเฉพาะของตนเอง ทำให้การปฏิบัติตามนโยบายจึงมุ่งเป้าไปที่การบรรลุภารกิจของหน่วยงานเฉพาะมากกว่าผลลัพธ์ของนโยบาย 2. ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ พบว่า แต่ละหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครองไม่ได้มีการประสานส่งต่อเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนอื่นเนื่องจากข้อจำกัดด้านการตีความภารกิจในความหมายที่แคบ ข้อจำกัดของกฎหมายและการขาดช่องทางประสานระหว่างหน่วยงาน 3. แนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ มีข้อเสนอใน 2 ระดับ ดังนี้ ระดับนโยบาย ต้องมีการกำหนดกลไกการประสานงานอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง ควรมีการตรวจสอบความซ้ำซ้อน ล้าหลัง และคลุมเครือของกฎหมาย รวมทั้งวิธีปฏิบัติตามกฎหมายแต่ละฉบับระดับปฏิบัติ ต้องมีการวิเคราะห์และพัฒนาประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการรายงานปัญหาในการปฏิบัติตามนโยบายในกรณีที่ปัญหาเกิดขึ้นจากตัวนโยบายหรือกฎหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขระดับนโยบายต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรม; การนำนโยบายไปปฏิบัติ; การอำนวยความสะดวกยุติธรรม

Abstract

The purposes of the study are as follows: 1) To study the policy implementation on justice process, 2) To study the problems and obstructions of policy implementation on justice process, and 3) To propose the developmental ways of policy implementation on justice process. The study framework is determined through the case studies and evaluated the findings by in-depth interview. The study result reveals that there are particular characteristics of the policy implementation on justice process in Thailand. Firstly, several organizations have been involved and have responsibility to operate in the same policies. Contrastingly, each organization has its own laws, budgets, and missions; therefore, the policy is more focused on the organizational mission achievement than the policy outcomes. Secondly, the remarkable problems and obstructions of policy implementation on justice process in Thailand is the lack of cooperation between the responsible organizations. This visibly results in the ineffective and narrow of laws interpretation, limitation of laws, and the lack of coordination channels between in-charge organizations. Regarding the research outcome, there are the developmental suggestions for greater policy implementation which can be categorized into two levels as follows: Policy Level and Operational Level. In policy level, to determine the mechanisms for concrete coordination and practical operation, the guidelines should determine the roles of collaboration, law interpretation, and mutual operation of every organization unquestionably. While in operational level,

the officers should evaluate and report the practical results in order to develop the policy gaps or policy issues continuously.

Keywords: Justice process; Policy implementation; Justice administration

บทนำ

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 (2549) กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อวางกรอบนโยบายการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ จึงได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับแรกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2552 - 2555 เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำประสาน ติดตาม และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ จึงได้กำหนดกรอบทิศทาง และแนวทางการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตลอดมาซึ่งรวมไปถึงการมีนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรม แต่เมื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติปรากฏว่ามีปัญหาต่างๆ มากมายทั้งในแง่การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน การบังคับใช้กฎหมาย และการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ได้แก่ การเร่งปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมองค์รวมด้วยการปรับเปลี่ยนกลไกและวิธีการปฏิบัติงานสู่หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้วยการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างเสมอภาค เพื่อให้ทำงาน

อย่างมีจริยธรรม มีการพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีองค์กรกลางในการบูรณาการแผนและประสานงาน เร่งสร้างระบบและกลไกเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นเครือข่ายของกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบการยุติธรรมในทุกระดับ นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมและพัฒนาระบบและกลไกที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ชุมชน องค์กรต่างๆ ควบคู่กับการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก และเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ตลอดจนพัฒนาระบบและกลไกป้องกันการกระทำผิด การฟื้นฟูและแก้ไขผู้กระทำผิด โดยคำนึงถึงผู้เสียหาย เพื่อนำมาซึ่งความเข้มแข็งและความสงบสุขของสังคม

คดีปกครองเป็นข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลซึ่งกระทำการแทนรัฐใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเกินขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ซึ่งการใช้อำนาจต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้กระทบต่อสิทธิหรือสถานะภาพของบุคคลในด้านต่างๆ เมื่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย บุคคลผู้เสียหายเหล่านี้มีสิทธินำคดีเสนอต่อศาลปกครองที่มีอำนาจได้ซึ่งเป็นคู่กรณีในคดีปกครอง

ความสำคัญของปัญหา

ศาลปกครองเป็นองค์กรตุลาการที่จัดตั้งขึ้นด้วยเหตุผลและความจำเป็นจากลักษณะของคดีปกครองและระบบวิธีพิจารณาคดีปกครอง 2 ประการ ดังนี้ (พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542)

1. คดีปกครองเป็นข้อพิพาทระหว่างคู่ความที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ คดีปกครองเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองหรือออกกฎระเบียบและกระหนาบสิทธิและหน้าที่ของเอกชน ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจึงอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน และเอกชนมักจะเป็นโจทก์ฟ้องหน่วยงานของรัฐเป็นจำเลย

2. ระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่วงดุลการใช้อำนาจดุลพินิจของตุลาการ เนื่องจากคดีปกครองเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน โดยผลของคดีจะไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเอกชนเท่านั้น แต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ ประโยชน์ส่วนรวมของสาธารณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องรักษา ประโยชน์ส่วนตัวของเอกชนฝ่ายผู้ฟ้องคดี และประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจรัฐแทนประชาชนส่วนรวม

อย่างไรก็ดี แม้การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะและเพื่อประชาชนส่วนรวม แต่การใช้อำนาจรัฐดังกล่าวอาจไปกระทบสิทธิหรือละเมิดเสรีภาพของเอกชนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ จึงเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาทที่ขึ้นสู่ศาลปกครองได้ ดังนั้น ศาลปกครอง จึงมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก

ยุติธรรมเพื่อดูแลประโยชน์สาธารณะดังกล่าวควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนที่ได้มีสิทธิได้รับตามกฎหมายด้วย

วิธีพิจารณาคดีปกครองจึงมีระบบที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกันในระดับสอบสวนและสรุปสำนวนในชั้นวินิจฉัยชี้ขาด โดยมี “ตุลาการผู้แถลงคดี” ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่วงดุล โดยตรวจสอบการสรุปสำนวนและเสนอความเห็นชี้ขาดเบื้องต้นก่อนการลงมติวินิจฉัยโดยองค์คณะวินิจฉัยชี้ขาด

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในกฎหมายวิธีสบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีปกครอง จะไม่ได้ใช้หลัก “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” เช่นเดียวกับการพิจารณาคดีแพ่งซึ่งเป็นระบบกล่าวหา เพราะหากใช้หลักพิจารณาคดีเช่นเดียวกับการพิจารณาคดีแพ่ง เอกชนย่อมมีโอกาสที่จะชนะคดีได้ยาก เพราะเอกสารหลักฐานต่าง ๆ มักจะอยู่ในความครอบครองของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้วิธีพิจารณาคดีปกครองจำเป็นต้องใช้ระบบไต่สวนที่ศาลปกครองจะมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความอย่างแท้จริง

จากปัญหาข้างต้น นำไปสู่แนวนโยบายที่สำคัญ คือ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน ดังนั้นในงานวิจัยฉบับนี้จึงศึกษาการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ ในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ ในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง การบังคับใช้กฎหมาย และการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการช่วยเหลือ

ประชาชน และนำข้อมูลดังกล่าวมาเสนอแนะแนวทางในการพัฒนานโยบายให้ประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1 เพื่อศึกษาการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ ในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปปฏิบัติ ในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง
- 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในด้านการอำนวยความสะดวก การบังคับใช้กฎหมาย และการช่วยเหลือประชาชน

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง ในเรื่อง 1. ระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายในคดีปกครอง 2. กลไกในการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน 3. บทบาทของทนายความ 4. บทบาทของสำนักงานศาลปกครอง 5. บทบาทของสำนักงานกองทุนยุติธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดิน และ 6. บทบาทของสภาทนายความ

ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการช่วยเหลือประชาชนในคดีปกครอง การบังคับใช้กฎหมาย ใช้พื้นที่ทั้งประเทศ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา: ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงเดือนกันยายน 2560

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล: 1 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มีรายละเอียดของเนื้อหาในระเบียบวิธีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและการออกแบบเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

2. ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กำหนดโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview)

3. การวิเคราะห์กรณีศึกษา และประมวลข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ในกรณีศึกษาต่างๆ นำมาสรุปและอภิปราย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาในส่วนนี้มาจากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครองและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยสรุปได้ดังนี้

ประเด็นระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครอง ผลการศึกษา พบว่า

1. การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครองโดยการจัดหาทนายความของทั้ง 4 หน่วยงาน คือ ศาลปกครองโดยสำนักงานศาลปกครอง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานกองทุนยุติธรรม และสภาทนายความนั้น เป็นระบบที่มีข้อจำกัดและมีจุดอ่อน ดังนี้

1) ระบบการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนของทั้ง 4 หน่วยงาน เป็นระบบที่มีลักษณะที่เป็นเอกเทศแยกกันไปตามหน่วยงาน เนื่องจากในแต่ละหน่วยงานต่างก็พิจารณาดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในคดีปกครองตามภารกิจหรืออำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น

2) ระบบการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนของทั้ง 4 หน่วยงาน เป็นระบบที่ไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ด้วยผลตาม 1) การดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครองของแต่ละหน่วยงานจึงกระทำเฉพาะขอบเขตและเฉพาะกรณีที่ประชาชนเข้ามาติดต่อหน่วยงานของตนเท่านั้น โดยไม่มีการประสานไปยังหน่วยงานอื่นแต่อย่างใด

3) ระบบการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนของทั้ง 4 หน่วยงาน เป็นระบบที่ระดับของการให้ความช่วยเหลือมีความแตกต่างกัน ได้แก่ กรมศาลปกครอง โดยสำนักงานศาลปกครองและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น อันได้แก่ การให้คำแนะนำและการให้คำปรึกษาในการฟ้องคดีและการดำเนินคดีในศาลปกครองในกรณีของศาลปกครองโดยสำนักงานศาลปกครอง และการฟ้องคดีต่อศาลปกครองในกรณีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยทั้งสองหน่วยงานนี้ไม่มีการจัดหาทนายความเพื่อทำหน้าที่ในการฟ้องคดีและการดำเนินคดีในศาลปกครองแก่ประชาชนแต่อย่างใด กรณีแตกต่างไปจากสำนักงานกองทุนยุติธรรมและสภาทนายความที่นอกเหนือไปจากการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในเบื้องต้นแล้ว ทั้งสองหน่วยงานนี้ยังสามารถให้ความช่วยเหลือโดยการจัดหาทนายความให้แก่ประชาชนในการดำเนินคดีปกครองอีกด้วย

4) ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในการจัดหาทนายความเข้ามาดำเนินการฟ้องคดีและดำเนินคดีในศาลปกครองของกองทุนยุติธรรมหรือสำนักงานกองทุนยุติธรรมนั้น แม้ว่าจะมีความพร้อมในเรื่องของบทบัญญัติของกฎหมายและความพร้อมในด้านงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวแต่อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองทุนยุติธรรมปรากฏว่า ในทางปฏิบัติจะพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงกองทุนยุติธรรมเพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 (2558) ในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล

ปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีปกครอง (พนักงานคดีปกครอง) อำนาจความสะดวกในการเขียนคำร้องและร่างคำฟ้องให้กับผู้ร้องอยู่แล้ว ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่ประชาชนมีโอกาสได้รับการบรรเทาเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายอื่นแล้ว ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 28 (3) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 จึงทำให้ในปัจจุบันกองทุนยุติธรรมยังไม่มี การให้ความช่วยเหลือทางคดีปกครองแก่ประชาชนแต่อย่างใดนั้น กรณีดังกล่าว เห็นว่า เป็นการตีความบทบัญญัติ มาตรา 28 (3) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ในนัยที่กว้างขวางเกินไปและไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของศาลปกครองแต่อย่างใด

2 แนวทางการพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

จากประเด็นปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยการจัดหาทนายความให้ในการดำเนินคดีปกครองข้างต้น ผู้จัดทำรายงานเห็นว่า ควรมีการจัดทำระบบ “ทนายความอาสาในคดีปกครอง” ที่มีการบูรณาการและมีการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ หรือฟ้องคดีและดำเนินคดีปกครองในศาลปกครอง อันเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่มีความจำเป็นและไม่สามารถจัดหาทนายความได้ด้วยตนเองในการดำเนินคดีปกครอง อันจะส่งผลให้ประชาชนมี “ทางเลือก” ที่จะสามารถเข้าสู่คดีในศาลปกครองได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกับหน่วยงานของรัฐที่โดยหลักแล้วจะมีพนักงานอัยการเข้ามาดำเนินคดีแทน นอกจากนั้น กรณีดังกล่าวยังเป็นการทำให้สิทธิในทางกฎหมายปกครองและ

กระบวนการยุติธรรมทางปกครองของประชาชนมีความครบถ้วนและสมบูรณ์ อันจะส่งผลให้ในท้ายที่สุดย่อมเป็นการส่งเสริมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองมากยิ่งขึ้น

3 บทบาทและการดำเนินการของหน่วยงานอื่น

บทบาทและการดำเนินการของหน่วยงานอื่นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับระบบทนายความอาสาในคดีปกครองของสภานายความ เพื่อประโยชน์ในการให้การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครอง โดยการจัดหาทนายความให้แก่ประชาชนที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีทนายความในการฟ้องคดีและการในการดำเนินคดีให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ศาลปกครองโดยสำนักงานศาลปกครอง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานกองทุนยุติธรรม ควรพิจารณาให้ความร่วมมือกับสภานายความในการดำเนินการสร้างระบบทนายความอาสาในคดีปกครองตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ตามกรอบอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายของหน่วยงานนั้นๆ กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดตั้งระบบทนายความอาสาในคดีปกครองขึ้นและเพื่อให้ระบบดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ หน่วยงานดังกล่าวควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- 1) ศาลปกครองโดยสำนักงานศาลปกครอง การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยสำนักงานศาลปกครองนั้น ได้จัดให้มีการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยการให้ข้อมูล และการคำปรึกษาแนะนำ ในการฟ้องคดีแก่ประชาชน แต่การดำเนินการดังกล่าวก็เป็นเพียงการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นแก่ประชาชนเท่านั้น หากได้รวมไปถึงการจัดหาทนายความให้แก่ประชาชนที่มีความจำเป็นแต่อย่าง

โต เพราะกรณีดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับบทบาทของศาลที่ต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี แต่อย่างไรก็ตาม สำนักงานศาลปกครองสามารถดำเนินการเพื่อให้ประชาชนสามารถได้รับความช่วยเหลือในการที่จะมีหนายความเข้ามาฟ้องหรือดำเนินคดีได้ โดยสร้างระบบที่มีความเชื่อมโยงกับระบบหนายความอาสาในคดีปกครองของสภานายความที่จะจัดตั้งขึ้นในอนาคตได้ โดยการออกระเบียบเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและการให้คำแนะนำประชาชนในการฟ้องคดีและการดำเนินคดี โดยกำหนดให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้เจ้าหน้าที่สำนักงานศาลปกครองประสานกับสภานายความหากมีกรณีที่ประชาชนที่ผู้ยากไร้และไม่ได้ความเป็นธรรมแต่มีความจำเป็นที่จะต้องมีหนายความในการเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือในการฟ้องคดีหรือดำเนินคดีในศาลปกครอง เพื่อให้สภานายความพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามระบบหนายความอาสาในคดีปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นต่อไป

2) ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่สำคัญที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญประการหนึ่ง คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงกรณี que เห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากเห็นว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญดังกล่าวแล้ว ในการเสนอเรื่องพร้อมด้วย

ความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่ประชาชนได้มีคำร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน และเป็นกรณีที่ประชาชนที่เป็นผู้ยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรมแต่มีความจำเป็นที่จะต้องมีทุนความในการเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือในการฟ้องคดีหรือดำเนินคดีในศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประชาชนควรได้รับความช่วยเหลือดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินควรมีอำนาจในการจัดหาทุนความเพื่อให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในการฟ้องคดีและในการฟ้องคดีได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยงบประมาณและค่าใช้จ่ายของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยการจัดหาทุนความในการฟ้องคดีหรือดำเนินคดีต่อศาลปกครองได้นั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พุทธศักราช 2552 (2552) แล้วไม่ปรากฏว่า ได้กำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยการจัดหาทุนความในการฟ้องคดีหรือดำเนินคดีไว้แต่อย่างใด และหากพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ที่อยู่ในระหว่างการจัดทำในขณะนี้ ก็ไม่ปรากฏว่า ได้บัญญัติถึงกรณีดังกล่าวเอาไว้แต่ประการใด ดังนั้น ในโอกาสที่มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาของกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยกำหนดระบุให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินในการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดย

การจัดการหาหนายความในการฟ้องคดีหรือการดำเนินคดีในศาลปกครองโดยมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวต่อไป แต่หากไม่อาจเพิ่มเติมเนื้อหาดังกล่าวเข้าไปในกฎหมายดังกล่าวได้ทัน ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินควรมีระเบียบในการประสานงานกับสภาทนายความในการจัดหาทนายความให้แก่ประชาชนที่มีความจำเป็นในการฟ้องคดีหรือการดำเนินคดีในศาลปกครองเป็นการเบื้องต้น ก่อนที่จะมีการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวต่อไป

ทั้งนี้ สำหรับกรณีของทนายความที่ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะจัดหาให้กับประชาชน (ในกรณีที่มีการเพิ่มเนื้อหาในเรื่องดังกล่าวเข้าไปในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.) และกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะประสานงานกับสภาทนายความ (กรณีที่ยังไม่มีการเพิ่มหรือแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของกฎหมาย) ทนายความที่จะเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่ ดังกล่าวในที่นี้คือ ทนายความที่ขึ้นบัญชีไว้ตามระบบทนายความอาสาในคดีปกครองที่จะมีการจัดตั้งขึ้นนั่นเอง

3) กองทุนยุติธรรมโดยสำนักงานกองทุนยุติธรรม หากพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายของกองทุนยุติธรรมอันได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 (2559) จะเห็นได้ว่า มีเนื้อหาครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในคดีอาญา คดีแพ่ง คดี

ปกครอง คดีเยาวชนและครอบครัว คดีศาลชั้นอุทธรณ์ และคดีอื่น รวมถึงการบังคับคดี อันเป็นระบบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยการจัดหาทนายความในการฟ้องคดีปกครองและการดำเนินคดีปกครองพร้อมอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม หากสภาพทนายความได้จัดทำระบบทนายความอาสาในคดีปกครองโดยมีการขึ้นบัญชีทนายความผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในคดีปกครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว กองทุนยุติธรรมสามารถขอบัญชีทนายความดังกล่าวจากสภาพทนายความมาใช้ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่ของกองทุนยุติธรรมได้

นอกจากนั้น กองทุนยุติธรรมโดยสำนักงานกองทุนยุติธรรมควรตีความเนื้อหาของกฎหมายในกรณีที่กำหนดว่า ประชาชนมีโอกาสได้รับการบรรเทาเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายอื่นแล้ว ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 28 (3) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของศาลปกครอง เนื่องจากปรากฏในเนื้อหาของการให้สัมภาษณ์ของรองประธานศาลปกครองสูงสุดในกรณีนี้ว่า สำนักงานศาลปกครองมีวิธีการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการฟ้องคดีเท่านั้น และในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครองนั้น มีหน้าที่ในการช่วยเหลือตุลาการศาลปกครองในการดำเนินกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลปกครองเท่านั้น นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงมาตรการในการให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พุทธศักราช 2558 แล้วเห็นได้ว่าการให้ความช่วยเหลือประชาชนตามกฎหมายฉบับนี้นั้น เป็นการช่วยเหลือประชาชนในการ

ดำเนินคดี ประกอบด้วยค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ซึ่งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าศาลปกครองโดยสำนักงานศาลปกครองได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือในลักษณะดังกล่าวแก่ประชาชนแต่อย่างใด ดังนั้น ในที่นี้จึงเห็นว่า กรณีที่ประชาชนมีคำร้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมควรพิจารณาวินิจฉัย และตีความกฎหมายไปในเชิงคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยไม่ควรตีความข้อยกเว้นในการที่จะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมตามมาตรา 28 (3) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พุทธศักราช 2558 ไปในทางที่กว้างเกินไปจนเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของประชาชน

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจและประโยชน์ในการใช้บังคับบัญญัติของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครองให้มีความถูกต้องตรงกันทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ กองทุนยุติธรรมและสำนักงานกองทุนยุติธรรมควรมีการประสานงานไปยังศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง เพื่อจัดทำแนวทางปฏิบัติร่วมกันเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีปกครองอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่มีความจำเป็นที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ให้หน่วยงานที่ควรมีหน้าที่หลักในการดำเนินการส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย โดยทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตตามอำนาจหน้าที่ในกฎหมาย โดยการดำเนินการเพื่อสร้างระบบในการนำไปปฏิบัติควรดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

(1) ขั้นตอนของการจัดทำความร่วมมือ เพื่อให้การขับเคลื่อนข้อความคิดหรือนโยบายควรประสานงานไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding-MOU) เพื่อสร้างความร่วมมือในทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน โดยเนื้อหาของบันทึกดังกล่าวควรมีเนื้อหาที่ระบุถึงข้อความคิดในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการในการจัดทำระบบ นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ รวมถึงการสร้างการยอมรับระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

(2) ขั้นตอนการเตรียมการ ในขั้นตอนนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการประชุมร่วมกันเพื่อการระดมสมอง (Brainstorming) ในการกำหนดรายละเอียดของ (ร่าง) แนวทางการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของหลักสูตรในการอบรมวิชาที่ว่าด้วยเนื้อหาในด้านกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองที่มีความเหมาะสม หลักสูตรการอบรมทนายความที่ได้รับใบอนุญาตว่าความเพื่อสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองของทนายความ และการสร้างระบบการขึ้นบัญชีทนายความอาสาในคดีปกครองโดยกำหนดให้เป็นบัญชีกลางเพื่อที่หน่วยงานต่างๆ รวมถึงสภาทนายความเองสามารถนำบัญชีดังกล่าวไปใช้

ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในกรณีที่ต้องใช้สิทธิฟ้องคดีและดำเนินคดีปกครองเป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นในการสร้างระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง หลังจากนั้นควรนำเอาร่างระบบดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการสภาทนายความเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป กรณีดังกล่าวย่อมเป็นการแสดงถึงเจตจำนงและเป็นการแสดงถึงความพร้อมของสภาทนายความในการดำเนินการสร้างระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง นั่นเอง

ทั้งนี้ ในขั้นตอนของการจัดทำรายละเอียดของระบบทนายความอาสาในคดีปกครองที่กล่าวไว้ข้างต้น สภาทนายความควรสอบถามและขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือและเป็นการสร้างการได้รับการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างสภาทนายความกับหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขั้นตอนของการกำหนดหลักสูตรในการให้การศึกษาอบรมทนายความและการสร้างระบบบัญชีทนายความอาสาในคดีปกครองที่หน่วยงานอื่นๆ สามารถนำบัญชีไปใช้เพื่อการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยการจัดหาทนายความให้แก่ประชาชนต่อไปในอนาคต หน่วยงานเหล่านี้สามารถให้การสนับสนุนสภาทนายความได้ เช่น การให้ความคิดเห็นหรือข้อสังเกต การให้การสนับสนุนด้านข้อมูล หรือการให้การสนับสนุนโดยการมอบหมายให้บุคลากรของหน่วยงานตนเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ ในการสร้างระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง เช่น การแสดงถึงความพร้อมในการให้ความร่วมมือด้านบุคลากรที่จะทำ

หน้าที่บรรยายให้ความรู้ในหลักสูตรการฝึกอบรมของสภานายความที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นต้น

(3) ขั้นตอนของการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อสภานายความโดยคณะกรรมการสภานายความให้ความเห็นชอบกับร่างระบบทนายความอาสาในคดีปกครองแล้ว สภานายความควรประสานไปแจ้งรายละเอียดที่สภานายความจัดทำขึ้นไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาลปกครอง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานกองทุนยุติธรรม ในการขอข้อสังเกตหรือความเห็นเพื่อที่จะนำมาปรับปรุงระบบดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์และสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

(4) ขั้นตอนของการกำหนดระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง เมื่อได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ในการสร้างระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง พร้อมทั้งได้กำหนดรายละเอียดของการสร้างระบบดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว สภานายความโดยคณะกรรมการสภานายความ ควรดำเนินการออกหรือแก้ไขปรับปรุงกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ หลักสูตร รวมถึงวิธีการที่มีเนื้อหาตอบสนองและสอดคล้องกับการสร้างระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง โดยไม่จำเป็นต้องมีการดำเนินการแก้ไขกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 (2528) แต่ประการใด

(5) ควรให้สภานายความ สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานกองทุนยุติธรรม จัดให้มีระบบทนายความอาสาในคดีปกครอง โดยเริ่มประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบันทึกความเข้าใจ

(Memorandum of Understanding - MOU) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสภากษัตริย์และหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนหรือผลักดันให้เกิดระบบความอาสาในคดีปกครองให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงต่อไป รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยการจัดให้มีหน่วยงานในการฟ้องคดีและในการดำเนินคดีในศาลปกครองอันเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครองให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 (2549, 15 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 123(26 ก). 6-14.
- พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 (2542, 10 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(95 ก). 6-14.
- พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 (2558, 27 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 332(302 ก). 3-31.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พุทธศักราช 2552 (2552, 4 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 126(50 ก). 1-18.
- พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 (2528, 19 กันยายน) *ราชกิจจานุเบกษา*, 102(129). 1-18.
- ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 (2559, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 133(185 ง). 1-18.

พลวัตของภาษา: แตรรีดากับประเด็นปัญหาว่าด้วย “การใช้”

อุปลักษณ์ในตัวบทวาทกรรมปรัชญา*

Economy of Language: Derrida and the ‘Usure’

of Metaphor in the Text of Philosophy

สุรกานต์ โทสมบุญ¹

Surakarn Thoesomboon

s.thoesomboon@gmail.com

Received: 9/07/64 Revised: 20/07/64 Accepted: 20/07/64

บทคัดย่อ

บทความนี้อ่านอภิปรายหรือสร้างการใช้อุปลักษณ์ ‘พลวัต’ และพลวัตของ ‘ความเป็นอุปลักษณ์’ ในกระบวนการกำหนดสร้างมโนทัศน์อุปลักษณ์โดยวาทกรรมปรัชญาที่ปรากฏในบทความ *ปรั่มปราลีชาว: อุปลักษณ์ในตัวบทปรัชญา* ของฌาคส์ แตรรีด โดยจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ที่ความขัดแย้งของแตรรีดที่มีต่อกระบวนการในเชิงวิภาษวิธี ‘ผลัดเปลี่ยน-ยกระดับ’ และ/หรือ ‘กระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์’ ตามทัศนะของเฮเกล ภายใต้ความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาซึ่งถูกตีความภายใต้คำศัพท์ ‘อูซูร์’ ในสามมิติคือ ‘การใช้’ ‘ความรู้สึกหรือจากการใช้’ และ ‘กำไรเกินควร’

คำสำคัญ: พลวัต; ความเป็นอุปลักษณ์; การใช้ภาษา

*งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากโครงการทุนวิจัยมหำบัณฑิต สกว. ดำนมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ 2562 (เลขที่ MTG62Z0008).

¹ นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตร์มหำบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This article discusses Derrida's use of the metaphor of 'economy' and the economy of 'metaphoricity' in relation to the conceptualization of metaphor in philosophical texts, deconstructed in the article: *White Mythology: Metaphor in the Text of Philosophy*. The article will focus on Derrida's discussion of Hegel's dialectical concept of 'Aufhebung' and/or the 'metaphorization' in relation to the three senses of the term 'usure': 'usage', 'used-up', and 'surplus meaning'.

Keywords: Economy; Metaphoricity; Language-use

บทนำ

ในผลงานตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ชื่อ *Positions* แดร์ริดาบอกว่ากระบวนการที่เรียกว่า 'การรื้อสร้าง' (deconstruction) มีลักษณะใกล้เคียงเป็นอย่างมากกับกระบวนการวิภาษวิธีในเชิงเพ่งเล็ง (speculative dialectics) ของเฮเกิล อย่างไรก็ตาม กระบวนการรื้อสร้างมีความแตกหักขัดแย้งกับกระบวนการวิภาษวิธีตรงการมองความแตกต่างและ/หรือความเป็นอื่นไม่ใช่ภายใต้มันท์ทัศน์ของความเป็นไปในเชิง 'ปฏิทัศน์' (contradiction) ระหว่างคุณิเสธซึ่งจะสลายตัวไปได้ในท้ายที่สุดภายใต้การยึดโยงของ 'องค์สังเคราะห์ในเชิงภว-เทววิทยาหรือภว-อันตวิทยา' หรือในนามของ 'ความรู้ที่แท้' (Absolute Knowledge) และการเป็นเอกลักษณ์ในตัวเองของ 'จิตปรมาตม์' (Absolute Spirit) อนึ่ง 'ความแตกต่าง' ตามทัศนะของแดร์ริดาเป็นความแตกต่างที่ทั้งแตกต่างไปจากสิ่งอื่นอันไม่อาจลดทอนได้โดยสมบูรณ์และแตกต่างไปจากทั้งตัว

ความแตกต่างและความเป็นอื่นในตัวเองอันทำให้ความสัมพันธ์ในเชิงแตกต่างนี้ไม่สามารถที่จะถูกรวบรัดลงไว้ภายใต้องค์สังเคราะห์อันเป็นที่สุดหรือสมบูรณ์หนึ่ง แดร์ริดาเรียกความต่างอันไม่สมมาตร (ระหว่างคู่เปรียบ) และที่ไม่เป็นเอกภาพ (ต่อตัวเอง) นี้ว่า ‘ความคลาดต่าง’ (*différance*) (Derrida, 1981, pp. 56–61)

ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในบทความชื่อ *White Mythology: Metaphor in the Text of Philosophy* ของแดร์ริดาคือการรื้อสร้างกระบวนการ ‘Aufhebung’ หรือ ‘การยกกระดบ-ผลัดเปลี่ยน’ (*relève, sublation, supersession*) ในฐานะที่เป็นจักรกลสำคัญของวิชาวิธี โดยเฉพาะ ‘การยกกระดบ-ผลัดเปลี่ยน’ ที่เกิดในระดับของสัญญา-ภาษา ซึ่งเฮเกลกล่าวอธิบายไว้ใน *Aesthetics: Lectures on Fine Art* ว่าคำที่สื่อัยความหมายในเชิงแบบคิดเกิดขึ้นได้จาก 1. การที่คำซึ่งถูกใช้สื่อัยความหมายในเชิงผัสสะถูกปรับ-แปลหรือยกข้ามนำมา (*übertragen*) สื่อัยในเชิงจิต และ 2. การใช้ (*Gebrauche: usage*) คำหนึ่งๆ ภายใตัยความหมายที่ไม่ตรงตัวไปตามขนบ-ความเคยชิน (*Gewohnheit: usage*) มาเป็นเวลานานจนทำให้นัยไม่ตรงตัวหรือนัยความหมายในเชิงอุปลักษณ์ลบลือน (*Abnutzung: usure*) และถูกแทนที่หรือถูกผลัดเปลี่ยนไปเป็นนัยตรงตัวชุดที่สอง ยกตัวอย่างเช่นคำว่า ‘ความเข้าใจ’ (*begreifen*) เฮเกลอธิบายว่ามีที่มาจาก ‘การจับคว้าม้า (ด้วยมือ)’ (*greifen*) คำในลักษณะนี้มีเนื้อหาที่ปรากฏในนัยยะตรงตัวซึ่งเป็นไปในเชิงผัสสะมาก่อน แต่ถูกใช้เทียบเคียงในเชิงอุปลักษณ์ทำให้เกิดมีนัยยะในชื่อนามธรรมหรือในเชิงจิต-ปัญญาญาณ (Hegel, 1975, p. 404; Derrida, 1982, pp. 225–226)

อนึ่ง แดร์ริดาเรียกกระบวนการนี้ว่า ‘การทำให้เป็นอุปลักษณ์’ (metaphorization) (Derrida, 1982, pp. 211-212, 226) โดยผูกโยงกระบวนการดังกล่าวกับความเป็นปรัชญาหรืออภิปรัชญาที่ประดิษฐ์สร้างตนเองผ่านการใช้ (ผลิตเปลี่ยน-ยกระดับ) สิ่งที่เป็นไปในเชิงผัสสะ-กายภาพหรือธรรมชาติ (*physis*) ไปในเชิงอภิปรัชญา (*meta ta physica*) ภายใต้ระเบียบโครงสร้างของตนเอง (Derrida, 1982, p. 209, 211) และยังคงกล่าวเทียบเคียงกระบวนการปรับ-แปลเปลี่ยนผ่านในระหว่างปริมณฑลผัสสะกับจิตที่ปรากฏในกระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์นี้กับระบบ ‘economic’ อันหมายถึงทั้ง 1. ‘พลวัต’ หรือ ‘ปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกรับ-แลกเปลี่ยน’ ที่มีในระหว่างคู่ปฏิภาคหรือปริมณฑลของคู่ปฏิภาคเพื่อผูกโยงประเด็นอภิปรัชญาเนื่องในกระบวนการวิภาษวิธีของเฮเกล (Derrida, 1982, pp. 216-219) 2. ‘ระบบการจัดการ’ ทรัพย์สิน (property) คุณสมบัติที่แท้หรือความตรงตัว (the proper) ของทั้งความเป็นไปและนัยความหมาย (Derrida, 1982, p. 270) และ 3. ‘การย่อ-หดตัว’ หรือ ‘การประหยัด’ (economize) ในการสือแทนในเชิงอุปลักษณ์ที่ถูกใช้ในฐานะที่ส่วนหนึ่งในตัวบทหรือภาษา (อภิปรัชญา ซึ่ง ‘การเปรียบเทียบ’ (being as) ถูกย่อหรือขจัดลบล้างลงเป็น ‘การเป็นไป(เช่นนั้นเอง)’ (being) (Derrida, 1982, pp. 221-222)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการอ่านตัวบทอย่างละเอียด (close-reading) เพื่อนำเสนอการอภิปรัชญาหรือสร้างโดยแดร์ริดาใน *White Mythology: Metaphor in the Text of Philosophy* และตัวบทอื่นๆ ที่ถูก

พาดพิงถึงอาทิเช่น งานของเฮเกลและอานาโตล ฟร็องซ์ที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจกระบวนการ ‘Aufhebung’ ของเฮเกลในฐานะที่เป็นกระบวนการในการผลิตสร้างหรือกำกับความเป็นอุปลักษณ์ (metaphoricity) ในตัวบท-ภาษาปรัชญา ผ่านการตีความ 1. ภาพเปรียบเทียบในเชิงอีโคโนมี (พลวัต, ระบบการจัดการสินทรัพย์ทางภาษา, การจัดความเป็นอุปลักษณ์ออกไปจากภาษาปรัชญา-ภาษามโนทัศน์) และ 2. การใช้ความหลกนัย (equivocality) ของคำว่า ‘usure’ โดยแดร์ริดาในสามมิติคือ ‘การใช้’ (usage) ‘ความสึกหรอจากการใช้’ (used-up) และ ‘กำไรเกินควร’ (usury) เพื่ออธิบายแนวคิดเรื่อง ‘กฎเกณฑ์เรื่องการเสริมเติมต่อ’ (law of supplementarity) และ ‘พลวัตของความคลาดต่าง’ (economy of *différance*) ในฐานะที่เป็นกระบวนการวิธในการทลายกรอบ ‘องค์สังเคราะห์ในเชิงภว-เทววิทยาหรือภว-อันตวิทยา’ ของระบบพลวัตในเชิงวิภาษวิธีของเฮเกล

อีโคโนมีของภาษา หรือพลวัตของการถ่ายโอนระหว่างผัสสะและแบบคดี

ตัวบทหรือข้อเขียนที่ชื่อ *White Mythology: Metaphor in the Text of Philosophy* ของแดร์ริดาตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสาร *Poétique (revue de théorie et d'analyse littéraires)* ฉบับที่ 5 เดือนกุมภาพันธ์ ปี 1971 ภายใต้หัวข้อเรื่อง *Rhétorique et philosophie* (โวหารและปรัชญา) โดยทางวารสารตีพิมพ์บทความของฟรีดริช นิตเชซซ์ (Friedrich Wilhelm Nietazche) เรื่อง *Rhétorique et langage* (โวหารและภาษา) แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสและจัดทำบทนำเรื่องโดยฌอง-ลุก นองซี (Jean-Luc Nancy) และฟิลิป ลาคู-ลาบาร์ท (Philippe Lacoue-Labarthe) เป็นครั้งแรก

ช่วงปีที่พิมพ์คือช่วงที่ประเด็นศึกษาว่าด้วยภาษาในสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ภายใต้กระแสของโครงสร้างนิยมถูกตั้งคำถาม โดยในงานเขียนชิ้นนี้ แดร์ริดาหรือสร้างคู่ความสัมพันธ์ ‘รูปสัญลักษณ์’ กับ ‘นัยความหมาย’ ผ่านประเด็นเฉพาะเนื่องในการให้ลำดับคุณค่าความสัมพันธ์ที่มีในระหว่าง ‘ความเป็นรูปธรรม’ กับ ‘ความเป็นนามธรรม’ และในระหว่าง ‘นัยในเชิงภาพพจน์’ (figurative) กับ ‘นัยตรง-นัยแท้’ (proper) โดยเขาจะถกเถียงว่าคู่ตัดแบ่งเช่นนี้เป็นชุดคู่ตัดแบ่งหรือคู่ตรงข้ามที่เกิดขึ้นเฉพาะภายใต้ ‘กรอบทัศน์ที่เป็นไปในเชิงอภิปรัชญา’ ภายใต้การมีสมมุติฐานพื้นฐานว่าด้วยการมีขีดตัดแบ่งที่แน่ชัดระหว่าง ‘ผัสสะ’ หรือ ‘รูปธรรม’ และ ‘แบบคติ’ หรือ ‘ความคิด-นามธรรม’ (Derrida, 1982, p. 226)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดของนิทซ์เซอ์นั้น แดร์ริดาอ้างอิงข้อความจากงาน *On Truth and Falsity in their Ultramoral Sense* ซึ่งเห็นว่าความจริงไม่ได้มีลักษณะที่ตายตัวในตัวเอง เพราะปรากฏในลักษณะเทียบเคียงหรือเทียบวัด และปรับเปลี่ยนได้ตามความสัมพันธ์หรือทัศนคติที่เรามีต่อสิ่งต่างๆ และเห็นว่าภาษาเก็บงำเอาความจริงของโลกไม่ใช่ในฐานะของ ‘ความรู้’ ที่หมายถึงหน่วยรวมของสารัตถะแท้ที่สื่อสะท้อนความจริงได้โดยสมบูรณ์ แต่เป็นไปในลักษณะของ ‘ภาพ’ (Bild) ที่อาจสูญสิ้นพลังหรือถูกลบเลือนการสื่ออันยาคัญในเชิงผัสสะไปภายใต้การใช้มาอย่างยาวนาน

อนึ่ง การสูญเสียและการเลื่อนหายไปนี้ตามทัศนคติของนิทซ์เซอ์ คือการเลื่อนหายไปของการตระหนักรู้ว่า ‘ความจริง’ มีลักษณะการอันหลากหลายและเป็นเพียง ‘ภาพ(ลวง)’ โดยความเป็น ‘ภาพลวง’ ของความจริงที่ว่านี้ เขาหมายถึง การเป็นไปใน

เชิงอุปลักษณ์ นามนัย และมานุษยรูปนิยม (anthropomorphism) หรือก็คือผลพวงของการเทียบเคียงความสัมพันธ์ที่มีมนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ผ่านภาษาในเชิงโวหารและในเชิงกวีที่ถูกทำให้เข้มข้น ถูกแปรรูป และถูกตกแต่งจากภาวะดั้งเดิมตามธรรมชาติ ตามทัศนะของนีทซ์เซ่ ‘ความจริง’ คืออุปลักษณ์ นามนัย และมานุษยรูปนิยม ซึ่งรากกำเนิดถูกหลงลืม (Derrida, 1982, p. 217)

ปรากฏการณ์การหลงลืมความเป็นภาพพจน์ของความจริงดังกล่าว นีทซ์เซ่เปรียบเปรยกับการลบเลือนไปของ ‘ภาพ-จาริกบนหน้าเหรียญ’ (exergue) จนทำให้ความเป็นเงินตราลบลบกลายเป็นแคโลหะหรือแร่ธาตุเงินภาพเปรียบดังกล่าวนี้แดร์ริดา นำมาผูกประเด็นอภิปรายในหัวเรื่องแรกของตัวบท *White Mythology* ผ่านบทประพันธ์ของอนาโตล ฟร็องซ์ เรื่อง *Aristos and Polyphilos On the Language of Metaphysics* (อริสโตสและโพลิฟิลอส หรือว่าด้วยภาษาอภิปรัชญา)

อนึ่ง ในบทสนทนาดังกล่าวตัวละครชื่อโพลิฟิลอสกล่าวเทียบเคียงการประดิษฐ์สร้างคำขึ้นใช้ของนักปรัชญาว่าเป็นเหมือนกับนักลับมีด แต่นักลับมีดประเภทนี้แทนที่จะลับมีดหรือกรรไกรกลับไปฝนลับหน้าเหรียญ ลบข้อความและรูปสัญลักษณ์ที่พิมพ์ไว้จนเลือนหาย การลบรูปและข้อความที่ระบุคุณค่า ราคา สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ ประวัติ เวลา ที่มา สถานที่ ฯลฯ หรือข้อมูลและคุณสมบัติเฉพาะออกไปหมด โดยการทำเช่นนั้นนักปรัชญาเชื่อว่าได้ทำการปลดปล่อยสาระของความเป็นเหรียญนั้นออกจากข้อจำกัดในเชิงกาลและเทศะ และทำให้คุณค่าของเหรียญที่หน้าลบเลือนไปแล้วนั้นเป็นไปได้อย่างไม่จำกัด (France, 1908, pp. 208-209)

นอกจากนี้ ตามข้อถกเถียงของโพลีฟิลอส นักอภิปรัชญาไม่ได้ทำเพียงสกัด (abstract) นัยนามธรรมออกจากนัยในเชิงผัสสะของภาษาเท่านั้น แต่นักอภิปรัชญา ยังเชื่อด้วยว่าตนเองทำการขจัดหรือปลดปล่อย (*ab-solutus*) หน่วยมโนทัศน์หรือ ภาษาในเชิงอภิปรัชญาออกมาได้จากความเป็นไปในเชิงผัสสะของภาษา รวากับว่า ภาษาอภิปรัชญาเป็นที่สุดสมบูรณ์ในตัวเอง หรือรวากับว่าภาษาอภิปรัชญาเป็น ผลผลิตของกระบวนการทางความคิดแต่เพียงอย่างเดียว (Derrida, 1982, p. 224)

ตามทัศนะของโพลีฟิลอส นักอภิปรัชญามองภาษาของตนเองในฐานะที่เป็น ‘สัญญา’ ที่ผูกสัมพันธ์กับวัตถุอ้างอิงผ่าน ‘บรรทัดฐานที่เป็นไปตามอำเภอใจ’ (arbitrary convention) (Derrida, 1982, p. 225) ไม่ใช่บนฐานของ ‘สัญลักษณ์’ ซึ่งมีเส้นสายผูกโยงกลับไปยังความเป็นไปในเชิงผัสสะหรือยังสามารถผูกโยงกลับไปยัง โลกกายภาพได้ในท้ายที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่ง ‘สัญลักษณ์’ ไม่ได้บ่งชี้ (point out) แต่ เป็นตัวแทน (stand for) หรือลอกแบบ (copy) วัตถุ การสื่อแทนในเชิงสัญลักษณ์ทั้ง เกือบจำความจริง(ของโลกผัสสะ)และทั้งสื่อความหมาย(ในเชิงนามธรรม) โดย โพลีฟิลอสแสดงความเห็นไว้ว่าภาษาทั้งที่เป็นภาษาสื่อในเชิงรูปธรรมและภาษาที่ สื่อนัยนามธรรมเป็นไปได้เพียงสัญลักษณ์ (Derrida, 1982, p. 226) และว่าภาษานามธรรมเป็นได้มากที่สุดเพียงแค่ภาษาที่ขัดเกลาความเป็นไปในเชิงรูปธรรมให้ลด น้อยลงเท่านั้น (“lesser concrete”) (France, 1908, p. 226) กล่าวโดยสรุป ตาม ทัศนะของโพลีฟิลอสไม่มีภาษาที่เป็นนามธรรมโดยสมบูรณ์ ไม่มีนัยความหมายเป็น ที่สุดสมบูรณ์ในตัวเอง (แยกขาดจากรากประสบการณ์รับรู้ในเชิงผัสสะ) เพราะหาก ภาษาที่สื่อแสดงในเชิงนามธรรมปราศจากสายสัมพันธ์กับโลกกายภาพหรือโลก นามธรรมโดยสมบูรณ์ หากโลกกายภาพกับโลกทางความคิดแยกขาดกันได้โดย

สมบูรณ์ ความเข้าใจต่อโลกเป็นไปไม่ได้และการสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่ยังปรากฏมีตัวตนในโลกก็เป็นไปไม่ได้ด้วยเช่นกัน (Derrida, 1982, pp. 224-225)

อนึ่ง นักรื้อถอนภาษาอันเป็นเป้าถกเถียงสำคัญในบทสนทนาดังกล่าวคือเฮเกล (Derrida, 1982, pp. 210-211, 226) โดยเฮเกลถูกจัดวางทั้งในฐานะตัวแทนของนักคิดในเชิงคตินิยม-จิตนิยม (idealist) มองสารัตถะของภาษาไม่ใช่บนพื้นของโลกผัสสะ แต่ในฐานะของผลผลิตในเชิงจิต และยังเป็นตัวแทนของนักคิดที่ทลายความสัมพันธ์ที่มีอย่างตรงตัวระหว่างภาษากับโลกด้วย กล่าวคือมีสมมุติฐานเรื่องความสัมพันธ์ ‘ที่เป็นไปตามอำเภอใจ’ ระหว่างภาษาและวัตถุอ้างอิง โดยเฉพาะในประเด็นหลังนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าโพลีฟิโลสกล่าวอ้างอิงถึงเฮเกลผ่านการให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่าง ‘สัญญาะ’ และ ‘สัญลักษณ์’ ดังปรากฏในย่อหน้าที่ 458 ของ *Encyclopedia of the Philosophical Sciences 3: Philosophy of Mind* ซึ่งถกเถียงถึงการสื่อแสดงของ ‘สัญญาะ’ ในฐานะที่ไม่ได้ผูกพันกับประสบการณ์การรับรู้โลกผัสสะอย่างตรงตัวเช่นเดียวกับการสื่อแสดงของ ‘สัญลักษณ์’ (Hegel, 1894, p. 77)

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่แดร์ริดาให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อข้อถกเถียงที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นคือ โพลีฟิโลสกล่าวถึงกระบวนการปรับแปรผัสสะธรรมชาติเข้ามาไว้ในจิตเช่นนี้ โดยเฉพาะ การนิเสธ (negation) โลกผัสสะภายใต้ระบบวิภาษวิธีของเฮเกล ว่าเป็นแบบปฏิบัติทั่วไปของนักรื้อถอนซึ่งจัดวางตัวเอง (มนุษย์ในฐานะผู้ใช้ภาษา) และภาษาอภิปรายไว้นอกเหนือปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยโพลีฟิโลสวิจารณ์ว่า กระบวนการนี้ทำให้เกิดการกลับตาลปัตรสารัตถะแท้

(France, 1908, p. 210) กล่าวคือทำให้จิตคิดเป็นปริมณฑลกำหนดสร้างความเป็นจริงเหนือโลกธรรมชาติ

ผู้วิจัยเห็นว่าใน *White Mythology* แดร์ริดากำลังให้ภาพเปรียบเทียบที่มีในระหว่างสมมุติฐานทางความคิดของตัวละครโพลีฟิลอสและเฮเกลไว้ว่า คนแรกเป็นตัวแทนของนักคิดที่มีมโนทัศน์ว่าด้วยภาษาแบบสัญลักษณ์นิยม (symbolism) (Derrida, 1982, p. 216) ส่วนกลุ่มหลัง วิชาวิธีของเฮเกลมีเป้าประสงค์ในท้ายที่สุดโน้มเอียงไปในเชิงจิตนิยม (idealism) ซึ่งโครงเรื่องในสองบทแรกของ *White Mythology* (*Exergue* และ *Plus de métaphore*) ตามลำดับ โดยแดร์ริดาชี้ให้เห็นทั้งสมมุติฐานร่วมและข้อขัดแย้งดังกล่าว กล่าวคือทั้งสองกลุ่มเห็นว่าที่มาของภาษาและ/หรือภาษาในเชิงนามธรรมอ้างอิงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งต่อสหัชญาณ (intuition) หรือประสบการณ์การรับรู้ที่ปัจเจกมีได้จริงต่อโลกหรือวัตถุในเชิงกายภาพอย่างใดก็ตาม ข้อแตกต่างมีอยู่ที่ว่าในกลุ่มแรกความประจักษ์ของประสบการณ์เป็นที่มาอันเป็นที่สุด ส่วนในกลุ่มหลังการกำหนดกะเกณฑ์และการได้มาซึ่งความรู้และนัยความหมายที่แท้ถูกกำหนดกะเกณฑ์โดยจิต

ตามทัศนะของแดร์ริดา สิ่งที่เป็นไปในเชิงผัสสะหรือโลกเป็นความเป็นอื่นที่จิตไม่สามารถเก็บงำเอามาได้หมด พลวัตของภาษาทำได้มากที่สุดคือจับคว้าเอาความเป็นไปของโลกและ/หรือปรากฏของสิ่งต่างๆ ในฐานะของ ‘ร่องรอย’ (trace) ไม่ใช่ ‘การปรากฏในตัวเอง’ (self-presence) กล่าวอีกนัยหนึ่งพลวัตที่มีในระหว่างโลกและความคิดทำได้มากที่สุดแค่การกำหนดสร้าง ‘รอยเขียน’ (grapheme) (Derrida, 1981, pp. 26-28) ที่กำกับหรือเทียบเคียงอยู่กับประสบการณ์ในเชิงผัสสะในลักษณะ

เกี่ยวกับการกำหนดสร้างภาพเปรียบของกระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์ตามการอธิบายของเฮเกล

พลวัตของอุปลักษณ์

ในหัวเรื่อง *Plus de métaphore* ของบทความ *White Mythology* แดร์ริดาเสนอข้อถกเถียงเรื่องกฎเกณฑ์แห่งการเสริมต่ออันหมายถึงเงื่อนไขความเป็นไปไม่ได้ของการกำหนดจัดการสิ่งที่เป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ (metaphorics) ในตัวบทปรัชญาเองได้โดยสมบูรณ์ โดยแดร์ริดาถกเถียงว่า

(D1) อุปลักษณ์คือวาทกรรมปรัชญาหรือมนทัศน์อภิปรัชญา (อุปลักษณ์ของระบบโครงสร้างในการกำหนดกะเกณฑ์ในเชิงปรัชญาเอง

(D2) มนทัศน์ปรัชญาเป็นไปในเชิงอุปลักษณ์

(D3) ปรัชญาไม่สามารถกำหนดนิยามมนทัศน์อุปลักษณ์ หรือ ควบคุมความเป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ของมนทัศน์ปรัชญาได้โดยสมบูรณ์ (กระบวนการกำหนดนิยามมนทัศน์อุปลักษณ์ขาดชุดนิยามมนทัศน์หนึ่งไปเสมอ) (Derrida, 1982, pp. 219-220)

อุปลักษณ์คือมนทัศน์ปรัชญา-อภิปรัชญาและ/หรืออุปลักษณ์เกิดขึ้นในระบบโครงสร้างของมนทัศน์ปรัชญา (D1) หมายถึงว่า ในการที่วาทกรรมปรัชญาให้ อรรถาธิบายอุปลักษณ์ อุปลักษณ์ที่ถูกให้อรรถาธิบายปรากฏมีสภาพเป็นวาทกรรมปรัชญา อนึ่ง การกลายสภาพไปที่ว่านี่คือกระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อก่อนหน้า

กล่าวในภาพรวม แดร์ริตาอกเถียงว่าวาทกรรมอภิปรัชญาอาศัยความเป็นอุปลักษณะในการประกอบสร้างวาทกรรมของตนเอง ซึ่งอุปลักษณะที่ปรากฏในวาทกรรมภาษาปรัชญาไม่ได้มีสถานะเป็นเพียงตัวประกอบหรือภาพประกอบของวาทกรรมที่มุ่งสื่อแสดงความจริง แต่เป็นเงื่อนไขความเป็นไปได้ของการสื่อแสดงดังกล่าว

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าแดร์ริตาอธิบายความคำว่า ‘usage’ ที่หมายถึง ‘การใช้’ ด้วยนัยเสริมอีก 2 ชุดด้วยกันคือ ‘usure’ ในภาษาฝรั่งเศสที่หมายถึงการใช้น้ำเงินหรือดอกเบี้ย และ ‘usury’ ที่หมายถึง กำไร ดอกเบี้ยล้นเกิน หรือการที่จะได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่มากขึ้นไปกว่าต้นทุนที่ลงไป (surplus) โดยแดร์ริตาใช้ภาพพจน์จากนัยหลังนี้ว่าคือ ‘ผลกำไรในเชิงภาษา’ ที่ความสัมพันธ์ในระหว่างหน่วยต่างๆ ที่นำมาเทียบเคียงในเชิงคุณค่าเข้าด้วยกันนั้นไม่ได้เป็นไปได้โดยสมมาตรแต่ขาดหรือเกินต่อกัน

ภาพลักษณ์จากนัยดังกล่าวสื่อความถึง ‘ความขาดเกินอุปลักษณะ’ อันหมายถึงความไม่สมดุลของการเทียบเอกลักษณ์หรือเทียบความเหมือนที่มีอยู่ในระหว่างภาษากับโลก ในระหว่างภาษาธรรมชาติและภาษาปรัชญา ในระหว่างนัยยะตรงและนัยยะในเชิงภาพพจน์ และรวมทั้งในระหว่างอุปลักษณะและมโนทัศน์ โดยแดร์ริตาอกเถียงว่า ‘พลาณภาพในเชิงอุปลักษณะ’ (metaphorical force) และ/หรือ ‘พลังอำนาจในเชิงภาพพจน์’ (tropic energy) ที่ถูกใช้เป็นการแลกเปลี่ยนนั้น ไม่สามารถถูกใช้ให้หมดไปได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง “ปรัชญาไม่สามารถควบคุมความเป็นไปในเชิงอุปลักษณะของมโนทัศน์ปรัชญาได้โดยสมบูรณ์” (D3)

ตามทัศนะของแดร์ริดา คำๆ หนึ่งสี่อันยั้งในเชิงนามธรรมและในเชิงผัสสะไปพร้อมๆ กันเสมอ กล่าวคือภาษาเป็นผลผลิตจากทั้งโลกกายภาพและจิต (Derrida, 1982, p. 210) กฎเกณฑ์แห่งการเสริมเติมต่อที่แดร์ริดาถกเถียงเป็นไปในลักษณะเกี่ยวกับการยืนยันพลวัตที่มีต่อกันในระหว่างโลกผัสสะและโลกทางความคิด เช่นเดียวกับการขาดพร่องไปไม่ได้ของคู่ปฏิภาคในลักษณะวิภาษวิธี สิ่งที่แดร์ริดาไม่อาจคล้อยตามไปในได้ในความคิดของเฮเกลคือ *การพุ่งเส็ง* ที่กำกับวิภาษวิธีไว้ภายใต้ลำความสำคัญเฉพาะทางใดทางหนึ่ง ในที่นี้คือน้ำหนักที่เน้นไปยังปริณทลจิต

พลวัตความเป็นและความตายของอุปลักษณ์และมโนทัศน์ปรัชญา

กระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์และการยกระดับ-ผลัดเปลี่ยนนัยดั้งเดิมที่เป็นไปในเชิงผัสสะไปเป็นนัยอุปลักษณ์ก่อนกลายเป็นนัยตรงชุดใหม่ตามกระบวนการวิภาษวิธีของเฮเกล อาศัยการระลึกจดจำได้ (*Erinnerung*) ระหว่างชุดนัยความหมายที่ถูกลดต้ออกกับชุดที่เข้ามาแทนที่ไปพร้อมๆ กัน กระบวนการวิภาษวิธีคือกระบวนการพลวัตในการแลกเปลี่ยนแทนที่ที่มีในระหว่างการขาดพร่องไป (lack) ของวัตถุอ้างอิงทางความคิด (ซึ่งถูกนิเสธไป) กับกำไรหรือสิ่งเสริมเพิ่มพูน (surplus) ในเชิงจิต กล่าวเช่นนี้หมายถึงด้วยว่าระบบวิภาษวิธีอาศัยคู่ปฏิภาคในการสื่อแสดงตนเอง แต่คู่ปฏิภาคดังกล่าวไม่เคยมีน้ำหนักความสำคัญเท่ากัน ในการมองคู่ต่างภายใต้ระบบวิภาษวิธี คู่ต่างคือคู่ขัดแย้งที่ฝั่งปากใดปากหนึ่งจำเป็นต้องสลายตัวลง (หรือถูกกีดกันออก) เพื่อเปิดทางให้กับฝั่งปากหนึ่งเท่านั้น

ส่วนพลวัตของความคลาดต่างตามทัศนะของแดร์ริดาเป็นไปภายใต้กฎของการเสริมเติมต่อซึ่งการขบคิดและการกำหนดกะเกณฑ์ความหมายไม่อาจถูกจำกัดไว้ภายใต้

สมการหรือการทบทเทียบอันสมบูรณ์หรือเป็นที่สุดได้ในตัวเอง แต่มีความเป็นไปได้ของการ “การแผ่ซ่าน” (‘dissemination’) ของความเข้าใจและนัยความหมายออกไปได้ อีกในทุกห้วงขณะของการขบคิดใหม่ อ่านใหม่ ตีความใหม่ หรือที่แดร์ริดาเรียกว่าเป็น “การสร้างหมายซ้ำ-ร่างรอยใหม่” (re-marking) ให้กับเส้นแบ่งของปริณทลของความคิดและความหมายที่เชื่อว่ามีคุณสมบัติหรือเป็นที่สุดในตัวเอง (Derrida, 1981, p. 46)

ยุทธวิธีดังกล่าวมีลักษณะผิดแผกและยึดโยงอยู่กับวิภาษวิธีในเชิงเพ่งเล็งอยู่ตรงที่ไม่ได้ทำให้เกิดท่าทีของการสร้างความสมดุล (neutralizing) ให้กับคู่ปฏิภาคในคู่ต่าง (ของสิ่งที่ถูกนิเสธกับสิ่งที่ทำการนิเสธ) ไว้ภายใต้องค์สังเคราะห์ทางความคิดสมบูรณ์หนึ่งๆ แต่พยายาม *หมายซ้ำ* (marking) การมีอยู่อย่างเคยชินของเส้นแบ่งของความแตกต่างหรือของการกีดกันแห่งการกำหนดกะเกณฑ์สิ่งหนึ่งไว้ภายใน ไว้เป็นเนื้อหาสาระ ให้แยกขาดได้อย่างเด่นชัดจากสิ่งภายนอกหรือเปลือกกระพี้ที่ไม่เป็นสารัตถะ โดยร่างซ้ำหรือย่ำเส้นขอบรอบรูปแห่งการกีดกันดังกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อชี้ให้เห็นถึงการกำหนดตัดสินไม่ได้ในระหว่างภายใน-ภายนอก สารัตถะ-ไม่เป็นสารัตถะ ความจริง-ความคิดเห็น(ที่ไม่เป็นจริง) นัยความหมายแท้-นัยความหมายในเชิงภาพพจน์ ชื่อเฉพาะ-ชื่อเล่น ฯลฯ จนกระทั่งสมาทานถึงความเป็นที่สูงสุด-สมบูรณ์ของพรมแดนในเชิงอรรถศาสตร์ระเบิดหรือแตกตัวออกไป (Derrida, 1981, p. 41-45)

ในหัวข้อสุดท้ายของ *White Mythology* แดร์ริดา กล่าวว่าความตายของอุปลักษณ์คือความตายของปรัชญาด้วยเช่นเดียวกัน (“Metaphor, then, always carries its death within itself. And this death, surely, is also the death of

philosophy.”) (Derrida, 1982, p. 271) ประเด็นที่แดร์ริดากำลังกล่าวถึงในบริบทนี้ ถูกอธิบายเกี่ยวเนื่องกันกับ ‘การทำลายตนเอง’ (auto-destruction) ของอุปลักษณ์ใน 2 รูปแบบหรือ 2 เส้นทาง ซึ่งแดร์ริดากล่าวว่าเป็นความตายที่ลื้อไปกับความตายของปรัชญาเอง (Derrida, 1982, p. 268) กล่าวคือ

ใน *เส้นทางที่หนึ่ง* คือการด้านทานกระแส ‘การหว่านโปรยความหมาย’ (dissemination) อันหมายถึง การหมุดตรึงนัยยะในเชิงเสริมเติมต่อของอุปลักษณ์ไว้ที่ศูนย์กลางของการมีนัยยะเดียว (univocity) หรือก็คือกระบวนการ ‘ผลัดเปลี่ยน’ อุปลักษณ์ไปเป็นมโนทัศน์อภิปรัชญา

ความตายที่อุปลักษณ์นำพาไปกับตัวเอง นอกจากจะทำให้เกิดการทำลายตัวเองแล้วยังเป็น ‘ความตายจากปรัชญา’ ด้วย กล่าวเช่นนี้แดร์ริดาหมายถึงว่า ขนบปรัชญาตะวันตกคือ ขนบแห่งการลบทำลาย “Philosophy would be this process of metaphorization which gets carried away in and of itself. Constitutionally, philosophical culture will always have been an obliterating one.” (Derrida, 1982, p. 211) ซึ่งความตายหรือการลบทำลายโดยปรัชญาที่วานี้คือ ‘ความตายของสิ่งที่เป็นอื่นไปจากปรัชญา’ ในการเข้าไปทำการครอบครองหรือไปรวบรวมเข้ามาไว้ในชุดอรรถาธิบายของตนเอง เช่นเดียวกับการกลายสภาพอุปลักษณ์ให้เป็นมโนทัศน์ หรือการแทนที่ ‘ชุดอรรถาธิบายว่าด้วยสิ่งหนึ่ง’ ในฐานะที่เป็น ‘สิ่งหนึ่งนั่นเอง’ อันหมายถึงการลบสิ่งต่างๆ ในสภาพที่เป็นไปเองของสิ่งนั้นซึ่งปรัชญาเห็นว่าเป็นภาพลวงออกไปเสีย แทนที่ด้วยสิ่งที่ปรัชญาเชื่อว่าเป็นแก่นแกนกว่าคือ philosopheme ที่ประกอบสร้างใหม่โดยวาทกรรมปรัชญา

แตร์ริดาอธิบายไว้ว่า ภายใต้กระบวนการ ‘ผลัดเปลี่ยน’ อุปลักษณ์ไปเป็นมโนทัศน์อภิปรายนั้น ชุดความหมายที่เป็นไปได้อย่างหลากหลายกลับมาตกอยู่ภายใต้การกำหนดควบคุมของกรอบความหมายเฉพาะหนึ่งๆ ของความเป็น (the proper meaning of Being) มโนทัศน์ซึ่งเชื่อว่าควบคุมตัวเองได้พยายามหมุดตรึงตัวเองเอาไว้กับ ‘นัยยะเฉพาะ’ การทำเช่นนี้คือการเหมารวมความเป็นอุปลักษณ์ไว้ภายใต้ภาพลวงของการมีนัยยะเดียว

อนึ่ง คำว่า ‘loss of meaning’ ที่อุปลักษณ์พกพาไปกับตัวเองในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ ‘การสูญเสียความหมาย’ บนฐานของการหลากหลายความหมายของอุปลักษณ์สูญเสีย ชำรุด หรือถูกลดทอนให้ร่อยหรอลงไปสู่การมีความหมายเดียวเท่านั้น แต่แตร์ริดายังใช้คำว่า ‘loss of meaning’ เพื่ออธิบายคุณลักษณะของภาษาที่เป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ หรือการที่กระบวนการบ่งชี้ความหมาย ดำเนินไปแบบ ‘สูญญะ’ หรือ ‘ขาดพร่อง’ (lack) อันเป็นคุณลักษณะของ ‘สัญญะภาษา’ ที่มีปัจเจกและเหตุผลในการมีอยู่ในตัวเองอยู่ที่การเข้ามาเป็นตัวเสริมแทนใน ‘สิ่งที่ไม่ปรากฏ’ อยู่แล้ว ‘สิ่งที่ขาดไปแล้ว’ เสมอ

กล่าวเช่นนี้หมายถึงว่า แตร์ริดากำลังถกเถียงว่าปรากฏการณ์การมีนัยความหมายของภาษา ไม่ได้หมายถึงการมีความสัมพันธ์ระหว่างคำและนัยซึ่งเฉพาะตายตัวได้เช่นเดียวกับในทัศนะของอริสโตเติล ในทางกลับ ความเป็นอุปลักษณ์เข้าไปรบกวนการมีนัยความหมายอย่างเต็มต้นสมบูรณ์ (นัยยะที่หนึ่ง) และรวมทั้งอุปลักษณ์ยังเสนอให้เห็นถึงกระบวนการมีความหมายที่ไม่ปรากฏมีความหมาย (นัยยะหลัง) ในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ยังไม่อาจจบสิ้นลงไปในกาลและเทศะเดียว แต่ยังเปิดทาง

ให้กับการผลิตหลง (lost) และการดำเนินไปแบบไร้ตัวเหนี่ยวรั้งหรือจุดรวมศูนย์ของความหมาย (logocentrism) ในเส้นทางเสริมต่อที่เกิดขึ้นได้เสมอและได้อย่างไม่สิ้นสุด (Derrida, 1982, p. 241)

เส้นทางการทำลายตัวเองของอุปลักษณ์เส้นทางที่สอง อยู่ในร่องรอยทางเดียวกับเส้นทางผลิตเปลี่ยนอุปลักษณ์ไปเป็นมโนทัศน์ แต่สวนกลับกันไปยังทิศทางการทำลายตัวเองอีกทิศทางหนึ่ง โดยแดร์ริดาใช้คำอธิบายว่า ‘doubling’ และ ‘supplement’ ซึ่งกระบวนการเคลื่อนไหวในการทำลายตัวเองในชุดที่ว่านี้ หมายถึง “การหว่านโปรยนิยยะของความเป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ในวากยสัมพันธ์ซึ่งเก็บงำเอาการสูญเสียที่ลัดทอนไม่ได้ไว้กับตัวเองเสมอ” (Derrida, 1982, p. 268) โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตจากการอ่านตีความลักษณะของการทำลายตัวเองในรูปแบบที่สองดังนี้

ข้อสังเกตแรก แดร์ริดาใช้คำเปรียบคู่ต่าง 2 ลักษณะ คือ ‘ความเคลื่อนไหว (ที่ยังดำเนินต่อไป)’ กับ ‘การหยุดนิ่ง’ ในฝ่ายแรกคือตัวอย่างเช่น กระแสการดำเนินไปแรงต้าน และในฝ่ายหลังเช่น พื้นฐาน จุดกำเนิด ปลายทาง หรือแม้แต่คำว่า ‘ร่องรอย’ (trace) โดยเขากำลึงให้ภาพของความเป็นไปของภาษาในฐานะที่ให้นำหนักกับฝ่ายแรก คือการมองภาษาในฐานะที่เป็น กระบวนการที่ยังดำเนินต่อไปได้อีกยังดำเนินอยู่ และจะดำเนินต่อไปภายใต้การหว่านโปรยและการเสริมต่อความหมาย

ตามทัศนะของผู้วิจัย กระบวนการในลักษณะนี้คือคำอธิบายการทำลายวงล้อมหรือกรอบที่วางไว้ล่วงหน้าภายใต้สมมติฐานตายตัวชุดหนึ่งๆ การปลดปล่อยหรือปลดแอกนัยความหมายจากศูนย์รวมของโลกอส ในการรื้อสร้างของแดร์ริดา นี้ เท่ากับกำลังสลายเส้นตัดแบ่งชั่วคราวแตกต่าง (พร้อมทั้งคุณค่าสูงต่ำ) เช่นที่มีอยู่ในระหว่าง

อรรถศาสตร์ และวากยสัมพันธ์ หรือในระหว่างความเป็นไปในเชิงอุปลักษณ์กับความ เป็นไปที่เป็นของสิ่งนั่นเอง (proper) ฯลฯ ผ่าน ‘การทำลาย’ ที่ก่อให้เกิด ‘การเกิด อีก’ อันเป็นลักษณะการทิ้งขว้างและลบของกระบวนการวิธี ‘รื้อสร้าง’ (de-construct) ที่ ถูกนำมาใช้ในการเปิดให้เห็นความพันผูกที่จะหมุนวนต่อไปในระหว่างอุปลักษณ์กับ มโนทัศน์

อนึ่ง ผลพวงที่เกิดขึ้นจากการทำลายตัวเองของเส้นทางที่สองนี้ คือการระเบิด ออกของเส้นตัดแบ่งในเชิงอภิปรัชญาในระหว่งนัยอุปลักษณ์และนัยตรง และของเส้น ตัดแบ่งอันตายตัวของหลักการเทียบเคียงระหว่างปริมณฑล (Derrida, 1982, pp. 270-271) หลักการเทียบเคียงระหว่างปริมณฑล ที่ว่านี้หมายถึง หลักความเป็นไปได้ ของภาษากายใต้การแลกเปลี่ยนระหว่างปริมณฑลทางความคิดกับภาษา และภาษากับโลก หรือในที่นี้คือ การเทียบเคียงหรือการแลกเปลี่ยนนัยคุณค่าหรืออัตราที่เหมือน หรือต่างกันในระหว่างภาษากับสิ่งที่เป็นอย่างอื่นไปจากภาษา (something other than itself) (Derrida, 1982, p. 216)

กระบวนการรื้อสร้างของแดร์ริดาตามข้ออ้างนี้ คือการพยายามเข้าไประเบิด เส้นแบ่งแยกดังกล่าว เพื่อเปิดทางให้สิ่งต่างๆ หว่านโปรยตัวเอง (disseminate) ต่อไปได้อีก กล่าวคือทำให้ความคิดและปรัชญาไม่ถูกปิดตัวในความบริบูรณ์อัน เบ็ดเสร็จ

อนึ่ง ข้อถกเถียง (D2) “มโนทัศน์ปรัชญาเป็นไปในลักษณะการเดียวกับ อุปลักษณ์” คือชุดสมมุติฐานในเชิงกลับของกระบวนการทำให้เป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ ของเฮเกล (reverse metaphorization) ซึ่งแดร์ริดาให้ภาพพจน์ผ่านบทสนทนา

อริสโตเติลและโพลีฟิล ข้อถกเถียงนี้มีทิศทางเดียวกับทิศทางของการทำลายตัวเองของอุปลักษณ์ชุดที่สอง กล่าวคือสวนกระแสการทำให้เป็นแบบคดี อย่างไรก็ตาม แม้มีทิศทางเดียวกัน แต่เป้าหมาย (telos) ต่างกัน กล่าวคือในทัศนะของแดร์ริดา กระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์ในเชิงย้อนกลับ หรือการสวนกระแสการทำให้เป็นแบบคดีนี้ยังมีเป้าหมายในฐานะของที่กลับกลายเป็น ‘รากกำเนิด’ (arche) ไปด้วยในขณะเดียวกัน เพราะเป็นกระบวนการที่เชื่อถือในการมีอยู่ของ ‘ราก’ อันหมายถึงรากคำที่เป็นไปในเชิงผัสสะทั้งหลาย โดยมองว่า รากความหมาย ของศัพท์พื้นฐานนั้นคือสารัตถะแท้ของทั้งคำอุปลักษณ์และมโนทัศน์

สมมุติฐานเช่นนี้วางอยู่บนกรอบเดียวกันกับแนวคิดในทิศทางตรงข้าม หรือกระบวนการทำให้เป็นแบบคดี-กระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์ กล่าวคือ สมมุติฐานเรื่องการมีสิ่งที่เป็นที่สุด มีสิ่งที่เป้นันปลาย absolute ซึ่งไม่ใช่แนวทางที่แดร์ริดาสนับสนุน กล่าวคือแดร์ริดาไม่ได้ถกเถียงให้ทั้ง etymologism และ idealism

อย่างไรก็ดี แนวทางของแดร์ริดาต่างกันอย่างสิ้นเชิงจากการหมุนวนกลับไปมาระหว่าง etymologism และ idealism สำหรับแดร์ริดา ‘ความเป็นอุปลักษณ์’ เป็นหลักการของภาษาและการมีประสบการณ์รับรู้ถึงความเป็นไปต่างๆ ที่ไม่อาจหมุนวนหรือฟื้นคืนกลับมาได้ การหมุนกลับมาได้ของ ‘สิ่งหนึ่งในตัวเอง’ (thing-in-itself) เป็นไปไม่ได้ ภาษาซึ่งตกอยู่ภายใต้หลักการของการเทียบเคียง (analogy) ระหว่างสิ่งหนึ่งกับภาษา ระหว่างภาษากับภาษา การเทียบเคียงที่วุ่นวายนี้ทำได้มากที่สุดแค่สร้าง ‘สิ่งเปรียบ’ ขึ้นมาเทียบวัดกับ ‘สิ่งที่พูดถึง’ แบบที่ไม่อาจทั้งเป็นสมมาตรต่อกัน และทั้งไม่มีต้นแบบหลงเหลือให้เทียบเคียงได้โดยสมบูรณ์

การกล่าวเช่นนี้ยังหมายถึงด้วยว่า การสื่อความของภาษาไม่สามารถที่จะหลุดพ้นจากการสื่อแทนไปได้ อย่างไรก็ตาม การสื่อแทนที่ว่านี้ไม่ได้แทนอะไรอื่น (represent) สิ่งสื่อแทนสื่อแทนตนเอง (present) นอกไปจากนี้ กระบวนการสะท้อนคิดถึงสิ่งต่างๆ และการสะท้อนคิดถึงตัวเองนั้น ไม่อาจปรากฏในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์อย่างตรงตัว แต่ปรากฏลักษณะการเกี่ยวกับความเป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ กล่าวคือใช้ ‘สิ่งอื่น-สิ่งเปรียบ’ เข้ามาช่วยในการ ‘นำพาไป’ (epiphora) หา ‘สิ่งหนึ่งนั้น’ ที่ไม่ปรากฏอีกต่อไป

‘การยังมีอุปลักษณ์อีก’ (plus de métaphore) ภายใต้อัตลักษณ์การทำลายตัวเองทั้งในเส้นทางที่หนึ่ง (ที่กระบวนการทำให้เป็นแบบคตพยายามขจัดแต่ขจัดได้ไม่หมด) และกระบวนการทำลายตัวเองในเส้นทางที่สอง (ที่เปิดรับความตายของตัวเองที่จะนำมาซึ่งสิ่งใหม่-สิ่งอื่น-ที่ยังมาไม่ถึง) ทั้งหมดนี้ เป็นการกล่าวในเชิงภาพพจน์ เป็นการกล่าวในเชิงอุปลักษณ์เพื่อเทียบเคียงถึง ‘สิ่งที่ไม่ปรากฏ’ หรือ ‘สิ่งที่ไม่ปรากฏอีกต่อไปแล้ว’ ด้วย ‘การเสริมเติม(อีก)’ ซึ่งเป็นลักษณะการเดียวที่เราทำได้ เพื่อไม่ให้ติดอยู่รอบหรือหลงวนในกับดักของ ‘ปรัมปราสีขาว’ หรือภายใต้แรงปรารถนาในการพยายามตรึงรั้งความหมายไว้ ณ ศูนย์กลางหนึ่งเดียวอีกต่อไป

สรุป

แดร์ริดาอ้างว่าสมมุติฐานหนึ่งเดียวของปรัชญา คือความเชื่อที่ว่าไม่มีสารัตถะแท้ที่เป็นเอกเทศจากสื่อกลางอย่างเช่นความคิดหรือภาษาได้ (Derrida, 1982, p. 229) สมมุติฐานหรือแรงปรารถนาในการมุ่งกำจัดหรือลบลอยคู่ดั่งที่ว่านี้ แดร์ริดาเห็นว่า เป็นเพียง ‘ปรัมปราคติ’ ที่ถอดหรือได้ไปพร้อมๆ กับการสร้างใหม่ (สื่อ-สร้าง) โดยสิ่งที่

ถอดรื้อคือการมองไม่เห็นความจริงของปรัชญาเอง หรือการไม่ทบทวนตัวเองของปรัชญาว่ามีอยู่และเป็นอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสิ่งอื่นในเนื้อในของตน *สิ่งอื่น* ใน ‘ปรัมปราสีชา’ นี้ คือ *อุปลักษณ์*

สำหรับแดร์ริดา “อุปลักษณ์เป็นวาทกรรมปรัชญา” (D1) หมายถึงการที่ทั้งอุปลักษณ์และมโนทัศน์คือส่วนประกอบสร้างภายใต้โครงสร้างของการจัดวางความแตกต่างในระหว่างหน่วยย่อยต่างๆ ภายใน และในการเป็นอยู่ในโครงสร้างนี้ อุปลักษณ์อาจถูกจัดวางให้อยู่ในชั่วตรงข้ามกับมโนทัศน์ อย่างไรก็ตาม การกำหนดตำแหน่งที่ตั้งกล่าว หรือการตรึงรั้งความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเกิดขึ้นได้ในฐานะที่ไม่ได้เป็นไปเองโดยธรรมชาติ ศูนย์กลางและแหล่งที่มาของความคิด หรือ แสงสว่างทางปัญญาของดวงอาทิตย์มีหัวเวลาที่ต้องโคจรลึบฟ้าลับแผ่นดินไป (heliotrope) ในช่วงเวลาดังกล่าว ในช่วงรัตติกาลอันมืดมิด การขบคิดในเชิงปรัชญาจำต้องเสริมแทนส่วนที่ขาดไปนั้น การขบคิดทางปรัชญาจำต้องหาคำมาแทนสิ่งที่ไม่ปรากฏแต่ความคิดพยายามจะสื่อแสดง และจำต้องขบคิดถึงคู่เปรียบที่ขาดหายไปหรือที่ถูกละไว้ซึ่งอาจไม่เป็นที่ประสบพบเจอหรือเผยตัว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความคิดหยิบใช้อุปลักษณ์เสริมต่ออุปลักษณ์ที่ต้องการชุดอธิบาย (D2) แต่ทุกครั้งที่ทำให้ชุดอธิบายไปแล้ว ชุดอธิบายยังไม่ถูกให้อธิบายอีก ยังมีอุปลักษณ์ที่ขาดไปอีก ยังต้องเสริมอุปลักษณ์ใหม่โนทัศน์อีก

การจับไม่ได้ไล่ไม่ทันนี้ ไม่ใช่อาการ ‘งูกินหาง’ (circularity) ที่สมบูรณ์ตายตัว แต่เป็นการไปต่อ หรือไปพ้นจากพันธการหรือกรอบทัศนนะในเชิงอภิปรัชญาที่ “ถูกระเบิดออกแล้ว” / “*faire sauter l'opposition rassurante*” (Derrida, 1972, p. 323)

อนึ่ง ภายใต้พลวัตของระบบอีโคโนมีที่เปิดออก หรือที่ไม่เป็นระบบซึ่งสามารถคาดเดาได้โดยสมบูรณ์นี้ (undecidable) อาการล้ารับในระหว่างชุดอรรถาภิเษยและสิ่งที่ถูกอรรถาภิเษยจึงเป็นไปในแบบที่ไม่เคยเป็นเอกลักษณ์ต่อกันได้ ราคาดลงทุน กับผลลัพธ์ที่ได้มา ก็ไม่ใช่การ ‘คืนทุน’ หรือ ‘การทบทเทียบในเชิงเอกลักษณ์ได้อย่างสมบูรณ์’ หรือ ‘ความสมบูรณ์และนิรันดร์’ ของ ‘เส้นขอบและปริณชวลพื้นที่ในวงกลม’ หรือภาพแทนของ ‘ความบริสุทธิ์สีขาว’ ของ ‘ดวงอาทิตย์’ และ ‘ปัญญา’

ในทางกลับ ‘การขาดพร่อง’ และ ‘ความไม่บริบูรณ์’ ที่ว่านี้เองที่ทำให้เกิดพลวัต ทำให้ความเคลื่อนไหวได้ปรากฏ และทำให้การขบคิดและกิจที่เรียกว่าการทำปรัชญา ยังดำเนินต่อ และแดร์ริดาเป็นอีกคนหนึ่งที่ทำเช่นนั้น โดยชี้ชวนให้กลับมามองกรอบคิดของปรัชญาเองซ้ำอีก และชี้ให้เห็นว่าไม่มีสารัตถะแท้ที่ ‘ปรากฏเป็นนิรันดร์’ (presence) มีแต่เพียง ‘ร่องรอยที่ปราศจากที่มา’ (trace without origin) ซึ่งความคิดขบคิดถึงร่องรอยดังกล่าวได้ด้วยการสร้างร่องรอยใหม่ เสริมแทนร่องรอยดังกล่าวได้อย่างไม่สิ้นสุดภายใต้ระบบอีโคโนมีที่คลาดที่หรือผิดที่ออกไปเสมอ ภายใต้พลวัตของการไม่มีอุปลักษณ์อีก แต่ยังมีอุปลักษณ์อีก

เมื่อปรัชญาคิดถึงความเป็นอื่นของปรัชญาเพื่อที่จะตอบคำถามว่าด้วยความจริงของ ‘สิ่งอื่นในตัวของสิ่งนั่นเอง’ ในการทำเช่นนั้น ใน ‘การคิดถึงสิ่งอื่น’ ปรัชญาคลาดคลากับสิ่งนั่นเอง ปรัชญาสลายความเป็นตัวเองของสิ่งอื่นหรือความเป็นสิ่งอื่นในตัวของสิ่งอื่นนั่นเองลงภายใต้การตระหนักรู้ตัวเองของปรัชญา กล่าวอีกนัยหนึ่ง การขบคิดหรือการสะท้อนคิดมาเข้าไปเสมอ เมื่อคิดถึง สิ่งที่ถูกคิดไม่ปรากฏอยู่ ณ ที่นั้น ณ ขณะนั้นแล้ว และหากปรัชญายังพลาดพลั้งที่จะตระหนักรู้ถึง ‘การไม่ปรากฏ’

หรือ ‘การคลาดคลา’ ดังกล่าวของการสะท้อนคิด สิ่งเดียวที่กระบวนการคิดหรือกระบวนการประกอบสร้างภาพคิดในเชิงปรัชญาจะทำได้มากที่สุดก็คือการกลับไปยืนยันสิ่งอื่นในฐานะที่ไม่เป็นสิ่งอื่น ทำลายความเป็นตัวเองของสิ่งอื่นและสลายลงไว้ในความเป็นตัวเองของวาทกรรมความคิดในเชิงปรัชญา (Derrida, 1982, pp. x-xii)

แดร์ริดาเสนอประเด็นปัญหาของปรัชญาและการให้อรรถาธิบายของภาษาปรัชญาเช่นนี้ในบทนำ (*Tympan*) ของ *The Margins of Philosophy* (Derrida, 1982, pp. ix-xxix) ซึ่งตั้งคำถามกับความเป็นไปได้อื่นของความสัมพันธ์ที่ปรัชญาอาจมีได้กับ ‘สิ่งที่อยู่ ณ ขายขอบ’ “Being at the limit...” (Derrida, 1982, p. x) ของวาทกรรมปรัชญา

อนึ่ง ในตอนต้นของหนังสือรวมเล่มอันแปลกประหลาดนี้ ‘กระบวนการผลัดเปลี่ยน’ หรือ ‘Aufhebung’ เป็นกระบวนการที่ถูกแดร์ริดาตั้งคำถามมาตั้งแต่ต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ‘Aufhebung’ ปรากฏในฐานะที่เป็น thesis ให้กับ antithesis ของกฎเกณฑ์แห่งการเสริมเติมต่อซึ่งเขาได้เสนอไว้ใน *White Mythology* อย่างไรก็ตาม วิพากษ์วิธีของแดร์ริดาปราศจาก ‘บทสรุป’ หรือ ‘ภาคผนวกรวม’ (synthesis) แต่สร้างปริศนาสนเท่ห์ต่อ ดังเช่นการตอบคำถามจากข้อความอ้างอิงข้างต้นที่ว่า “เราจะขบคิดถึงสิ่งที่เป็นอื่นไปจากตนเองได้อย่างไร?” แต่แทนที่จะตอบแดร์ริดากลับทิ้งปริศนาย้อนแย้งไว้ให้ขบคิดต่อ เขาตอบว่า “จุดจบ/ทางไป” (“Limit/passage.”) (Derrida, 1982, p. xi)

อนึ่ง ก่อนหน้าปริศนาดังกล่าวนี้ แดร์ริดาบอกไว้ในคำถามตามชุดที่สอง เขากล่าวว่าชายขอบยังมีความเป็นไปได้ที่จะมี “one more blow” (Derrida, 1982, p. xi) หรือ “un coup de plus” (Derrida, 1972, p. i) ซึ่งอาจหมายถึงบอกไปถึง

การที่จุดจบยังอาจ ‘ระเบิดตัวเองได้อีก’ เช่นเดียวกับ ‘การไปต่อ’ หรือ ‘การย้ายข้าม’ (*meta-pherein*) ตามศัพท์ภาษากรีกของคำว่า ‘อุปลักษณ์’) ต่อไปได้ก็จาก ‘ระบบอีโคโนมีที่ถูกตรึงรั้ง’ (*restricted economy*) ไปสู่ ‘ระบบอีโคโนมีที่ทำลายตนเองเพื่อผลิตสร้างตัวเองใหม่’ (*generating economy*) ซึ่งแดร์ริดาได้เสนอไว้ใน *From Restricted to General Economy: A Hegelianism without Reserve* (Derrida, 1978, pp. 251-277) เพื่อเป็นทางออกไปจากการติดกรอบมโนทัศน์ในแบบเฮเกล

ส่วนการถอดหรือ ‘มโนทัศน์อุปลักษณ์’ ที่ถูกกำหนดพรมแดนไว้ใน ‘ชายขอบปรัชญา’ ของ *White Mythology* เองนั้น แม้ว่าประเด็นเรื่องการทำลายตนเองเพื่อเปิดทางให้กับอัตตาหรืออัตลักษณ์ใหม่ที่ไม่เป็นเอกลักษณ์กับอัตลักษณ์เดิมได้โดยสมบูรณ์ ‘การรื้อ’ นั้น ‘สร้าง’ พรมแดนใหม่ให้กับความคิดในฐานะของ ‘การเสริมเติมต่อ’ (*supplementarity*) และในฐานะของการ ‘สร้างรอยซ้อนทับ’ (*palimpsest*) ซึ่ง ‘ภาษา’ ไม่ได้ปรากฏเป็นเพียง ‘เครื่องมือ’ ที่ ถูกหยิบใช้ ได้โดยไร้แรงต้านทานต่อองค์ประธานของความคิด แต่ภาษาเป็นไปเอง พลวัตและหลักทรัพย์ทางภาษาผลิตซ้ำตนเองไปได้เองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นอกไปจากนี้ ‘ตลาด’ หรือ ‘ขอบเขต’ และ ‘ชายแดน’ เนื่องในระบบอีโคโนมีที่หลักทรัพย์ทางภาษาหมุนวนไปนั้นยังเป็นระบบที่ไม่อาจควบคุมได้โดยสมบูรณ์ แต่มี ‘ดุลบัญญัติ’ ที่ขาดหรือเกินไปอยู่เสมอ

สำหรับแดร์ริดา เพื่อให้ระบบอีโคโนมีหมุนวนต่อไป และเพื่อให้บัญญัติ หรือ ‘logos’ ในฐานะของ ‘account’ เดินสะพัดต่อไปได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งเพื่อให้ภาษาสื่อ

ความ การทบทียบหรือ ‘อีโคโนมีของภาษา’ ไม่ได้เป็นการเทียบเคียงที่อยู่บนโมเดลของการสื่อสะท้อนแบบตรงตัวของกระจกสะท้อนวัตถุ หรือบนฐานของ ‘การลอกแบบ’ (mimesis) อย่างตรงตัวระหว่างภาษากับโลก หรือระหว่างภาษากับความคิด แต่การเทียบเคียงของภาษาเป็นไปในเชิงอุปลักษณ์ กล่าวคือเทียบเคียงโดยยังอ้างไว้ซึ่งความเป็นอื่นที่ไม่อาจลดทอนได้ เพื่อให้พลวัตหรือ ‘ทางไป’ (passage) ที่มีในระหว่างภาษาและความคิดยังเปิดรับชุดความคิดและการตีความที่ยังมาไม่ถึงได้อย่างไม่สิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

- Aristote. (1996). *Poétique* (J. Hardy, Trans.). Paris: Gallimard. (Original work published ca. 350 B.C.E).
- Derrida, J. (1972). *Marges de la philosophie*. Paris: Minuit.
- Derrida, J. (1982). *Margins of philosophy* (A. Bass, Trans.). Chicago: University of Chicago Press.
- Derrida, J. (1981). *Positions. Jacques Derrida* (A. Bass, Trans.). Chicago: University of Chicago Press. (Original work published in French, 1972).
- Derrida, J. (2007). *Psyche: Inventions of the other volume I*. Stanford: Stanford University Press.

- Derrida, J. (1978). *Writing and Difference* (A. Bass, Trans.). London: Routledge and Keagan Paul Ltd. (Original work published in French, 1967).
- France, A. (1921). *Le Jardin d'Epicure*. Paris: Calmann-Lévy.
- France, A. (1908). *The garden of Epicurus* (A. Allinson, Trans.). London / New York: John Lane. (Original work published in French, 1895).
- Hegel, G. W. F. (1975). *Aesthetics: Lectures on Fine Art* (T. M. Knox, Trans.). Oxford: Clarendon Press. (Original work published in German, 1835).
- Hegel, G. W. F. (1991). *The Encyclopaedia Logic, with the Zusätze: Part I of the Encyclopaedia of philosophical sciences with the Zusätze* (T. F. Geraets, W. A. Suchting, H. S. Harris, Trans.). Indianapolis: Hackett.
- Hegel, G. W. F. (1894). *Hegel's philosophy of mind* (W. Wallace, Trans.). Oxford: Clarendon Press. (Original work published in German, 1817).
- Hegel, G. W. F. (1977). *Phenomenology of Spirit* (A.V. Miller, Trans.). Oxford: Oxford University Press. (Original work published in German, 1807).

การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้สอน: ศึกษาเฉพาะกรณี
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Curriculum assessment in accordance with instructors' needs:
A case study of the Master of Public Administration program,
Ramkhamhaeng University

บุญเกียรติ การะเวกพันธ์¹, ชลิดา สรมณี¹, ศุภัทรา อำนวยสวัสดิ์¹
วิโรจน์ ก่อสกุล¹, เดช อุณหะจรรย์รักษ์²

Boonyakiat Karavekphan Chalida Sornmanee, Supatra Amnuaysawas,
Viroj Korsakul, Dej Unhajirangrak

Corresponding author: boonyakiat.rumpa@gmail.com

Received: 28/07/64 Revised: 10/08/64 Accepted: 10/08/64

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้สอน สำหรับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สอน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ผู้สอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² นักวิชาการอิสระ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอนมีความต้องการให้หลักสูตรฯ (1) สร้างภาวะผู้นำอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม (2) สามารถสร้างความรู้ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้ (3) สามารถใช้ความรู้ในการวิเคราะห์รัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่ ให้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ บนหลักการของเหตุผล (4) มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความรับผิดชอบ (5) สามารถสร้างทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (6) ทำให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ (7) ทำให้นักศึกษาเป็นผู้มีนวัตกรรม มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก (8) สามารถทำให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีความกล้าหาญทางจริยธรรม แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเห็นว่า ควรจะปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับความต้องการของโลกและสังคม

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต; ความต้องการของผู้สอน

Abstract

The objectives of this research were (1) to study knowledge, skills and qualifications in accordance with the needs of Instructor for the Master of Public Administration program, Ramkhamhaeng University and (2) to study the guidelines for the development of the Master of Public

Administration program, Ramkhamhaeng University in accordance with the needs of Instructor. It is a qualitative research. The research population included those who taught at the Master of Public Administration program, Ramkhamhaeng University with a sample of 10 people. The results showed that Instructors want the curriculum (1) to create leadership with morality and ethics; (2) to be able to build knowledge of the theory of public administration that can be applied to solve problems; (3) to be able to use the knowledge to analyze public administration in context. to think, analyze and synthesize on the principle of reason; (4) to create interpersonal skills and responsibility; (5) be able to build numerical analysis skills, communication and use of information technology; (6) to gain more knowledge and competency in various fields; (7) to be innovative with 21st century-skills, to be able to live up-to-date with social and global changes and (8) to be able to make students strong citizens with moral courage. As course development guidelines, the curriculum should be updated to meet the changing circumstances in line with the needs of the world and society.

Keywords: Curriculum Assessment; Master of Public Administration; Instructor Requirement

บทนำ

ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และสามารถปรับวิถีชีวิตภายใต้ความขัดแย้งทางค่านิยม รวมทั้งมีการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม
2. มีความรู้ทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ รวมทั้งสร้างนวัตกรรมบนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้
3. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนนำทักษะทางการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นพลวัตและมีความสลับซับซ้อนได้ อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์
4. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำในทางวิชาการและสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์บนฐานแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์
5. มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึง มีความรู้ความสามารถใช้เครื่องมือในทางสถิติขั้นพื้นฐานในการ

แก้ปัญหาทางการวิจัยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้เครื่องมือทางสถิติมาประยุกต์ใช้
ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้

จากคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่กล่าว
มาแล้ว การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลต้องจัดให้
สอดคล้องกันกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบ
มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการการ
อุดมศึกษา, 2552) อย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ethics and moral)

1.1 พัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยความ
รับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม

1.2 สามารถวินิจฉัยประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ซับซ้อนเชิงวิชาการ อย่างมี
เหตุผลด้วยความเป็นธรรมและชัดเจน ด้วยความไวต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

1.3 แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำโดยสนับสนุนอย่างจริงจังให้ผู้อื่นใช้การวินิจฉัย
ทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการกับข้อโต้แย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเอง
และผู้อื่น

2. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านความรู้ (Knowledge)

2.1 เข้าใจในความรู้และหลักการของทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่าง
ถ่องแท้

2.2 ประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าทาง
วิชาการและเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง

2.3 เข้าใจแนวทางในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงผลกระทบจากงานวิจัยในปัจจุบันที่มีต่อองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์และการปฏิบัติในการบริหารจัดการภาครัฐ

3. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills)

3.1 สามารถใช้ความรู้ แนวคิดทางทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่

3.2 สามารถสังเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมเข้ากับองค์ความรู้ในบริบทใหม่

3.3 สามารถพัฒนาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะ โดยการวิจัยค้นคว้าทางวิชาการด้วยตนเอง เพื่อขยายองค์ความรู้หรือแนวทางปฏิบัติทางรัฐประศาสนศาสตร์

4. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility)

4.1 มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเอง แก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน และปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพทั้งในการเรียน การวิจัยและการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพของตน

4.2 มีทัศนคติที่ดีในการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่นในการจัดการประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์หรือในสถานการณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ผ่านการทำงานกลุ่ม

5. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills)

5.1 สามารถคัดกรองข้อมูลทางคณิตศาสตร์และทางสถิติ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าปัญหา สรุปปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ได้

5.2 สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในวงวิชาการและวงวิชาชีพ รวมทั้งชุมชนทั่วไป โดยการนำเสนอรายงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการและวิชาชีพรวมทั้งวิทยานิพนธ์หรือโครงการค้นคว้าที่สำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 4 มาตรฐานการอุดมศึกษา ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประกอบด้วย

1. เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่างๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็น

ผู้ประกอบการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศ

3. เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องรู้ คุณค่าและรักความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก

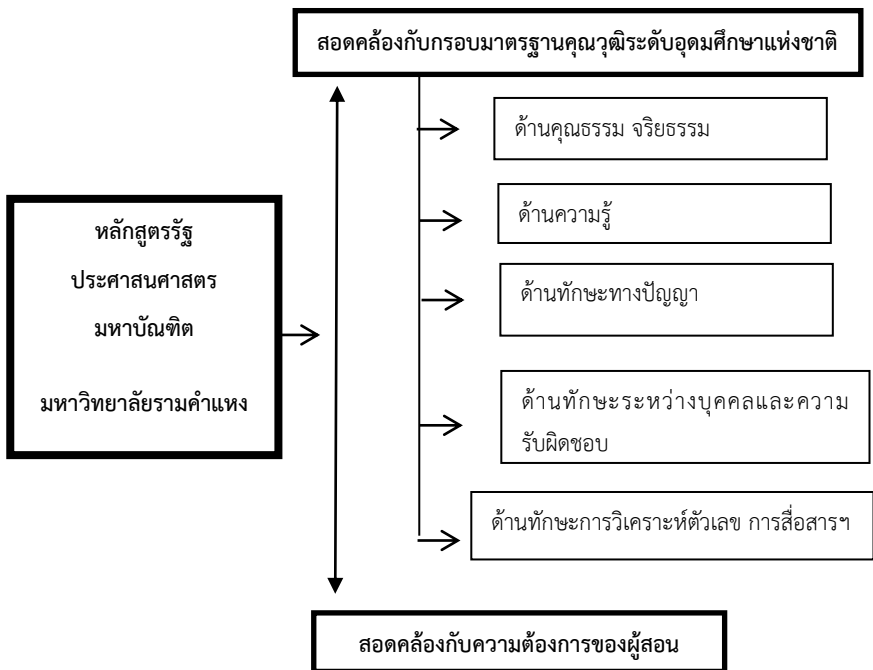
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561) ได้กำหนดแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “ . . .เป้าหมายเชิงคุณภาพ คุณภาพของบัณฑิต : ผู้จบการศึกษาในทุกระดับมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดครอบคลุมไม่น้อยกว่า 5 ด้าน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้ภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีทักษะและองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเป็นไปตามสาขาวิชาที่ได้รับการศึกษาหรือสามารถสร้างงานและปรับตัวเข้ากับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี”

ดังนั้นเพื่อเป็นการประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ตามความต้องการของผู้สอน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไปพิจารณา ร่วมกับข้อมูลด้านอื่นๆ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้สอน สำหรับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษา ความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้สอน สำหรับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอนมหาบัณฑิตของ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มีนาคม – กรกฎาคม พ.ศ. 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยสนาม (Field Research) และวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ผู้สอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ทั้งอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ โดยคณะผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอนในทุกภาคการศึกษา จำนวน 10 คน ที่เลือกจากผู้สอนที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร, อาจารย์ประจำหลักสูตร และกรรมการบริหารโครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviewing) เป็นเทคนิคการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามในประเด็นที่ต้องการทราบ และอาศัยคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในการสร้างคำถามต่อเนื่องในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น มีรายละเอียดและลึก (Babbie, 2013, pp. 345-347) ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะประสานกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การวิจัยเอกสาร คณะผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ เช่น กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใช้วิธีการตีความข้อมูล อิงกรอบแนวคิด ทฤษฎี ตามความเข้าใจของผู้วิจัยแต่ละคน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะประชุมร่วมกัน เพื่อตรวจสอบความหมายของข้อมูล โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความเข้าใจของผู้วิจัยแต่ละคนที่มีต่อความหมายของข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ผู้วิจัยแต่ละคนได้ตีความไว้ในขั้นต้น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้สอน : ศึกษาเฉพาะกรณีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยหลักสูตรฯ นี้เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2560 ซึ่งสภามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้อนุมัติ ในการประชุมครั้งที่ 4/2560 วาระที่ 4.78 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2560 ในแต่ละกลุ่มองค์ความรู้แต่ละด้าน กำหนดรายวิชา ดังนี้

หมวดวิชาบังคับ (ไม่นับหน่วยกิต) 2 วิชา

1) PAD 6000 ภาษาอังกฤษด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการศึกษาเทคนิคในการอ่านบทความ ตำราหรือเอกสารภาษาอังกฤษด้านรัฐประศาสนศาสตร์

2) PAD 6001 พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการศึกษาความหมาย ขอบข่าย และศัพท์เทคนิคของรัฐประศาสนศาสตร์

หมวดวิชาบังคับบัณฑิตศึกษา 1 วิชา

1) RAM 6001 เป็นการศึกษาความรู้คู่คุณธรรมสำหรับบัณฑิตศึกษา ศึกษา ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ และแนวทางในการสร้างความรู้ และศักยภาพในการ ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีจิตสำนึก สาธารณะ มีสำนึกนำในการดูแลรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ให้ความเคารพต่อ วิชาชีพวิชาการ ยึดหลักความถูกต้อง เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ของผู้อื่น ตลอดจนการมองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยใช้หลักธรร มาภิบาล พึ่งพาตนเองโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการแสวงหาความรู้ อย่าง ต่อเนื่อง

กลุ่มองค์ความรู้ด้านทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ 3 วิชา

1) PAD 6101 ขอบข่ายและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการศึกษาในเชิงวิวัฒนาการ ขอบข่าย และแนวการศึกษาวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์ ในด้านทฤษฎีองค์การ พฤติกรรมองค์การ นโยบายสาธารณะ และการคลังสาธารณะ เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาและสาระสำคัญของแนวคิดเชิงทฤษฎีต่างๆ โดยสามารถวิเคราะห์และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

2) PAD 6102 ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการศึกษาระเบียบวิธีวิจัย ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางรัฐประศาสนศาสตร์

3) PAD 6104 เศรษฐกิจ การเมืองและการบริหาร เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองและระบบราชการ ในแง่ของกระบวนการทางการเมือง การใช้อำนาจในการบริหารประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่อการเมืองและการบริหารราชการไทย รวมทั้งตัวแปรอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

กลุ่มองค์ความรู้ด้านองค์การและการจัดการ 2 วิชา

1) PAD 6201 องค์การและนวัตกรรมในองค์การ เป็นการศึกษาทฤษฎีแนวความคิดเกี่ยวกับองค์การ การเกิดขึ้นขององค์การ รูปแบบ โครงสร้าง สายการบังคับบัญชาขององค์การ การออกแบบองค์การ พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ การพัฒนาองค์การ และเทคนิคการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การบริหารงานพัสดุ การบริหารจัดการคุณภาพ การจัดการความรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ การควบคุมและการตรวจสอบภายใน การ

บริหารความเสี่ยง ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม นวัตกรรมการบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน

2) PAD 6202 การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นการศึกษาทฤษฎี แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการ เครื่องมือ องค์กรประกอบ และกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้การบริหารองค์การสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม

กลุ่มองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 2 วิชา

1) PAD 6301 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย เป็นการศึกษาทฤษฎี แนวความคิดร่วมสมัยของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ตามบริบทโดยทั่วไป ศักยภาพทัศนคติและการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนแนวโน้มของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2) PAD 7302 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการศึกษาแนวความคิด และแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาค ศักยภาพทัศนคติ และการกำหนดนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ วิเคราะห์นโยบายและปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศและต่างประเทศ

กลุ่มองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะ 3 วิชา

1) PAD 6401 การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ เป็นการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด ตัวแบบ วิธีการในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและศึกษาเปรียบเทียบนโยบายสาธารณะของไทยและต่างประเทศ

2) PAD 7402 การนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย เป็นการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด กระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย เพื่อสามารถบริหารนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางนโยบายได้

3) PAD 7403 สัมมนานโยบายและการจัดการสาธารณะ เป็นการสัมมนาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะของไทยที่มีผลต่อการจัดการสาธารณะ

กลุ่มองค์ความรู้ด้านการคลังและงบประมาณ 1 วิชา

1) PAD 6501 การคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน เป็นการศึกษาแนวความคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ทางเศรษฐกิจของรัฐบาล การเก็บภาษีอากรหนี้สาธารณะ กระบวนการงบประมาณแผ่นดิน การใช้นโยบายการคลังและนโยบายการเงินเพื่อควบคุมสภาพทางเศรษฐกิจ

หมวดวิชาการค้นคว้าอิสระ 1 วิชา

1) PAD 7096 การค้นคว้าอิสระ เป็นการศึกษาหัวข้อที่สนใจด้านรัฐประศาสนศาสตร์ตามความสนใจของนักศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือ ทั้งนี้จะมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ

การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตตามความต้องการของผู้สอน คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาในด้านความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้สอน สำหรับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาพรวมพบว่า

1.1 การแสดงออกถึงภาวะผู้นำอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมของหลักสูตรฯ พบว่าเนื้อหาในหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยรายวิชาการต่างๆ มีองค์ประกอบสำคัญ เกี่ยวเนื่องกับการบริหารงานภาครัฐหรือในมิติว่าด้วยความเป็นสาธารณะ ซึ่งมีติดังกล่าวนี้ ทำให้เนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ล้วนแล้วแต่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ สาธารณะ ในนัยยะดังกล่าวจึงเป็นการให้ความสำคัญกับ “ผลประโยชน์สาธารณะหรือ ผลประโยชน์ของประชาชน” ในฐานะเป็นพลเมือง ซึ่งรัฐมีบทบาทหน้าที่ ภารกิจและความรับผิดชอบที่ต้องตระหนักว่า การบริหารงานของรัฐบาล รวมถึงระบบราชการซึ่ง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐต้องตระหนักถึงประเด็นเหล่านี้เป็นความสำคัญสูงสุด

ในส่วนของภาวะผู้นำอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมนั้น เนื้อหาในหลักสูตร ปัจจุบันให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดด้วยหลักธรรมาภิบาล (good governance) หรือในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (new public management--NPM) ซึ่งเป็น หลักการและแนวความคิดที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อ การการบรรลุภารกิจ ของรัฐ ตระหนักถึงหลักคุณธรรมในการบริหารงาน ซึ่งซึ่งปรากฏในกระบวนวิชา RAM 6001 ความรู้คู่คุณธรรมสำหรับบัณฑิตศึกษา, PAD 6001 พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์, PAD 6101 ขอบข่ายและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์, PAD 6201 องค์การและ นวัตกรรมในองค์การ, PAD 6401 การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ และ PAD 6501 การคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน

นอกจากนี้แล้วในหลักการว่าด้วยภาวะผู้นำ เนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียน ตระหนักถึงการคิดอย่างมีตรรกะและเหตุผล ซึ่งอยู่บนฐานของการคิดอย่างเป็นระบบ

ภายใต้หลักการทางวิชาการยังให้ความสำคัญกับการถกเถียง/โต้แย้งเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอ ข้อคิดเห็นและร่วมหาทางออกหรือไปสู่เป้าหมายด้านประโยชน์สาธารณะหรือส่วนรวม

หลักสูตรฯ ได้ให้ความสำคัญกับทั้งการบรรยายในชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ อื่นๆ ที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างภาวะผู้นำ เช่น การมีกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายในชั้นเรียน ที่ผู้สอนได้สอดแทรกประเด็นคุณธรรมและจริยธรรมในเนื้อหาการบรรยาย

1.2 การเป็นหลักสูตรที่เสริมสร้างความรู้ ทักษะทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่าง ถ่องแท้ สามารถประยุกต์ใช้ มีการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการ บริหารจัดการภาครัฐ และสามารถแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้และเหตุผล พบว่า เป็นหลักสูตร ที่เสริมสร้างความรู้ทักษะทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างถ่องแท้ สามารถประยุกต์ใช้ มีการ พัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการบริหารจัดการภาครัฐ และสามารถ แก้ปัญหาโดยใช้ความรู้และเหตุผล ซึ่งสรุปได้จากการที่หลักสูตรฯ กำหนดเนื้อหาใน กระบวนวิชา PAD 6201 องค์การและนวัตกรรมในองค์การ และ PAD 6202 การบริหาร เชิงกลยุทธ์ โดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ การพัฒนาองค์การและเทคนิคการบริหารจัดการ ภาครัฐ การบริหารจัดการคุณภาพ นวัตกรรมการบริหาร การบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยมี การศึกษาโดยใช้กรณีศึกษา และการมอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้าทั้งในระดับ รายบุคคลและกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทั้งใน ทฤษฎีทางด้านการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐแนวใหม่ ฯลฯ ทั้งนี้แนวคิดและแนว ทางการปฏิรูประบบราชการซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เป็นตัวแสดงหรือตัวอย่างที่ ชัดเจนในประเด็นดังกล่าวนี้

นอกจากนี้แล้วในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการองค์การภาครัฐ การพัฒนาหรือการเพิ่มขีดความสามารถหรือศักยภาพขององค์การ จะพบว่ามีการใช้ผลการศึกษาวิจัยโดยสถาบันทางการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการให้กับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนถึงการศึกษาในด้านด้านโครงสร้าง งบประมาณ บุคลากร และการกำหนดบทบาทภารกิจที่เหมาะสมของภาครัฐ ในกระบวนวิชา PAD 6501 การคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน

1.3 การเป็นหลักสูตรที่สามารถใช้ความรู้ แนวคิดทางทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่ สามารถสังเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมเข้ากับองค์ความรู้ในบริบทใหม่ ตลอดจนสามารถพัฒนาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะ โดยการวิจัยค้นคว้าทางวิชาการด้วยตนเอง เพื่อขยายองค์ความรู้หรือแนวทางปฏิบัติทางรัฐประศาสนศาสตร์ การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ บนหลักการของเหตุผล พบว่า ทุกกระบวนวิชาของหลักสูตรทำให้สามารถใช้ความรู้ แนวคิดทางทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ไม่เพียงเน้นความรู้ทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังเน้นเรื่องการนำความรู้ทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ ทั้งในด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆ ด้านการบริหารงานภาครัฐ รวมทั้งฝึกฝนทักษะการวิจัยค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ดังนั้น จึงเชื่อมั่นได้ว่าเมื่อนักศึกษาของหลักสูตรฯ สำเร็จการศึกษาแล้ว จะสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีที่เรียนไปจากหลักสูตรนี้ ไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติได้อย่างแน่นอน

ปัจจุบันจะพบว่า การดำเนินนโยบายหรือโครงการหรือการประเมินผลนโยบาย/ การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐหรือแม้แต่รัฐบาล หลักการและแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ถือเป็นแนวทางหลักที่ถูกนำมาใช้อธิบายต่อความสมเหตุสมผล หรือ เป้าหมายของรัฐบาล/หน่วยงาน ดังที่พบว่า ในการดำเนินการโครงการหรือนโยบายขนาดใหญ่ที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณและบุคลากรจำนวนมากในการดำเนินโครงการนั้น การอธิบายถึงผลประโยชน์สาธารณะ (public interest) และการกระจายความเป็นธรรมในทรัพยากรต่อประชาชนกลุ่มต่างๆ นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

หากอธิบายภายใต้กรอบ “การวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่ สามารถสังเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมเข้ากับองค์ความรู้ในบริบทใหม่” ที่กล่าวถึงข้างต้น ย่อมชี้ให้เห็นว่าแนวคิด/ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมกับองค์ความรู้ในบริบทใหม่นั้น สามารถนำไปใช้ร่วมกันโดยมีลักษณะเสริมสร้างกัน การบริหารงานในยุคสารสนเทศหรือโลกาภิวัตน์ (globalization) แนวคิดการบริหารงานภาครัฐได้เกิดการปรับตัวและเคลื่อนสู่สถานะใหม่ คือการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อที่มีต่อประชาชน เช่น การให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการ โดยให้ความสำคัญกับประชาชนที่เสมือนลูกค้า มิใช่ผู้ถูกปกครองอีกต่อไป ขณะเดียวกันก็มีได้หมายความว่าไม่ให้ความสำคัญกับหลักการของระบบราชการแบบเดิม หากแต่เป็นการปรับเปลี่ยน พัฒนาภายใต้สถานการณ์บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในแง่ดังกล่าวแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้รับการพัฒนาและนำเสนอต่อวงการวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ซึ่งชี้ให้เห็นการผสมผสานทั้งหลักการ

ความเป็นองค์กรภาครัฐ ที่ต้องตระหนักในประโยชน์สาธารณะ การมีส่วนร่วม การบูรณาการ หลักธรรมาภิบาล ฯลฯ ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงการดำเนินการเหล่านั้นต้องดำเนินการภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ฯลฯ ในฐานะความเป็นองค์กรภาครัฐด้วย

1.4 การเป็นหลักสูตรที่สามารถสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความรับผิดชอบ พบว่า หลักสูตรฯ โดยเนื้อหาของทุกกระบวนวิชาให้ความสำคัญกับการค้นคว้าและการนำเสนอการวิเคราะห์ประเด็นสาธารณะ ทั้งในระดับนโยบายและการบริหารองค์การภาครัฐ ดังนั้นจึงช่วยสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการทำงาน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความรับผิดชอบต่อกระบวนการเรียนการสอนของทุกกระบวนวิชาในหลักสูตร

นอกจากการบรรยายโดยอาจารย์ผู้สอนแล้ว ทุกกระบวนวิชายังเน้นให้มีกิจกรรมการเรียนรู้และค้นคว้าเป็นกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนจะมอบหมายงานให้ผู้เรียนร่วมวางแผนงานเพื่อร่วมกันค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมกันวิเคราะห์ และนำเสนอทั้งในรูปแบบการนำเสนอในชั้นเรียนและการนำเสนอเป็นเอกสาร กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนแต่ละคนมีการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การประสานงาน รวมถึงมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นทีม และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและหมู่คณะ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรฯ และของมหาวิทยาลัยฯ

1.5 การเป็นหลักสูตรที่สามารถสร้างทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ พบว่าหลักสูตรฯ มีกระบวนวิชาที่สามารถสร้างทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ โดยพิจารณาได้

จากหลักสูตรกำหนดเนื้อหาในวิชา PAD 6401 การกำหนดและวิเคราะห์นโยบาย สาธารณะ วิชา PAD 6102 ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ วิชา PAD 6501 การคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งทั้ง 3 วิชา จะมีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักวิชาทางสถิติ และประการที่สำคัญคือ มีการตีความจากข้อมูลเชิงตัวเลข

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกกระบวนวิชานำให้นักศึกษาต้องสืบค้นข้อมูล เพื่อการหาความรู้และนำเสนอต่อสาธารณะ ทั้งโดยรูปแบบเอกสารและการนำเสนอผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกิจกรรมการเรียนเหล่านี้ จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.6 การเป็นหลักสูตรที่สามารถทำให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม / มีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต / โดยเป็นผู้มีคุณธรรม / ความเพียร มุ่งมั่น บากบั่น / และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ การวิจัยพบว่าแนวทางดังกล่าวปรากฏในทุกกระบวนวิชา โดยเฉพาะกระบวนวิชา PAD 7302 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ และวิเคราะห์นโยบายและปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศและต่างประเทศ และกระบวนวิชา PAD 6301 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย ที่ศึกษาวิสัยทัศน์และการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดจนแนวโน้มของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ในกระบวนวิชาอื่นๆ นักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน การค้นคว้าประกอบการเรียนไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในสาขาต่างๆ รวมถึงก่อให้เกิดความเข้าใจในมิติประโยชน์สาธารณะหรือสังคม สิ่งดังกล่าวข้างต้นมีผลทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในประเด็นสาธารณะที่เป็นข้อถกเถียงหรือเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรทำหรือไม่ควรทำ หรือควรดำเนินการสิ่งใดเป็นลำดับแรก รวมถึงทางเลือกในการตัดสินใจว่าด้วยนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังทำให้มีความเข้าใจในมิติดูแลผล บทบาท ภารกิจและหน้าที่ของรัฐบาลรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้กระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการต่างๆ ที่ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชน

1.7 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่สามารถทำให้นักศึกษาเป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม / มีทักษะของศตวรรษที่ 21 / มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม / มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก / สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศ พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการทั้งในแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ที่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลก แนวคิดและหลักการทางทฤษฎีมีลักษณะที่เป็นการนำแนวคิดทางการบริหารจัดการภาคเอกชนมาประยุกต์ร่วมกับการบริหารภาครัฐ ซึ่งในยุคปัจจุบันและอนาคตเป็นสังคมแห่งการแข่งขันและมีความก้าวหน้าในศาสตร์แขนงต่างๆ ในแต่ละรายวิชา มีลักษณะเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์ถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมถึงผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบ รวมถึงการศึกษาถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารงานภาครัฐ มิติอันเป็นมุมมองทางรัฐประศาสน

ศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่มีการพัฒนาตลอดเวลา นั้นย่อมทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าของสังคมและประเทศได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ในปีการศึกษา 2562 หลักสูตรยังมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักศึกษา และการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนานักศึกษา ในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีทักษะที่จำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรม เช่น การศึกษาเรื่องศาสตร์พระราชา : หลักการทรงงานตามแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคง ที่ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปากช่อง เพื่อศึกษาการจัดการการเกษตรแบบผสมผสานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และโครงการตามพระราชดำริอื่นๆ อีกด้วย

1.8 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่สามารถทำให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง / มีความกล้าหาญทางจริยธรรม / ยึดมั่นในความถูกต้อง / รู้คุณค่าและรักความเป็นไทย / ร่วมมือร่วมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก พบว่า หลักสูตรฯ เป็นการศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีการปรับแนวคิดและแนวทางการบริหารแบบสมัยใหม่ให้มีเป้าหมายเพื่อความสัมฤทธิ์ผลต่อประโยชน์ของ

ประชาชน เป็นสาขาวิชาที่ให้ความรู้ว่าด้วยหลักการบริหารสมัยใหม่ในมิติความเป็น
สาธารณะ ทั้งในด้านหลักการว่าด้วยธรรมาภิบาลทางการบริหาร การเป็นองค์กรหรือการ
บริหารองค์กรที่มีคุณธรรม มีความโปร่งใส ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงการตระหนักถึงการกระจายอำนาจ กระจายทรัพยากรให้แก่ชุมชน
หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้
สอดคล้องกับความต้องการ หรือสอดคล้องกับทรัพยากรของท้องถิ่นหรือชุมชน ประเด็นที่
กล่าวข้างต้นจึงเป็นสาขาวิชาที่ครอบคลุมทั้งในระดับนโยบายส่วนบนหรือรัฐและภาค
ราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรมของประชาชน เช่น กระบวนวิชา PAD 6104 เศรษฐกิจ การเมือง
และการบริหาร, กระบวนวิชา PAD 7302 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สอน ในภาพรวมพบว่า หลักสูตรฯ เป็น
หลักสูตรที่มีลักษณะเป็นสาขาวิชาที่มุ่งศึกษาด้านการบริหารงานภาครัฐ ทั้งด้านนโยบาย
สาธารณะ การบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การคลังสาธารณะ
และงบประมาณ การที่เป็นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาจึงจำเป็นต้องตระหนักถึง
ความสำคัญในการให้ผู้เรียนโดยมีองค์ความรู้ครบถ้วนสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร
มีการปรับเนื้อหาวิชาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของโลกและสังคม มีการ
สนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาได้ค้นคว้าและนำเสนอในชั้นเรียนในลักษณะผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น และจะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้การเป็นนักวิเคราะห์
ข้อมูล นักวิพากษ์หรือสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ภายใต้หลักแนวคิดและทฤษฎีที่

เหมาะสม ทั้งนี้การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะของการแลกเปลี่ยน ถกเถียง ได้แย้งทางวิชาการร่วมกับคณาจารย์ผู้สอน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ยังมีข้อเสนอในกระบวนวิชา PAD 6104 เศรษฐกิจ การเมืองและการบริหาร มีเนื้อหาที่กว้างมาก ควรกำหนดขอบเขตในแนวสังเขปกระบวนวิชาให้กระชับ โดยเน้นการศึกษาผลกระทบของกระบวนกร มากกว่าจะเน้นเนื้อหาเชิงลึกของแต่ละศาสตร์

ในการปรับปรุงหลักสูตรในรอบต่อไป ควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (สันติศึกษา) สอดแทรกในวิชาใดวิชาหนึ่งของกลุ่มวิชาองค์ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองและสังคมที่มีความสลับซับซ้อนและมีความแตกต่างหลากหลาย

โดยภาพรวมต้องเพิ่มทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ในการสื่อสารครอบคลุมการใช้ การสร้าง การเข้าถึง และเข้าใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มทักษะด้านการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มในอนาคต รวมทั้งวางแผนการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวิถีใหม่ในอนาคต

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้สอน สำหรับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ผู้สอนมีความต้องการให้หลักสูตรฯ มีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีการแสดงออกถึงภาวะผู้นำอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม
2. เสริมสร้างความรู้ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างถ่องแท้ สามารถประยุกต์ใช้ มีการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการบริหารจัดการภาครัฐ สามารถแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้และเหตุผล
3. สามารถใช้ความรู้ แนวคิดทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการวิเคราะห์ ปราบปรามการฉ้อโกงหรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่ สามารถสังเคราะห์ ปราบปรามการฉ้อโกงหรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมเข้ากับองค์ความรู้ในบริบทใหม่ สามารถพัฒนาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะ โดยการวิจัยค้นคว้าทางวิชาการด้วยตนเอง เพื่อขยายองค์ความรู้หรือแนวทางปฏิบัติทางรัฐประศาสนศาสตร์ การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ บนหลักการของเหตุผล
4. สามารถสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความรับผิดชอบ
5. สามารถสร้างทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
6. สามารถทำให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความรอบรู้ด้านต่างๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ และสังคม / มีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต / โดยเป็นผู้มีคุณธรรม / ความเพียร มุ่งมั่น บากบั่น / และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ
7. สามารถทำให้นักศึกษาเป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม / มีทักษะของศตวรรษที่ 21 / มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม / มี

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก / สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศ

8. สามารถทำให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง / มีความกล้าหาญทางจริยธรรม / ยึดมั่นในความถูกต้อง / รู้คุณค่าและรักความเป็นไทย / ร่วมมือร่วมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตตามความต้องการของผู้สอนนั้นมีความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ซึ่งกำหนด มาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทาง ปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการ วิเคราะห์เชิงตัวเลข นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 4 มาตรฐานการอุดมศึกษา ด้านผลลัพธ์ของ ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย (1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่าง ๆ (2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะของศตวรรษที่ 21 และ (3) เป็นพลเมืองที่ เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการ อุดมศึกษา (2558) ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ 5 ประการ ดังนี้ คือ (1) มีคุณธรรม จริยธรรม (2) มีความรู้ทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพทางรัฐประศาสน ศาสตร์ (3) สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ใน

การวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม (4) สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย (5) มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ก่อสกุล, ชลิตา ศรมณี, เฉลิมพล ศรีหงษ์ และสิทธิพันธ์ พุทธหนู (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน ศึกษาเฉพาะกรณีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ว่า หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง สามารถสร้างความรู้ ทักษะและการเสริมสร้างคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะและการเสริมสร้างคุณสมบัติด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับวิชาต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรปัจจุบัน

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สอน เห็นว่า ควรจะปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญในการให้ผู้เรียนโดยมีองค์ความรู้ครบถ้วนสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร มีการปรับเนื้อหาวิชาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของโลกและสังคม มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาได้ค้นคว้าและนำเสนอในชั้นเรียนในลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น และจะทำให้ นักศึกษาได้เรียนรู้การเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูล นักวิพากษ์หรือสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ภายใต้อัฒกแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสม ทั้งนี้การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะของการแลกเปลี่ยน ถกเถียง โต้แย้งทางวิชาการร่วมกับคณาจารย์ผู้สอน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาดูงานทั้งใน

ประเทศและต่างประเทศจากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Good (1973, p. 157); Saylor and Alexander (1974, p. 76) และ Taba (1962, p. 82) ที่เห็นว่าหลักสูตรต้องมีการพัฒนาโดยมีการจัดทำ การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, หน้า 81) ที่เห็นว่าการประเมินหลักสูตรควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ผู้สอน ได้ตรวจสอบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องหรือไม่ การนำหลักสูตรไปสู่การ ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และหลักสูตรสามารถ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้หรือไม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย รามคำแหง มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สอน แต่มีข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ ในการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงในโอกาส ต่อไป ดังนี้

1. ควรเพิ่มภาคปฏิบัติในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความชัดเจนมากขึ้นในทาง ทฤษฎีทางวิชาการ เช่น การศึกษาดูงานในองค์การภาครัฐที่เป็นแบบอย่างในการ บริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (new public management) การศึกษาการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และนโยบายสาธารณะที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงการกำหนดใน หลักสูตรให้มีกิจกรรมกลุ่ม การสัมมนา ให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ ฝึกการ ทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสามัคคี

2. เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ เข้าใจสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัว สามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตต้องมีความเป็นสหวิทยาการที่หลอมรวมความรู้ทั้งด้านการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม และทักษะการจัดการที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรักษ์. (2557). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. *ราชกิจจานุเบกษา*, 165(199ก), 19-21.
- มารุต พัฒผล. (2558). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: อาร์ แอนด์ พริน.

- วิโรจน์ ก่อสกุล, ชลิตา ศรีมณี, เฉลิมพล ศรีหงษ์ และสิทธิพันธ์ พุทธหนู. (2563). การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน ศึกษาเฉพาะกรณีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*. 3(2), 1-21.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *การให้ความเห็นชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561) *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- Babbie, E. (2013). *The practice of social research (13th ed.)*. Toronto, Canada: Wadsworth.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. NewYork: McGraw-Hill Book.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, J. A. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning*. Tokyo: Holt, Rinehart and Winston.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.

Transforming Thai public services delivery:

From the past to the present

Saowalux Sukkawirach¹, Pakarang Chuenjit¹

& Wirayut Phonphotthanamat¹

Corresponding author: sexy.saowalux.sensei@gmail.com

Received: 30/06/64 Revised: 12/07/64 Accepted: 12/07/64

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้คือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการให้บริการสาธารณะของประเทศไทยโดยใช้แนวทางการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และแนวทางการศึกษาแบบระบบเปิดซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในการบริหารรัฐกิจ การวิเคราะห์จะเป็นไปตามเงื่อนไขเวลาในการสำรวจวรรณกรรมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของการบริหารรัฐกิจของประเทศไทย มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ รวมทั้งอุดมการณ์และทฤษฎีทางตะวันตกเพื่ออธิบายอิทธิพล สาเหตุและแบบแผนของการเปลี่ยนแปลง จุดเน้นของการวิเคราะห์นี้คือการเปลี่ยนแปลงสามครั้งในการบริหารปกครอง คือ กระบวนการทำให้เป็นตะวันตก การเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำให้ทันสมัย และโลกาภิวัตน์ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงสองครั้งแรกอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการบริหารรัฐกิจแบบดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงครั้งที่สามเป็นส่วนผสมของการจัดการภาครัฐแนวใหม่และประชารัฐ (หรือการบริหารจัดการ)

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง; การให้บริการสาธารณะ; การบริหารรัฐกิจ

¹ Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

Abstract

The main purpose of this article is to examine the transformation of public services delivery in Thailand employing a historical approach and an open system approach which concern the changing environment in public administration. The analysis runs along timeline in exploring literatures and changing situations regarding public administration in Thailand. A literature review on internal and international political and socio-economic backgrounds as well as western ideologies and theories is made to explain influences, causes and patterns of change. The focus of this analysis is on three waves of changes in governmentality : westernization, transition to modernization and globalization. While the first two phases of reform can be considered as the traditional public administration, the third one is the mixture of new public management and governance.

Keywords: transformation; public services delivery; public administration

Introduction

Since the establishment of the first Thai kingdom in Sukhothai in the 13th century, the governmentality (the art of government or the how of governing) has gone through several changes from Buddhist Dhamma Raja to the first reform of feudalistic Chatu Sadom in the 15th - 18th century during the Ayutthaya and early Rattanakosin period, to the second reform of western bureaucratic type of government in the 19th century in the reign of King Rama V when Siam faced dilemmas from western colonization and internal aristocratic hegemony and unaccountability, to a transitional reform toward more modernized bureaucracy under developmentalist ideology during the Cold War in 1960s-1970s and, late but not last, to the age of globalization or the Digital Age from the 1980s through the 21st century with the third wave revolution of information and communication technology. Under this recent reform, two contested approaches namely new public management and governance have certain influences on transforming public policy implementation and public services delivery.

The focus of this article is to explore causes and patterns of change in Thai bureaucratic system since the second reform through to the 21st century. This paper argues that the drives of changes are both internal and external and the ways of changes are under western influences of the theories and practices.

Framework of analysis

This article employs a historical approach and an open system approach which vigorously concerns the changing approaches in public administration. The analysis explores literatures and changing situations regarding public administration in Thailand in the field of public policy implementation and public services delivery (public policy, bureaucracy, organization and management, budgeting system, personnel administration, etc.). This article reviews literatures, namely relevant political and socio-economic backgrounds as well as western theories and ideologies showing external influence and domestic incidents explaining causes and patterns of change. The focus of analysis is on three waves of changes in governmentality: westernization, transition to modernization and globalization. While the first two phases of reforms can be considered as the traditional public administration, the third one is a mixture of two new schools of thoughts and practices: new public management and governance.

Westernization and the second reform of Thai bureaucracy (1892-1957)

The studies and practices on effective organization, management, and administration in the capitalistic society, both in public and private sectors, originated in Europe and America in the 18th century. This was reinforced by the pronounced work of German

Sociologist, Max Weber, whose work was published in Germany in 1922--two years after his death--- but was not translated into English and made generally available until 1946. This famous work made him well-known on modern bureaucratic model since he presented the ideal type of bureaucracy using ideal-type approach to extrapolate from the real world the central core of features characteristic of the most fully developed bureaucratic form of organization. “Weber’s ‘Bureaucracy’ is neither a description of reality nor a statement of normative preference. It is merely an identification of major variables or features that characterize bureaucracies. His analysis of bureaucratic organizations provided theorists and critics with a reference from which to evaluate both the good and bad effects of bureaucratic structures”. (Shafritz & Hyde, 1997, p.5) Although his work on ideal type of bureaucracy had emerged after the second reform of Thai bureaucracy brought by King Rama V in the 19th century, some Thai academics mistook that his work had significant influence toward such reform. Instead, it was the westernization brought by colonialism that had a great impact on the traditional way of governing since the old-fashioned form of government was unfitted to the situation of colonization.

The oldest government form of Thai kingdom, during Sukhothai period, was Dhamma Raja or paternalistic style. (Likit Dheravekin, 2011, p.17) The first reform was taken during the feudalistic Ayutthaya

kingdom in reign of Som det pra bor rom dtrai-lohk-naat, the 8th King who reigned from 1448 to 1488. The reform brought about 'The Chatu Sodom' government type comprising four main pillars or four core governing agents in carrying out the kingdom's missions: Viang, Vang, Klang, and Na, which represent the security, royal secretariat, public finance and agriculture respectively. (Likit Dheravekin, 2011, p.30) Such reform well served Thai feudalistic society by that time and functioned for almost 400 years. However, this type of governing did not have enough differentiation of work and clear vision of authority and was later found incompatible with the changing circumstances and threats in the 19th century when Siam faced westernization and western colonization along with aristocrats' spill-over power in the royal court politics (when King Rama V first reigned, he was only 15 years old and the Regent from the 'Bunnak' family had almost absolute power). In other words, the old governmental system was considered inappropriate compared to the western bureaucratic system which was more modern and was able to better serve the nation. (Likit Dheravekin, 2011, pp. 113-122) Such deficiency in public services delivery engendered the shift of the second governmental reform in the reign of King Rama V when various initiatives were introduced to be implemented in the fields of education, military, court of justice, medical cares and hospital, infrastructures like railways, electricity, water supply, telegraph etc. (Likit Dheravekin, 2011, p.111)

The new and westernized Thai bureaucracy was established in the reign of King Chulalongkorn (King Rama V) after several state visits to Singapore (under the British colony), Indonesia (or Java under the Dutch colony), and Europe (twice). Such state visits brought about significant changes when King Rama V established two important councils in 1874: 1) the Council of State consisting of 10-20 members as advisors to the King and juries (important outcomes of this organization was the launching of an Act to free slaves and serfs, and an Act of taxation reform); 2) the Privy Council consisting of the king's private counselors. (Likit Dheravekin, 2011, p.116)

In 1887 King Rama V assigned Prince Thevan U-thai Vongse, his younger brother, to visit Britain in order to set up the first cabinet of the Thai kingdom; as a result, the central government was set up on April 1, 1892, which comprised of 12 ministries, including the Ministry of Finance under the direction of a Danish expert. In the regional level, there were threats from the British and French colonial aggression in the western and eastern part of the kingdom respectively. He had to centralize power by organizing 'Mandala' (or County) out of many scattered townships and appointed reliable and capable siblings to conduct the administration of those counties. This kind of government was called 'Tesaphibal', but was later divided into smaller units called 'Chang Wat' or province. The governor of each county was delegated authority from each ministry. In the local level, he initiated

‘Sukhaphibal’ as a form of political decentralization. The trial was in Bangkok and Tha Chalom Sub-district in Samut Sakhon Province. (Wichai Tienthaworn, June 2018).

Since the reign of King Rama V, Thai public administration changed dramatically and deserved a title ‘bureaucratic system’ when there were governmental offices or ‘bureaus’ instead of using aristocrats’ residents to do government jobs, the normal practices before the reform. Moreover, he established the training school for civil servant; which later was upgraded as Chulalongkorn University in the reign of King Rama VI.

In the reign of King Rama VII, the first ‘Civil Servant Act’ was launched in 1928; this was a quite remarkable change in personnel administration in terms of career-orientation, rank classification, tenure, fixed salary and fringe benefits, etc. When using Weber’s Ideal type of bureaucracy as a reference to compare with such the reform, it was found identical to some extents. (Weber, 1946, cited in Sharfitz & Albert, 1997, pp.37-43).

When the worldwide economic crisis, the Great Depression, broke out in 1930s, it partly led to the significant political change in 1932 in the reign of King Rama VII. Absolute monarchy was transformed into ‘constitutional monarchy’ or the king under a constitution, resulting in the adjustment of the governmental administration. State Administration Act for the Kingdom of Siam was

first launched in 1933 as a basis for identifying and organizing the state authority. The law has been changed from time to time to the present one in 1991 with important improvements in 2002 and 2008.

After the major political reform in 1932, Thammasat Lae Karn Muang University or the University of Thammasat and Politics was established in 1934 with the purpose to train new civil servants for government services.

Bank of Thailand was set up in 1942 as a vital institution to cope with financial and monetary policy. (Bank of Thailand, n.d.). The budgeting system was line-item, a system widely used in Europe and America until the decade of 1950s before Verne B. Lewis presented a theory of alternative budgeting in 1952 an important link to the planning programming budgeting systems of the 1960s and the zero-based budgeting systems of the 1970s in the United States. (Sharfitz & Albert, 1997, p. 173). Line-item budgeting is an incremental budgeting, using a budget of the previous year as a basis in adding up the expense of the next budgeting year. This system focuses on the control of inputs or resources rather than counting for results.

Transitional Thai bureaucracy: A pave to modernization (1957-early 1980s)

From the 1950s to 1960s, there were major changes in American public administration as the results of World War I, The Great Depression and New Deal, and World War II. These changes allow the central government to extend its administrative missions to cover larger areas of public administration. This in turn increased the numbers of civil servants tasked to perform public services delivery. There were changes in the budgeting system from line-items budget emphasizing inputs more than outputs to performance budgeting with its emphasis on managerial efficiency, and then planning programming budgeting system (PPBS) which stresses objectives, planning, and program effectiveness. (Sharfitz & Albert, 1997, pp. 167-168). PPBS was made mandatory for all federal agencies by the Johnson administration in 1965. (Sharfitz & Albert, 1997, pp. 175).

Another field of study popular in the era was ‘policy analysis’, namely policy formulation process, enabling learners to understand policy formulation politics and policy content, a consideration of alternative policy outcomes by analyzing costs, benefits, distribution of benefits, and so on. Yehezkel Dror, one of the most rigorous professors on public policy, in his 1967 article ‘Policy Analysts: A New professional Role in Government Service’ published in *Public Administration Review*, predicted a new professional role in government service called policy analysts. He also called for ‘policy science’ that would balance economic and political roles in policy analysis. (Sharfitz & Albert, 1997,

pp. 168-169, 254-261). In Thailand, public policy analysis emerged as a field of study in public administration in many universities since the late 1970s and public policy analysis became a professional career in the public sector. All these academic advancements had much influences on the development of Thai bureaucracy making it more modern and more relevant to the changing situation.

Thai bureaucratic reform in the transitional period (1950s-early 1980s) arose from an impact of Postwar or Cold War especially Vietnam War when there was a threat of communist insurgency in Thailand. According to the Domino Theory, if one country collapses by communist invasion, other countries nearby will also fall. (Office of the Royal Society, December 12, 1989). In order to prevent further communist influence from USSR (the Union of Soviet Socialist Republics) and PRC (People's Republic of China), USA as the most active competitor against the communist block took action in enhancing economic prosperity of those countries, mostly poor or developing countries, at risk.

In Thailand, after a military coup d' etat by Field Marshall Sarit Thanarat in 1957, the American government and World Bank dominated by the 'developmentalist ideology' gave aids, loans, and advices to Thailand enabling Thailand's launch of its first economic development plan in 1961. Development was utilized as a strategic tool to fight against communist ideology which highlights social equity and

eradicating poverty. Many institutions vital for the development were set up in this period: Office of the National Economic Development Council (1959) later became Office of the National Economic and Social Development Board or NESDB in 1972, Bureau of the Budget (1959), Thailand Board of Investment (1966), etc. (Office of the National Economic and Social Development Council, n.d.), (Thailand e-Government, n.d.).

Significant changes in Thai public administration during this period included public personnel administration and budgeting system. There was a major change in Thai public personnel administration when an Act of Civil Servants was launched in 1975. This bill altered Thai civil servants' rank classification and adopted the position classification, instead. Another important change was the budgeting system from line-item to performance budgeting and program budgeting system in 1982. In 1998 the budgeting system was changed to planning and programming budgeting (PPB) after an American budgeting system widely used during President Lyndon B Johnson, the most active US President in Vietnam War. The present one is Strategic Performance Based Budgeting (SPBB) which is considered more suitable than the previous ones. SPBB focuses on planning and management and is arranged according to the strategies in the National Economic and Social Development Plan (Nanthanit Nualmanee, 2017, pp. 2-11).

During this transitional period, many American scholars, for example Ferrell Heady, Fred W. Riggs, and William J. Siffin, were granted research funds by the US government (especially Agency for International Development or AID) and private foundations such as Ford Foundation and Rockefeller Foundation to explore and compare the public administration in many developing countries in order to find appropriate models in developing the bureaucratic system of those countries, as an effective mechanism to accomplish the economic and social development goals. ‘Comparative Public Administration’ and ‘Development Administration’ were quite well-known subjects of study during this period. (Chairat Charoensin-o-larn, 1989, pp. 5-7).

In the field of comparative public administration, Fred W. Riggs had a keen interest in Thai public administration and published many books concerning Thailand including *Thailand: The Modernization of a Bureaucratic Polity* in 1966. He named Thai traditional bureaucracy ‘Sala Model’ with limited and less diffractive functions, while the transitional bureaucracy was compared to ‘Prismatic Model’. Comparable to a prism that can diversify sun-rays into many colors, Thai transitional bureaucracy was undergone the process of diversifying into more modernized bureaucracy. He specifically initiated the word ‘bureaucratic polity’ for Thai bureaucracy to describe the influence of bureaucracy in Thai politics. From the 1950s-1970s Thailand went through many coups resulting in parliament dissolution. Members of

the cabinets and the parliament members especially senators were appointed and most of them were government officials or technocrats. (Riggs, F. W., 1966, cited in Chairat Charoensin-o-larn, 1989, pp. 41-52).

University of Indiana set up a center for the studies of public administration of the developing countries. Thai students were granted scholarships to further their graduate and doctoral studies in the United States. Meanwhile, a graduate school on public administration was first established in Thailand at Thammasat University in 1955 with the help of the US government. This Faculty of Public Administration is now the 'National Institution of Development Administration' (NIDA). The purpose of this academic institution is to equip government officials with technical knowledge in carrying out the missions of developing the country and in correcting many deficiencies of the traditional bureaucracy, including its vulnerability and inefficiency to serve public needs. (National Institute of Development Administration, Graduate School of Public Ministration, n.d.). Thammasat University set up the Department of Public Administration in the Faculty of Political Science in 1968, (Thammasat University, Faculty of Political Science, n.d.) whilst Chulalongkorn University had a longer history in establishing academic institute in public administration. The Faculty of Public Administration was one of the first four faculties established in Chulalongkorn University in 1916 and changed its status to a field of study in 1931. In 1966, public administration was a division in the Faculty of Political

Science and upgraded to the Department of Public Administration in 1979. (Chulalongkorn University, The Department of Public Administration, n.d.).

Thailand during this period of time went through many political turbulences and economic crises: military coups, the student uprising in October 1973, the military strike-back in October 1976 which led to huge death toll and deteriorated splits among Thai people, threats from communist insurgency, border insecurity, oil shocks which led to economic disaster from 1973-1979, etc. All these made Thai bureaucracy expanded in terms of size and scope. These political and economic setbacks proved that Thai bureaucratic system needed a vigorous reform.

Thai bureaucracy and the third wave revolution (1980s-2020s)

1. Globalization and the changes in public administration's ideology and practices toward the New Public Management (NPM)

Globalization that was speeded up by the revolution of information and communication technology (ICT) or the Third Wave Revolution in the 1980s brought about enormous changes that the former bureaucratic system was not fitted to handle the new economic and social environment. Bennis (1967) indicated that weaknesses of the bureaucratic system that made bureaucracy unable to respond to the current problems consisted of three things: first, the conditions of

formal and strict governmental system made it impossible to solve problems in public service delivery in time as a result of the rapid and unexpected change; second, the growth in size of the bureaucratic system made it so complicated that it was unable to respond to the public needs, and became irrelevant to new environment; and finally, new technology demanded new pattern of works which required multi-skills from government officials. In other words, knowing a particular subject and skill might not be enough in these new ages. (Sharfitz & Albert, 1997, pp. 242-252).

Oil crisis, world economic recession of the 1970s, and the expansion of bureaucracy in many countries since the 1950s-1970s led to prolonged deficit budgets, high rate of inflation, and specifically stagflation in Great Britain where Labour Party's social welfare policy was functioning almost throughout the 1970s. All these economic calamities brought about a call from the standpoint of neo-liberalism and neo-conservatism for a 'cutback management'. Charles B. Levine wrote an article 'Organizational Decline and Cutback Management' and published in *Public Administration Review* (1978) urging organization to adapt and alter budget strategies: stretching the budget to get through the fiscal year, rationing demands by limiting services or charging fee, selective withdrawal by redrawing geographic divisions of the organization or terminating specific programs, and retrenchment by permanently altering the structure, programs and staffing of the

organization. The objective of cutback management was to fuse political-economic realities with management strategies. (Sharfitz & Albert, 1997, p.310, pp. 369-382).

In Great Britain, after Margaret Thatcher from Conservative Party won the general election with landslide votes in 1979, she headed on implementing her administrative reform policy announced in the political campaigns with many strategies: cutback management, downsizing bureaucracy, management by contract, privatizing state enterprises, etc. All these practices which based on 'New Right' ideology (both neoliberalism and neoconservatism) are named 'New Public Management' or NPM.

Reagan's administration during the 1980s also made a new path at the federal level based on more conservative philosophies of less government and less regulation, supply-side economics, and realigning public-sector and private-sector roles through privatization. President Ronald Reagan launched a series of tax cuts and expenditure reduction that outsourced many government functions and thus promoted privatization of the public sector. This practice was designed to place more responsibilities on state and local governments. (Sharfitz & Albert, 1997, p.311)

The Reagan administration's political agenda was coincided with the period of new thought in public administration.

In response to economic philosophy called ‘public choice’, public administration was examining its own political values, assumptions, and limitations. Essentially public-choice theory challenged two fundamental and influential theories that had long dominated thinking about government and the economy. First it rejected the concept of welfare economics that emerged out of the Great Depression of the 1930s. This approach held that when private markets fail, the government must step in to effectively carry out the public interest. Welfare economics also posited that the governmental level best suited to do this was the federal one. Second, public choice also rebutted pluralist political science, which advocated that competition among interest groups was the most effective process for ensuring that government adapt policy solutions that were best for the public goods.

Public-choice theory seriously questioned whether decisions made this way really represented the wishes of the majority of citizens. But more emphatically, public choice denounced governments as being basically inefficient and completely lacking in incentives to perform well unless the expansion of their own programs and the increase of their budgets were involved. The best solution, public-choice advocates argued, was to place as much governmental action (and expenditures)

at the lowest possible level, that is, local government. (Sharfitz & Albert, 1997, pp. 311-312)

Many public administration theorists such as Frederick Mosher and Graham Allison noted in the 1980s that the government was changing regarding roles and responsibilities that the distinctions between the public and private sector had become gray or blur as it was moving toward making government more businesslike, or to use the most modern business techniques and theories to run government. Allison recognized that the gap between the private and public sector had narrowed and that the interactions between public managers and private managers had increased, for example many top politically appointed executives were basically top-level private-sector managers. (Sharfitz & Albert, 1997, pp.312-313).

By the 1980s personnel management was renamed 'human resources management' to reflect its new behavioral science orientation. It emphasized equal opportunity, comparable worth, productivity (first) and (later) quality management, pay for performance and gainsharing, and development in the basic elements of personnel management: classification, selection and examination, appraisal, compensation and benefits, and training and development. This had impacts on the study of human resource management among Thai academia.

In the field of organization and management, there were more concerns on information management, organization productivity which generated new interest in measurement and motivation, reengineering, participative management, and total quality management (TQM). In Thailand by the 1980s, Quality Control Circles (QCCs) which was one among many famous Japanese management techniques was introduced and widely practiced in Japanese firms and later, but short lives, in many public agencies. Since then, interests in improving organization productivity using both Japanese and American management techniques surged in Thai public sector, for instances: management by objectives (MBO), reengineering, kaizen, best practice, etc. Thailand Productivity Institute funded by The Foundation for Thailand Productivity Institute was established as an independent agency in the Ministry of Industry in 1994. Its main purpose is to be a center in coordinating and campaigning for productivity improvement nation-wide: for instances, the setting up of the criteria for Public Sector Management Quality Award (PMQA) (Thailand Productivity Institute, n.d.).

In Thailand, there was a recovery from political and economic wounds in the 1980s when General Prem Tinnasulanont who was appointed Prime Minister in 1980 terminated a long political turmoil with Thai Communist Party and ended Vietnamese troops' invasion along the border with the help of the People's Republic of China. With

his cutback management policy and advice from IMF which provided standby arrangement loans (SALs) for Thailand to solve debt problems arose from oil shocks during the 1970s, he froze the growth number of public personnel to less than 2% a year in order to stop bureaucracy expansion. Some other significant changes were in public policy and planning when he, for the first time, appointed a joint committee of public and private sector in drawing the fifth National Economic and Social Development Plan and changed economic development strategy from import-substitution industry (ISI) to export-oriented industry (EOI) with the establishment of Eastern Seaboard, a new industrial zone for petrochemical and capital-intensive industries. After his eight years as prime minister, economic growth rate resumed while the Cold War was ended under the worldwide influence of neo-liberalist ideology. The decade of 1980s illustrated certain influences of new right ideology on Thai government reform.

2. Governance: an application and its implications in the case of Thailand

Although Harlan Cleveland was the first who used the word ‘governance’ as an alternative to the phrase public administration in the mid-1970s, it was not until the 1990s that governance was a prominent subject in public administration. (Frederickson, 2005, p. 282).

The following cluster of concepts illustrate what Cleveland meant by governance: The organizations that get things done will no longer be hierarchical pyramids with most of the real control at the top. They will be systems---interlaced webs of tension in which control is loose, power diffused, and centers of decision plural. ‘Decision-making’ will become an increasingly intricate process of multilateral brokerage both inside and outside the organization which thinks it has the responsibility for making, or at least announcing, the decision. Because organizations will be horizontal, the way they are governed is likely to be more collegial, consensual, and consultative. The bigger the problems to be tackled, the more real power is diffused and the larger the number of persons who can exercise it---if they work at it. (Cleveland, 1972, p.13, cited in Frederickson, 2005, p. 283)

Though the ‘governance’ is far from new, with its meaning dating back several centuries in English and even further back in French, the recent revival of its usage has been most useful in those circumstances where ‘government’ is too narrow and too specific to capture all interactions. (Hughes, 2012, p. 123). Governance has become important within the public sector that it would be “only a slight exaggeration to

say governance has become the subject formerly known as public administration” (Frederickson, 2005, p. 284).

Government and governance are not the same. Government is about the exercise of authority, while governance is more about inclusion; governance can occur without government (Rosenau, 1992; Rhodes, 1996, cited in Hughes, 2012, pp. 123-124). The term ‘governance’ has come to imply changes in the public sector that minimize the role of formal governmental actors; in other words, government has lost its capacity to govern and governance is now the product of self-organizing, interorganizational networks, co-managing, co-steering, and co-guidance. (Peter, and Savoie, 2000, pp. 31-32).

Governance is not only about government, but is also about setting up mechanism to run any kind of organization. As Keohane and Nye State assert that: (2000, p. 12, cited in Hughes, 2012, p. 126)

By governance, we mean the process and institutions, both formal and informal, that guide and restrain the collective activities of a group. Government is the subset that acts with authority and creates formal obligations. Governance need not necessarily be conducted exclusively by governments. Private firms, associations of firms nongovernmental organizations (NGOs), and associations of NGOs all engage in it, often in association with governmental bodies, to create governance; sometimes without governmental authority.

Anyway, both government and governance refer to purposive behavior, to goal-oriented activities, and to systems of rule as Rosenau argues (1992, p. 4, cited in Hughes, 2012, p. 127):

Government suggests activities that are backed by formal authority, by police powers to insure the implementation of duly constituted policies, whereas governance refers to activities backed by shared goals that may or may not derive from legal and formally prescribed responsibilities and that do not necessarily rely on police powers to overcome defiance and attain compliance.

‘Governance’ derives from the verb ‘to govern’ which comes from the Latin *gubernare*, meaning ‘to steer, direct, rule’ and this, in turn, derives from the Greek *kubernan*, meaning ‘to steer’. Governance is but one of many nouns deriving from ‘govern’; others include ‘government’, ‘governor’ and ‘governability’. The original, standard meanings of governance are about running organizations, and about setting up structures or institutional arrangements to enable an organization to be run (Hughes, 2012, p.124).

Governance is hard to define as Pierre and Peters (2000, p. 7) assert that ‘the concept of governance is notoriously slippery; it is frequently used among both social scientists and practitioners without

a definition which all agree on---there are many different definitions and connotations of governance’.

H. George Frederickson (2005, pp. 285) demonstrates various meaning of governance given by some scholars that:

Governance is the structure of political institutions, governance is the shift form the bureaucratic state to the hollow state or to the third government (Milward & Provan 2000; Salamon, 2000; Rhodes 1997); governance is market-based approaches to government (Kettle, 1993; Nye & Donahue 2000); governance is the development of social capital, civil society, and high levels of citizen participation (Hirst, 2000; Kooiman 20001; Sorensen, 2004); governance is the work of empowered, muscular, risk-taking public entrepreneurs (Osborne & Gaebler, 1992). n the United Kingdom governance is Tony Blair’s ‘third way,’ a political packing of the latest ideas in new public management, expanded forms of political participation, and attempts to renew civil society (Newman, 2001); governance is the new public management or managerialism (Kernaghan, Marson & Borins, 2000); governance is public sector performance (Heinrich & Lynn, 2000); governance is interjurisdictional cooperation and network management (Frederickson, 1999; O’Toole, 2003; Peters and Pierre, 1998);

governance is globalization and rationalization (Pierre, 2000); governance is corporate oversight, transparency and accounting standards (Monks & Minow 2004; Jensen, 2000; Blair & MacLaury, 1995).

He makes a conclusion that there are many more applications of governance to the subject once known as public administration, but these few illustrate the capacious range of concepts, ideas, and theories associated with it. (Frederickson, 2005, p. 286).

Taking all the definitions given above into account, Rhodes (2000, pp. 55-60, cited in Frederickson, 2005, p. 286) found seven applications of governance in the field of public administration: (1) governance as corporate governance; (2) governance as the new public management or managerialism; (3) governance as good governance, as in efficiency, transparency, meritocracy, and equity; (4) governance as international and inter-jurisdictional interdependence; (5) governance as non-government driven forms of socio-cybernetic systems; (6) governance as the new political economy, including shifting from state service provision to the state as regulator; (7) governance as self-organizing networks.

In response to various definitions of governance, Stephen P. Osborne proposes the new public governance (NPG) and argues that:

The time of the NPM has been a relatively short-lived and transient one between the statist and bureaucratic tradition of Public Administration (PA) and the embryonic plural and pluralist tradition of the NPG, and the NPM is a child of neo-classical economics and particularly of rational/public choice theory with a focus on intraorganizational processes and management toward the economy and efficiency of these processes in producing public services. (Osborne, 2010, p.2).

In contrast to the traditional PA and the NPM, the NPG is rooted firmly within institutional and network theory. It posits both a plural state, where multiple interdependent actors contribute to the delivery of public services, and a pluralist state, where multiple processes inform the policy-making system. As a consequence of these two forms of plurality, its focus is upon interorganizational relationships and upon the interaction of public service organizations (PSOs) with their environment. The central resource-allocation mechanism is the interorganizational network, with accountability being something to be negotiated at the interorganizational and interpersonal level within these networks. (Osborne, 2010, pp. 8-9).

Moreover, Mark Bevir makes a remark in The Sage Handbook of Governance that “The word ‘governance’ appears in diverse academic

disciplines including development studies, economics geography, international relations, planning, political science, public administration, and sociology. Each discipline sometimes acts as if it owns the word and has no need to engage with others.” (Bevir, 2011, p.1).

Although the definitions and usages of the term ‘governance’ have become controversial, Hughes insists that its ordinary standard dictionary definition, to steer, is entirely appropriate for many current uses. “Governance is about running organizations, public and private; it is about steering, as in the original derivation; it is about solving societal problems, and it can be about structure and institutions that have nothing do with the political system.” (Hughes, 2012, p. 143) He also argues that “the governments are not going away, and the actual reduction in their power may be somewhat exaggerated. Governance does not mean any necessary decline in the power of government. In times of crisis, government returns to the fore along with its core assets of force and authority” (Hughes, 2012, pp. 142-143).

Pierre and Peters (2000, p. 49) make a similar point that:

The creation of a more participatory style of governing does not mean that government is in reality less powerful. It does mean, however, that state and society are bonded together in the process of creating governance. If anything, that state actually may be strengthened through its interactions with

society. The state may have to abdicate some aspects of its nominal control over policy, especially at the formulation state of the process. On the other hand, it tends to gain substantial control at the implementation stage by having in essence co-opted social interests that might otherwise oppose its actions. The ultimate effect may be to create a government that understands better the limits of its actions and which can work effectively within those parameters.

In conclusion, the definitions and usages of the term ‘governance’ have become controversial. Governance refers to slightly different phenomena in the United States and Western Europe; in Europe the term refers to ‘new governance’ ideas of the involvement of society in the process of governing, while in the USA the term retains much of its original steering conception. (Pierre & Peters, 2000, p. 7).

Various meaning and usages of governance were imported to Thai administrative state, after the military coup in 1991 by the Prime Minister Anand Panyarachun. A major cause of the coup claimed by the military Junta was the enormous corruption among the cabinet members. The newspaper entitled this civilian cabinet “a buffet cabinet”. Anand, a former ambassador and successful business man, was invited to run the government twice: after the coup in 1991 and after May 1992 incident with a bloodshed of people’s uprising against

the military's succession attempt to pass on political power to the Commander-in-Chief of the Royal Thai Army and the Supreme commander of the Army, General Suchinda Kraprayoon. Despite his short premiership, he made significant changes in policy formulation and implementation in many areas: economic liberalization, privatization, taxation reform, and important legislatures such as the 1991 State Administration Act, the 1992 Securities and Exchange Act, the 1992 Energy Conservation Promotion Act, the 1992 Public Health Act, etc. He brought in the concept of 'transparency' under his administration; as a result, the mass media named his government 'transparency government'. (Nujaree Singhkerd, 2012). Transparency is one of the most important attributes of good governance. It became one of famous topics discussed among Thai intellectuals.

Translated by Chai-Anan Samudavanija as 'pracharath', the concept of governance was officially introduced in the 8th National Economic and Social Development Plan (1997-2001) in Section 7. Various definitions of governance mentioned previously are incorporated in the context of this five-year plan: governance as a development of social capital, civil society, citizen participation; governance as a check and balance mechanism among the public sector, the private sector and the people sector; governance as a process and state mechanism for national participatory development; governance as the administrative system bringing conflict resolution

and equilibrium for the benefits of the community members, the nation, and mankind; governance as a holistic management that guarantees equal rights, dignity and freedom of the individuals and communities; governance as good governance aimed at effectiveness, efficiency, transparency, responsiveness, rule of law, administrative responsibility and accountability, political legitimacy, decentralization, people participation, consensus oriented resolution, etc.; governance as a new public management aimed at bureaucratic downsizing, less rowing but more steering, decentralization of authority, motivation through incentives, mission-oriented government, restructuring, horizontal hierarchical level, performance appraisal, deregulation, etc.; and governance as the new political economy aimed at shifting from state service provision to the state as regulator. Nevertheless, it made quite clear in the plan that the public sector was an important party in the development process and the government had privileges on its own right to determine a development framework, mechanism, transaction and the interaction of the society's members. (Office of the Prime Minister, 1996, pp. 149-165).

In the 1990s the United Nations Development Program (UNDP) announced 'a decade of human development' emphasizing 'human-centered development approach'. Human development became both means and ends of development strategies which meant that people should be involved in the policy formulation and implementation, and

the outcomes of the policy should be targeted at elevating their standard of living. The Eighth National Economic and Social Development Plan was the first plan that involved people participation in the policy process from policy formation, policy formulation and policy implementation. Unfortunately, before the launching of this plan in October, Thailand faced an economic crisis, ‘Tom Yam Koong’ on July 2, 1997 causing the government’s currency devaluation, the massive bankruptcy of businesses, and huge public debts. The plan, therefore, was not so successful.

By the 1990s, financial liberalization was such a prominent criteria of neo-liberalist ideology that Thailand had to conform to the commitment with IMF in establishing BIBFs (Bangkok International Banking Facilities) in 1992 by Prime Minister Anant Panyarachun, who was regarded a neoliberalist, to facilitate the free flow of foreign investment and currency. (The government gazette, 1992, pp. 10146-10150). The purposes of BIBF are to provide the private sector with an access to low-cost money and to replace Hong Kong as a regional center of financial market, (by that time Hong Kong had unstable status for offshore market because she had to be consolidated with China in 1997). Financial liberalization brought about the influx of short-term money market and financial overextension while the economic performance was poor due to the decline in export, high public debts, deficit current account, etc. As a result, there was an economic blown-

up in 1997 from which many mistakes were made by various actors: Central Bank in losing a large sum of foreign reserves at the defense of Baht value against a foreign hedge fund managed by George Soros, a government in maintaining financial policy of inflexible exchange rate of currency as well as high rate of interest as opposite to low rate of interest in other countries (the latter policy brought about accelerated inflow of money to non-real sector that yielded in the non-performing loan or NPL), and some financial institutions in malpractice and corruption. Foreign reserves drastically dropped almost to the floor that it was unable to support Thai currency printing which later on led to steep devaluation of Thai Baht from 25 Baht to around 56 Baht per dollar. A year later after Thai currency devaluation the non-performance loan rose to 47%. This severe economic crisis forced Thai government under Prime Minister General Chavalit Yongjaiyuth to accept policy conditionality from IMF, a major lender. (Hathaikarn Treesuwan, June, 30, 2017). Among many proposals in the policy conditionality's menu, there was a call for institutional reform in accordance with the concepts and practices of new public management and governance.

As a response to IMF's policy conditionality, two five-years plans for bureaucratic reform (1997-2001, and 1998-2002) were launched under Chavalit Yongjaiyuth's administration and Chuan Leekpai's

administration respectively. Both governments had short lives; hence, the concrete outcome of bureaucratic reform was not achieved.

Under Thaksin Shinawatra's regime, he launched at least three important bills for the public sector reform: the 2002 State Administration Act, the 2002 Reorganization of Ministry, Sub-Ministry, and Department Act and the 2003 Royal Decree on Good Governance Procedures. While the first two bills concern governance as the new public management, the last one takes governance as good governance. Under the Article 3/1 of the 2002 State Administration Act, the Office of Public Sector Development Commission was established to give advices to the cabinet concerning the development of public sector agencies including organizational structure, budgeting system, human resource management, morality and ethics, compensation and administrative procedure. (Office of the Public Sector Development, July 2016).

The 2008 Civil Service Act was passed during the Prime Minister General Surayud Chulanont to comply with those new laws mentioned above. There are significant changes in Thai public personnel administration due to this law: the changing from position classification to broad-banding classification, the re-allocation of duties and authority of the Civil Service Commission, the establishment of Merit System Protection Board, etc. (Office of the Civil Service Commission, n.d.).

Prime Minister Abhisit Vejjajiva came into power for a short period of time (December 2008-August 2011). He encountered two serious problems: a worldwide economic crisis, ‘the Subprime Crisis’ that broke out in 2008 in the United States which had severe negative impacts on Thai economic performance, and two rounds of political conflicts in 2009 and 2010 resulted in political violence and bloodshed. However, economic recovery was quickly achieved by the demand management policy. (MGR Online, April 27, 2009).

In 2012, the cabinet under Prime Minister Yingluck Shinawatra approved a package of four important principles of good governance proposed by the Office of Public Sector Development Commission as a guideline of practices for public executives and government official. Those principles are 1) the new public management aimed at efficiency, effectiveness, and responsiveness; 2) democratic values comprising accountability, transparency, rule of law and equity; 3) participatory state comprising decentralization and participation/consensus oriented; 4) administrative responsibility with the focus on morality/ethics (comprising eight core values or I AM READY: integrity, activeness, morality, relevancy, efficiency, accountability, democracy, and yield of service delivery) (Kittisak Ratprasert, 2020). However, there were conflicts of interests under this administration especially the wide range of corruption on the rice mortgage policy and an attempt to pass an amnesty law for the benefit

of Thaksin Shinawatra, her brother. These scandals brought about the longest ever protest with a large number of people on the streets, the seizure of government offices, and the loss of many lives. The military coup was then staged up on May 22, 2014 and General Prayut Chan-O Cha, the leader of the National Council for Peace and Order (NCPO), came to power. The 2017 constitution was enforced with the general election and Prayuth was nominated as prime minister by ‘Palang Pracharath Party’. He has been in power from 2018 until now (2021).

For almost eight years under Prayut’s administration, many activities were initiated: the launching of national strategic twenty-year plan, (2018-2037) which covers all kinds of development activities: the Eastern Economic Corridor Project (EEC) under Thailand 4.0 policy which targets at new engine of growth or the new S Curve industries; agriculture 4.0 or smart farmer using digital technology or AGTECH; the grassroots economic development based on self-organizing network which is a kind of governance that incorporates five parties i.e., public sector, private sector, civil society, academia and local intellectuals to set up Pracharath Rak Sakky, Co, Ltd., a social enterprise in every province to advise and assist local community enterprises in the areas of food production, food processing and manufacturing, and eco-tourism. (The government gazette, 2018, pp.1-71).

Prayut launches ‘bureaucracy 4.0’ policy bringing digital government/governance to the public service delivery. Hereby,

necessary laws were launched and the relevant institutions were established. Two ministries emerged in the expansion of the scope of missions and responsibilities of the former ministries: the Ministry of Digital Economy and Society in 2016 (formerly known as the Ministry of Information and Communication Technology, established in 2002); and the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (MHESI) in 2019---the former Ministry of Science, Technology and Environment was dissolved in 2019 and the Office of Higher Education Commission was removed from the Ministry of Education to join the MHESI. (GINFO, n.d.).

In an attempt to prepare the government for the Digital Age in the 21st century, the cabinet in 1997 launched a project called ‘Government Information Network or GINet’ under the ‘Government Information Technology Services (GITS)’, an agency in the Ministry of Science and Technology. In 2002, the Ministry of Information and Communication Technology was set up. In 2011 the ‘Electronic Government Agency (EGA)’ (Public Organization) was established. During Prayut’s administration there are attempts to adjust digital utilization, for instances, the launching of the ‘Digitalization of Public Administration and Service Delivery Act’ in 2019, the establishing of ‘Digital Government Development Agency (DGA)’ (Public Organization) in 2018, (transformed from EGA), the issuing of a plan for developing digital government (2020-2022). (Digital Government Development

Agency, 2021, January 15). All the attempts aimed at providing services and enhancing the operation of government agencies to develop digital government. Examples of services provided by the DGA are Database System of Government Expenditure, Government Channel Center, Open Government Data Center, and Government Application Center (Digital Government Development Agency, n.d.). During the COVID-19 pandemic, the government utilizes digital channels and government applications to communicate with people concerning the watch-out of the pandemic, the economic remedial measures and the vaccination. The incident of this pandemic confirms the governance concept of cooperation among the three sectors: public, private, and people ones while the government is still a core pillar in enforcing laws and providing vaccines.

Summary and conclusion

Using a historical approach and an open system approach, this article reviews the transformation of Thai governmentality since the ancient kingdom of Sukhothai in the 13th century to the Digital Age in the 21st century with the focus on the bureaucratic reforms starting from the reign of King Rama V in the 19th century to the present days.

It is argued in this article that public policy implementation and public service delivery of Thailand have passed through three design and delivery regimes: the westernized bureaucratic system in the late 19th century, the transition to modernized bureaucracy in the early

20th century to the late 1970s/early 1980s, and the globalized new public management and governance in the late 20th century to the twenty-first century. The article examines causes of changes both internal and external as well as patterns of change in each regime.

The result of the study shows all the three designs and delivery regimes are under influences from western ideologies, theories, and practices. The first regime under the reign of King Rama V which was the westernization of bureaucratic system and the second regime which was the transition to the modernization of bureaucracy were influenced by a longer, pre-eminent traditional public administration (PA) from the late nineteenth century through the late 1970s/early 1980s. The third regime toward the new public management and governance in the era of globalization was driven by neo-liberalist ideology and the policy conditionality imposed by the International Monetary Fund (IMF) after the economic crisis in 1997. The new public management concerns intra-organizational effectiveness, efficiency, and economy. The public sector adopts business ideologies, processes, and procedures into practices such as cutback management, market-based strategies, deregulation, devolution, decentralization, privatization, outsourcing, etc. The relationship between public and private sector is intertwined and the border between these two sectors become blurred. The government changes the role from rowing to steering which is the original standard dictionary meaning of governance. The

government also incorporates civil societies and people organizations in the concerted attempts toward democratic governance and self-organizing networks. However, this does not mean the end or decline of the state but the transformation and adaptation of the state to the society it is currently embedded in.

References

- Bank of Thailand. *About BOT: Roles and history*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/pages/history.aspx>
- Bennis, W. (1967). *Organizations of the future*. In Sharfritz, J. M. & Hyde, A. C. (Eds.). (1997). *Classics of public administration* (4th ed.). Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.
- Bevir, Mark. (Ed.). (2011). *The Sage handbook of governance*. London: Sage Publications.
- Chairat Chareonsin-o-larn. (1989). *Comparative public administration* (Thai version). Bangkok: Thammasat University Press.
- Chulalongkorn University, *The Department of Public Administration: A history*. Retrieved July 11, 2021 from <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~lsarode/story.htm>
- Digital Government Development Agency. (2021 January 15). *Bring public sector to a digital government: The plan for developing digital government (2020-2022)*. Retrieved July 11, 2011 from

<https://www.dga.or.th/our-services/foundation/policy-regulation/dga-019/dga-024/>

Digital government Development Agency. (n.d.). *Bring public sector to a digital government*. Retrieved July 16, 2011 from

<https://www.dga.or.th/home/>

Dror, Y. (1967). Public analysts: A new professional role in government service. In Sharfritz, J.M. & Hyde, A.C. (Eds.). (1997). *Classics of public administration* (4th ed.). Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.

Frederickson, H. G. (2005). What happened to public administration? Governance, governance Everywhere. In Ferlie E, Lynn Jr., L.E. & Pollitt, C. (Eds). (2005). *The Oxford handbook of public management*. Oxford: Oxford University Press.

GINFO. (n.d.). *Government agencies under various ministries*. Retrieved July 11, 2021 from <http://www.oic.go.th/ginfo/page1.asp?i=422>

Hathaikarn Treesuwan. (June 30, 2017). *Tomyum koong on July 2, 1997: Who is who in five main actors of Asian economic crisis*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.bbc.com/thai/thailand-40446319>

Hughes. O.E. (2012). *Public management and administration: An introduction* (4th ed.). Basingstoke, England: Palgrave Macmillan.

- Kittisak Ratprasert. (2020). What is good governance: Its evolution in Thailand. *khaochad*. Retrieved July 11, 2021 from <http://www.khaochad.co.th/70925>
- Levine, C.B. (1997). Organizational decline and cutback management. In Sharfitz, J.M. & Hyde, A.C. (Eds.). (1997). *Classics of public administration* (4th ed.). Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.
- Likit Dheravekin. (2011). *The evolution of Thai politics and government* (10th ed.). Bangkok: Thammasat University Press.
- MGR Online. (April 27, 2009). *Save the nation check: 10,000 million baht redeemed*. Retrieved July 12, 2021 from <https://mgronline.com/daily/detail/9520000046768>
- Nanthanit Nualmanee. (2017). Changes in budgeting system. *An academic document or relevant law in preparation to support the commission's transaction*. Retrieved July 10, 2021 from https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=43967
- National Institute of Development Administration, Graduate School of Public Administration. (n.d.). *The Graduate School of Public Administration: A history*. Retrieved July 10, 2021 from <http://gspace.nida.ac.th/th/>

- Nanthanit Nualmanee. (2017). Changes in budgeting system. *An academic document or relevant law in preparation to support the commission's transaction*. Retrieved July 10, 2021 from https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=43967
- National Institute of Development Administration, Graduate School of Public Administration. (n.d.). *The Graduate School of Public Administration: A history*. Retrieved July 10, 2021 from <http://gspa.nida.ac.th/th/>
- Nujaree Singhkerd. (2012). *Thai political party*. Retrieved July 11, 2021 from <https://sainy94.wordpress.com>
- Office of the Civil Service Commission. (n.d.). *The 2008 Civil Service Act*. Retrieved July 10, 2021 from <https://www.ocsc.go.th/node/384>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (n.d.). *About NESDB: A history*. Retrieved July 11, 2021 from https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=2943
- Office of the Prime Minister, Office of Economic and Social Development Council. (1996). *The Eighth National Economic and Social Development Plan*. Bangkok: Author.
- Office of the Public Sector Development. (July 1, 2016). *About OPDC: A history*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.opdc.go.th/content/OQ>

- Office of the Royal Society. (December 12, 1989). *Domino theory*. Retrieved July 11, 2021 from <http://legacy.orst.go.th/?knowledges-domino-theory>
- Osborne, S.P. (2010). Introduction: The new public governance: a suitable case for treatment? In Osborne, S.P. (Ed.). (2010). *The new public governance: Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. New York: Routledge.
- OCSC. (2017). *Thai bureaucracy in the context of Thailand 4.0*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/article/4.ra bbraachkaaraithyainbribthaithyaelnd-4-0.pdf>
- Peter, B. G. & Savoie, D.J. (Eds.). (2000). *Governance in the twenty-first century: Revitalizing the public sector*. Kingston, Canada: McGill-Queen's University Press.
- Pierre, J. & Peters, B. G. (2000). *Governance, politics and the state*. Basingstoke, England: Palgrave Macmillan.
- Sharfitz, J.M. & Hyde, A.C. (Eds.). (1997). *Classics of public administration* (4th ed.). Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.
- Thailand e-Government. (n.d.). *Bureau of the Budget*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.egov.go.th/th/government-agency/477/>
- Thailand e-Government. (n.d.). *Office of Thailand Board of Investment*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.egov.go.th/th/government-agency/573/>

- Thailand Productivity Institute. (n.d.). *About us*. Retrieved July 11, 2021 from <https://www.ftpi.or.th/about/our-journey>
- Thammasat University. (2021). *University's history*. Retrieved July 16, 2021 from <https://www4.tu.ac.th/index.php/th/408-th-th/teach/280-his>
- Thammasat University, Faculty of Political Science. (n.d.). *Introduce the Faculty: A history*. Retrieved July 10, 2021 from http://www.polsci.tu.ac.th/nw_polsci/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=103
- The government gazette, (1928). The 1928 Civil servant Act. Retrieved July 16, 2021 from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>
- The government gazette. (1992). *Announcement of the Ministry of Finance: The transaction of Bangkok International Banking Facilities*. Retrieved July 11, 2021 from www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2535/D/119/10146.PDF
- The government gazette. (2018). *National Strategy. (2018-2037)*. Retrieved July 16, 2021 from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- Weber, M. (1973). Bureaucracy. In Sharfritz, J. M, & Hyde, A. C. (Eds.). (1997). *Classics of public administration*. (4th ed.). Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.

Wichai Tienthaworn. (2018). *The government of Thai kingdom in middle Rattanakosin era: The reign of King Rama V (1869-1910)*.

Retrieved July 10, 2021 from

https://www.matichon.co.th/article/news_1000127.

การวิจัยเชิงปริมาณกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
(Quantitative Research in Political Science and Public
Administration)

วีระยุทธ พรพจน์ธนาต¹

Wirayut Phonphotthanamat

VICK_VP@yahoo.com

Received: 18/05/64 Revised: 26/05/64 Accepted: 26/05/64

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือต้องการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงปริมาณกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยนำเสนอความหมาย ลักษณะสำคัญ และวิวัฒนาการการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จากอดีตสู่ปัจจุบัน สุดท้ายบทความนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าการวิจัยเชิงปริมาณจะเป็นการวิจัยที่มีความสำคัญต่อการเข้าถึงความรู้ความจริงทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แต่ไม่ได้หมายความว่าวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเหนือกว่าวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพต่างมีจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง นักวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์พึงเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาได้มากที่สุด

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปริมาณ; รัฐศาสตร์; รัฐประศาสนศาสตร์

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

The main aim of this paper is to point out the importance of quantitative research in political science and public administration. Definitions, major characteristics, and the evolution of quantitative research in political science and public administration from past to present are provided. Even though the use of quantitative methods is essential in research studies, it does not mean that quantitative research methods are superior to qualitative research methods as both have their own advantages and disadvantages. Hence, researchers ought to choose any methods that are the most suitable for the research phenomenon in the current study.

Keywords: quantitative research; political science; public administration

บทนำ

เป้าหมายหลักประการหนึ่งของรัฐศาสตร์ในฐานะที่เป็นองค์ความรู้สาขาหนึ่งทางสังคมศาสตร์คือ การแสวงหาหนทางที่จะเข้าใจถึงที่มาและความเป็นไปของปรากฏการณ์ต่างๆ ทางการเมือง เพื่อคาดการณ์แนวโน้มของปรากฏการณ์ดังกล่าวในอนาคต (อนุสรณ์ ลีम्मณี, 2542, หน้า 1) เฉกเช่นเดียวกับรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาหนทางที่จะเข้าใจถึงที่มาและความเป็นไปของปรากฏการณ์เกี่ยวกับการบริหาร เพื่อการคาดการณ์แนวโน้มของปรากฏการณ์ของการบริหารในอนาคต (จุมพล หนิมพานิช, 2551, หน้า 66) การที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมือง

และการบริหารได้อย่างชัดเจนนั้น อาจทำความเข้าใจได้โดยอาศัยการวิจัย กล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยทุกอย่าง คือเพื่อการได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยคำตอบที่จะได้มานั้นต้องเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นได้ด้วย (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 7) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณอยู่บนรากฐานของปรัชญาปฏิฐานนิยม หรือแนวทางการศึกษาแนว พฤติกรรมศาสตร์นั้น จะเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความจริงทางสังคม แนวคิดเรื่อง ความรู้ และแนวคิดเรื่องความเป็นศาสตร์ ซึ่งก็คือเรื่องเกี่ยวกับ ภาววิทยา (Ontology) ญาณวิทยา (Epistemology) และวิธีการวิจัย (Methodology) (Riley, 2007, p. 115) ดังนี้

ภาววิทยา (Ontology) ของการวิจัยเชิงปริมาณ ต่อแบบและธรรมชาติของ ความเป็นจริง มีทัศนะต่อธรรมชาติของสิ่งที่เป็นจริงในลักษณะเอกนิยม (Monism) คือ เชื่อว่าสิ่งที่เป็นจริงที่เป็นพื้นฐานของสรรพสิ่งทั้งหมดมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น (Single Reality) ซึ่งสิ่งเป็นจริงดังกล่าวดำรงอยู่จริงตามที่สามารถรับรู้ได้อย่างประจักษ์ชัดได้ด้วย ประสบการณ์ โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย (องอาจ นัยวัฒน์, 2551, หน้า 5) การดำรงอยู่ของความเป็นจริงไม่ได้ขึ้นอยู่กับตีความของ มนุษย์ (Ercaan and Marsh, 2016, p. 3) ความจริงของนักวิจัยเชิงปริมาณสามารถ แยกออกศึกษาเป็น ส่วน ๆ เป็นตัวแปรเหตุและผล ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เกี่ยวข้องกับภายใต้สภาพการศึกษา (นิศา ชูโต, 2545, หน้า 14)

ญาณวิทยา (Epistemology) ของการวิจัยเชิงปริมาณ มีทัศนะต่อธรรมชาติ ของความรู้ในแบบทวินิยม (Dualism) และปรนัยนิยม (Objectivism) คือ เชื่อว่า การ

รับรู้ของจิตมีข้อมูลอยู่ 2 ชนิด คือสภาพที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัส (Appearance) และความเป็นจริง (Reality) ที่อยู่เบื้องหลังของสภาพที่ปรากฏนั้น ผู้แสวงหาความรู้ ความจริงจะต้องเป็นอิสระจากค่านิยมของวัฒนธรรมชุมชนและสังคมใด ๆ และไม่มีอคติหรือความลำเอียงอื่นใดแฝงอยู่ (Value-free Knowledge) (องอาจ นัยพัฒน, 2551, หน้า 6) ด้วยเหตุนี้การวิจัยเชิงปริมาณจึงพยายามป้องกันหรือแยกผู้ศึกษาและสิ่งที่ศึกษาออกจากกันเพื่อขจัดอิทธิพลดังกล่าว (นิตา ชูโต, 2545, หน้า 15) พยายามขจัดทัศนคติหรืออคติส่วนตัวของผู้วิจัย (Curtis and Curtis, 2011, p. 12) โดยพิจารณาบทบาทของตนในฐานะของผู้ค้นหาความรู้ ไม่ใช่ผู้ประดิษฐ์ความรู้ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2527, หน้า 24) ความรู้ ความจริงที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณจึงเป็นอิสระจากนักวิจัย ทำให้สิ่งที่ค้นพบสามารถนำไปใช้ได้โดยบุคคลอื่นเนื่องจากผลการวิจัยไม่ได้ยึดโยงกับนักวิจัย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2549, หน้า 47)

วิธีวิทยาการวิจัย (Methodology) คือประเด็นสำคัญต่อการค้นหาคำตอบว่า ผู้แสวงหาความรู้ความจริงควรใช้วิธีการในการแสวงหาความรู้ ความจริงแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด นักวิจัยเชิงปริมาณเน้นระเบียบวิธีการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความจริง ในการบรรยาย อธิบายและทำนายปรากฏการณ์ โดยมองว่าการทำวิจัยต้องทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอนด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตลอดจนใช้เทคนิคมาตรฐานที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2544, หน้า 2) กระบวนการแสวงหาความรู้ ความจริงจึงเริ่มต้นจากการกำหนดปัญหาหรือคำถามวิจัย ตั้งสมมติฐานโดยใช้กระบวนการให้เหตุผลแบบนิรนัยแล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก เพื่อพิสูจน์สมมติฐานว่าเป็นจริงหรือไม่ (Verification) โดย

ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน มีการวัดค่าเชิงปริมาณโดยการกำหนดตัวเลขแทนสิ่งต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา แล้วนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์โดยอาศัยวิธีการทางสถิติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นความรู้ ความจริงที่สามารถตั้งเป็นกฎและหลักเกณฑ์ทั่วไป (องอาจ นัยวัฒน์, 2551, หน้า 7-8)

สำหรับการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มีระเบียบวิธีการในการเข้าถึงความรู้ความจริง ได้หลากหลาย แต่วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ตามแนวทางของสำนักปฏิฐานนิยม เป็นแนวทางหลักที่ได้รับความสนใจในการศึกษามาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา แม้ว่าในปัจจุบันการวิจัยเชิงปริมาณจะไม่ใช่วิธีหลักในการเข้าถึงความรู้ความจริงทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เพียงแนวทางเดียวก็ตาม แต่การวิจัยเชิงปริมาณยังคงเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และอาจคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตการวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ก็จะต้องยังคงใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักวิธีหนึ่งในการเข้าถึงความรู้ ความจริง ของปรากฏการณ์ทางการเมืองและการบริหาร

กล่าวได้ว่าวิธีการเชิงปริมาณมีบทบาทสำคัญในการศึกษาทางรัฐศาสตร์ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ รัฐประศาสนศาสตร์ และสถาบันทางการเมือง และรวมถึงการศึกษาทางด้านพฤติกรรมทางการเมืองและเศรษฐศาสตร์การเมืองอีกด้วย (Fisher, 2013) เนื่องจากความสำคัญของการวิจัยเชิงปริมาณต่อการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ดังกล่าว ในส่วนต่อไปจึงนำเสนอ 3 ส่วน ส่วนแรกคือความหมายและลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปริมาณ

ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ส่วนที่สองวิวัฒนาการของการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ แล้วจึงนำไปสู่ส่วนที่สาม สรุปและอภิปราย ดังนี้

ความหมายและลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

การวิจัยโดยทั่วไป หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาความรู้ ความจริง ต่อปัญหา หรือคำถามวิจัยที่ตั้งไว้อย่างละเอียดรอบคอบ ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ มีระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือเป็นวิทยาศาสตร์ (วิระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2560, หน้า 1) ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการแสวงหาความรู้ ความจริงในเชิงประจักษ์ ต่อปัญหาหรือคำถามวิจัยในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่ตั้งไว้ ด้วยวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อการพรรณนา อธิบาย และทำนายความสัมพันธ์เชิงตรรกะของปรากฏการณ์ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่ต้องการศึกษา (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2560, , หน้า 2) โดยเป็นกลยุทธ์การวิจัยที่เน้นเชิงปริมาณ หรือตัวเลขในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (Bryman, 2012, p. 35; Creswell, 2009, p. 4) กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เป็นวิธีเชิงประจักษ์ที่อาศัยการสังเกตปรากฏการณ์ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงด้วยการถ่ายทอดความเป็นจริงตามปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ออกมาเป็นตัวเลข โดยวิธีการนี้เป็นวิธีที่เชื่อมโยงความคิดและแนวคิด กับตัวชี้วัดเชิงประจักษ์ ผ่านการนิยามปฏิบัติการ

ฉะนั้นการนิยามปฏิบัติการจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการวิจัยภาคสนาม เนื่องจากเป็นกระบวนการในการแปลงแนวคิดและทฤษฎีให้มีความหมายเฉพาะและชัดเจน (ดำรงค์ วัฒนา, 2547, หน้า 78-79) การเขียนรายงานในการวิจัยเชิงปริมาณจะมีการกำหนดโครงสร้างไว้ประกอบด้วยบทนำ การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีระเบียบวิธีวิจัย ผลการศึกษา และการอภิปรายผล (Creswell, 2009, p. 4)

การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มีลักษณะที่สำคัญๆ ดังนี้

ประการแรก ในการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ การให้เหตุผลจะให้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Reasoning) ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ จะใช้เหตุผลเชิงอุปนัยและนิรนัยควบคู่กัน คือ จากทฤษฎีที่เขียนไว้อย่างกว้างๆ อาจนิรนัยไปสู่สมมติฐานที่เป็นรูปธรรม แต่ในขณะเดียวกันจากผลการทดสอบต่างๆ ก็อาจนำไปสร้างเป็นความรู้ใหม่โดยใช้วิธีอุปนัยก็ได้ (Babbie, 1975 อ้างถึงใน สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 11-12)

ประการที่สอง การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า ปรัชญาการณืทุกอย่างจะต้องมีสาเหตุ ซึ่งสามารถนำมาอธิบาย ปรัชญาการณืเหล่านั้นได้ (Babbie, 1975 อ้างถึงในสุจิตรา บุณยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 12) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี หรือสมมติฐานที่มีอยู่เดิมมาทำการพิสูจน์ตรวจสอบ (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541, หน้า 3)

ประการที่สาม การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการทำวิจัยโดยอาศัยกระบวนการวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี หรือ แนวคิดต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมเข้ากับการศึกษาในระดับปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยอาศัยเทคนิควิธีการเชิงปริมาณ (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2560, หน้า 3)

ประการที่สี่ การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มีเป้าหมายที่จะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ไป (Generalization) มากกว่าที่จะมุ่งอธิบายเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ (Babbie, 1975 อ้างถึงในสุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 13) เช่น สนใจศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อธรรมาภิบาล มากกว่าจะเป็นการศึกษาทัศนคติของ นาย ก. หรือ นาย ข.

ประการที่ห้า การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิจัยสามารถวางแผนการวิจัยได้ชัดเจนก่อนการลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม แผนการวิจัยดังกล่าวนี้เรียกว่า ข้อเสนอการวิจัย โดยมีการเตรียมขั้นตอนต่าง ๆ ไว้ อย่างเคร่งครัด และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ หากจะมีการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนใด ก็เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในประเด็นเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น (दारรงค์ วัฒนา, 2547, หน้า 78-79)

ประการที่หก การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จะต้องระบุวิธีการวัดให้ชัดเจน โดยการให้นิยามปฏิบัติการ เป็นการพยายามที่จะแสวงหาความรู้ความจริงด้วยการวัดเชิงปริมาณโดยการนำสิ่งที่ต้องการศึกษาซึ่งอาจมีความเป็นนามธรรมมากำหนดเป็นแนวคิด (Concept) ใหญ่ และกำหนดความหมาย

หรือคำจำกัดความขึ้นมาย่อยๆ หลายประการซึ่งเมื่อวัดแนวคิดย่อยแล้วนำมารวมกัน ก็จะได้ค่าการวัดของแนวคิดใหญ่ (วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์, 2549, หน้า 44)

ประการที่เจ็ด การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มักเกี่ยวข้องกับการศึกษาจากประชากรจำนวนมากโดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบางส่วนหรือบางหน่วยของประชากร ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อถือได้นั้นที่ทำให้ผลการศึกษาเป็นผลมาจากประชากรหน่วยใหญ่จริง การวิจัยเชิงปริมาณจึงต้องยึดหลักการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น และการหาขนาดตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ เพื่อให้สามารถประมาณค่าระดับความเชื่อมั่นและค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) ของผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประการที่แปด เครื่องมือรวบรวมข้อมูลประกอบของการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จะประกอบด้วยรายการของข้อคำถามที่มีลักษณะวัดได้ของประชากร (Regoniel, 2015) เช่น จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ระดับการศึกษาของผู้ตอบ สถานภาพสมรส เป็นต้น โดยเครื่องมือที่ใช้จะผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งในเรื่องความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ประการที่เก้า การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มุ่งเน้นการทดสอบเชิงประจักษ์ (Empirical Verification) วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นคือ เพื่อสร้างองค์ความรู้ขึ้น โดยการทดสอบด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ (Babbie, 1975 อ้างถึงในสุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 13-14)

ประการที่สิบ การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มีองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การวัดปริมาณโดยนำหลักคณิตศาสตร์มาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงปริมาณเพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งความรู้ ความจริง (วีรสิทธิ์ สิทธิไทรย์, 2549, หน้า 39) ทางการเมืองและการบริหาร โดยใช้วิธีการทางสถิติเป็นหลักในการดำเนินการวิจัย โดยรูปแบบการวิเคราะห์มี 2 รูปแบบคือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ด้วยสถิติอนุมาน (ณัฐกริช เปาอินทร์, 2558, หน้า 85-86)

ประการที่สิบเอ็ด การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มักถูกจัดระเบียบ และนำเสนอโดยใช้ตาราง กราฟ หรือ ภาพต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นทิศทาง ความสัมพันธ์ หรือความแตกต่างระหว่างตัวแปร ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่าน หรือผู้สนใจในงานวิจัย (Regoniel, 2015)

ประการที่สิบสอง การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ อยู่บนฐานคิดของปรัชญาการวิจัยแบบปฏิฐานนิยม มองว่าโลกทางสังคมสามารถเข้าใจได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) ในปรัชญาการวิจัยนี้นักวิจัยจะทำการวิจัยอย่างเป็นวัตถุวิสัย โดยจะแยกค่านิยมส่วนตัวออกจากงานวิจัย (Zukauskas, Vveinhardt and Andriukaitiene, 2018)

ประการสุดท้าย นักวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จะต้องพร้อมเสมอที่จะเปิดใจให้กว้างในการยอมรับหลักฐานและเหตุผลที่ดีกว่า แม้ว่าจะเป็นการหักล้างทฤษฎีหรือสมมติฐานที่ตนยึดมั่นก็ตาม (Babbie, 1975 อ้างถึงใน

สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 14) กล่าวคือ การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์สามารถทำซ้ำเพื่อตรวจสอบหรือยืนยันผลการวิจัยในกลุ่มอื่น สิ่งนี้ตอกย้ำความถูกต้องของการค้นพบหรือค้นพบใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนซึ่งจะช่วยลดข้อสรุปที่ผิดพลาด (Regoniel, 2015) หรือคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้

การวิจัยเชิงปริมาณกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

การนำวิธีเชิงปริมาณมาใช้ในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์อย่างมีแบบแผน เริ่มจากการที่มนุษย์เราต้องการศึกษาข้อมูลเพื่อการบริหารงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของ Aristotle ซึ่งมีการใช้คณิตศาสตร์ในการนับจำนวนทหาร จำนวนพลเมือง การเปรียบเทียบกำลังทหาร เพื่อการวางแผนและการตัดสินใจในเรื่องการทำสงคราม การนับผลผลิตเพื่อปรับปรุงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการภาษีอากร เรียกได้ว่าเป็นการนำคณิตศาสตร์มาใช้ในเรื่องของรัฐ (दारงค์ วัฒนา, 2542, หน้า 4) กล่าวได้ว่าในสมัยกรีก กลวิธีการวัดและการคำนวณได้รับการพัฒนาพอสมควร โดยเฉพาะการวัดพื้นที่และความจุ แต่การวัดคุณลักษณะอื่นๆ เช่น การวัดความเร็วยังไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจน กลวิธีการวัดเชิงปริมาณได้รับการพัฒนาเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดในปริมาณในแง่ทฤษฎีและตรรกะของ Ernest Mach (อ้างถึงในไวรัสทิธี สิทธิไธรย์, 2549, หน้า 39-41) ซึ่งมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพัฒนาทฤษฎีและกลวิธีการวัดในยุคปัจจุบัน ซึ่ง Mach วางหลักความสัมพันธ์เชิงปริมาณและการให้ค่าเป็นตัวเลขว่าการได้มาซึ่งความรู้ความจริงนั้นต้องอาศัยการวัด โดยหลักการวัดจะต้องเริ่มด้วยการกำหนดค่าที่เป็นตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการจะวัด แล้ว

จึงใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์คำนวณความสัมพันธ์เชิงปริมาณตามค่าตัวเลขของสิ่งนั้น (วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์, 2549, หน้า 39-43)

หากมองในเชิงรากฐานทางปรัชญาของการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แล้ว กล่าวได้ว่าการวิจัยเชิงปริมาณอยู่บนฐานปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และพัฒนาต่อมาถึงปรัชญาปฏิฐานนิยมเชิงตรรกวิทยาซึ่งเริ่มในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 หรือช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กล่าวได้ว่า ปฏิฐานนิยมมีฐานะเป็นปรัชญาพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ความจริงทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ หลังจากที่ได้รับแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา (ศุภชัย ศุภผล, 2562, หน้า 32) ปฏิฐานนิยมในยุคเริ่มต้นเกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 โดยมีจุดร่วมกันของแนวคิดคือการยอมรับและเชื่อมั่นในวิธีการในการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ว่าสามารถนำไปใช้ในการศึกษาสังคมหรือปรากฏการณ์ทางสังคมได้ นักคิดร่วมสมัยที่โดดเด่นในยุคนี้ในฐานะผู้ก่อกำเนิดปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) ได้แก่ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสนามว่า August Comte (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2527, หน้า 11) ซึ่งเชื่อว่าความรู้เชิงปฏิฐาน (Positive Knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ Comte มองว่าความรู้ในทุกสาขาจะพัฒนาไปตามขั้นตอน ที่เรียกว่า กฎสามขั้นตอน (Law of Three Stages) โดยเริ่มจากยุคเทววิทยา ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ถูกครอบงำด้วยความรู้ทางศาสนา มาสู่ขั้นตอนที่เป็นอภิปรัชญาที่เน้นการอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างในเชิงนามธรรมหรือกล่าวได้ว่าเป็นช่วงความคิดที่ว่าด้วยธรรมชาติและกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ และสุดท้ายจึงมาสู่ยุคปฏิฐานหรือยุควิทยาศาสตร์ ซึ่งมนุษย์สามารถค้นพบกฎธรรมชาติและ

นำมาอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอนอนตายตัว (อนุสรณ์ ลิมมณี, 2542, หน้า 16-17; ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2553, หน้า 8) สำหรับการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาก็สามารถศึกษาและอธิบายได้เฉกเช่นเดียวกับการศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งหลักการนี้เป็นที่รู้จักกันในนามเอกศาสตร์ หรือความเป็นหนึ่งเดียวของศาสตร์ (Unity of Science) (Whetsell and Shield, 2013, p. 4) โดยการพัฒนาความรู้ไปสู่การเป็นวิทยาศาสตร์นั้นจะเริ่มจากสาขาที่ซับซ้อนน้อยไปสู่สาขาที่มีความซับซ้อนมาก ซึ่งสาขาสังคมวิทยาจะเป็นสาขาที่พัฒนาเป็นวิทยาศาสตร์หลังสุดเนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีความซับซ้อน (อนุสรณ์ ลิมมณี, 2542, หน้า 16-17)

ส่วน Emilie Durkheim เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการนำระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงสถิติเข้ามาสู่การศึกษาในทางสังคมศาสตร์ โดยได้ผนวกเอาสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เข้ากับความเป็นนามธรรมซึ่งเป็นฐานของปรัชญาปฏิฐานนิยมในศตวรรษที่ 19 หลังจากงานของ Durkheim แล้วการวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์จึงมีการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดย Karl Pearson ซึ่งคิดสูตรในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อเพียร์สันอาร์ (Pearson's r) (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2552, หน้า 21-22; ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2527, หน้า 21) นอกจาก Comte และ Durkheim แล้วในระบายนี้อีกมีนักคิดคนอื่น ๆ ได้แก่ John Stuart Mill และ David Hume เป็นต้น (Whetsell and Shield, 2013, p. 4) อย่างไรก็ตามแนวคิดปฏิฐานนิยมในช่วงศตวรรษที่ 19 นี้ ยังมีลักษณะเป็นแนวคิดแบบกว้าง ๆ (ศุภชัย ศุภผล, 2562, หน้า 36-39)

แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดที่มีแบบแผนเริ่มต้นในศตวรรษที่ 20 หรือ ช่วงทศวรรษที่ 1920-1930 ซึ่งแนวคิดในช่วงนี้เรียกว่า ปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (Logical Positivism) โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการในยุโรปคือกลุ่มนักวิชาการเวียนนา ออสเตรีย (ซึ่งรวมถึง กลุ่มนักวิชาการเยอรมันนี และในสหราชอาณาจักรด้วย) และแนวคิดดังกล่าวได้เข้าไปเจริญเติบโตอย่างมากในสหรัฐอเมริกาจากการอพยพลี้ภัยของกลุ่มนักวิชาการในยุโรป ในช่วงทศวรรษ 1930-1950 (Whetsell and Shield, 2013, p. 7) จุดร่วมของนักวิชาการกลุ่มเวียนนา มีลักษณะร่วมกับแนวคิดของ Comte คือความเชื่อมั่นในความเป็นหนึ่งเดียวของศาสตร์และปรัชญาความรู้แบบประจักษ์นิยม ในฐานะที่ประสาทสัมผัสเป็นจุดเริ่มต้นและที่มาของความรู้ แต่สิ่งที่แตกต่างจากแนวคิดของ Comte คือ การยอมรับการใช้เหตุผลหรือตรรกะ (Logic) ในฐานะที่ตรรกะเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตรรกะในความหมายอย่างแคบนี้คือคณิตศาสตร์ ซึ่งมีความชัดเจนและเที่ยงตรงสูงนั่นเอง (ศุภชัย ศุภผล, 2562, หน้า 39-40) นอกจากนี้ นักวิชาการกลุ่มเวียนนายังให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบเชิงประจักษ์ ด้วยการสร้างการนิยามปฏิบัติการ (Operationalization) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความคิดและทฤษฎีที่เป็นนามธรรมไปสู่กระบวนการในการวัด ด้วยการให้การนิยามแก่สิ่งที่ศึกษา (หรือตัวแปร) อย่างชัดเจน เพื่อการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพฉัตรภรณ์, 2553, หน้า 9) สิ่งนี้ถูกนำไปใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จวบจนปัจจุบัน

หากพิจารณาการศึกษาทางรัฐศาสตร์แล้ว จะพบว่า การศึกษาแนวพฤติกรรมศาสตร์ได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจัง เมื่อ ค.ศ.1923 ซึ่งความจริงแล้วก่อนหน้านั้น ประมาณ ค.ศ.1900 ได้มีนักรัฐศาสตร์กลุ่มหนึ่ง เช่น Charles Merriam จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้เป็นผู้บุกเบิกนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้อยู่ในวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ตัวแบบทางจิตวิทยา และวิธีการทางสถิติมาใช้ในวิชารัฐศาสตร์ (กวี รักษณ, 2543, หน้า 37) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์อย่างกว้างขวาง กระทั่งถูกเรียกว่าเป็นการปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์ ทำให้นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 เป็นต้นมาแนวคิดและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์ถูกนำมาใช้ในการศึกษาทางรัฐศาสตร์อเมริกาแทบทุกด้าน (ซซ์พันส์ ยีม่อน, 2554, หน้า 28) ทั้งด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ (Whetsell and Shield, 2013, p. 3) อิทธิพลของพฤติกรรมศาสตร์นั้นถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษาแบบพฤติกรรมขึ้นในวิชารัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอิทธิพลที่มาจากวิชาทางด้านปรัชญาและจิตวิทยา (สุจิต บุญบงการ, 2521, หน้า 241) นักรัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์เสนอให้การศึกษาทางรัฐศาสตร์หันมาศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองโดยใช้พฤติกรรมของปัจเจกในสภาพทางการเมืองต่างๆ เป็นหน่วยในการวิเคราะห์แทน ในช่วง ทศวรรษที่ 1950-1960 การศึกษาทางรัฐศาสตร์จึงตกอยู่ภายใต้การครอบงำของแนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์อย่างสมบูรณ์แบบ (ซซ์พันส์ ยีม่อน, 2554, หน้า 28-29) นักรัฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมศาสตร์ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษารัฐศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะสำคัญของกระบวนการในการศึกษา 8 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) เป็นการศึกษาอย่างมี

กฎเกณฑ์ 3) เป็นการศึกษาที่มีเทคนิค มีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจน 4) เป็นการศึกษาที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องหรือตรวจสอบซ้ำได้ 5) ใช้วิธีการเชิงปริมาณในการศึกษาโดยอาศัยสถิติ 6) เป็นการศึกษาโดยปลอดจากค่านิยม 7) เป็นการศึกษาที่มุ่งไปสู่การเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ และ 8) เป็นการศึกษาแบบบูรณาการผสมผสานศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาให้มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ชลัช จงสืบพันธ์, 2537, หน้า 65-66)

สำหรับการศึกษาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้รับอิทธิพลจากแนวพฤติกรรมศาสตร์ ในช่วงการปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งเริ่มต้นในช่วงปลายทศวรรษ 1950 ถึงต้นทศวรรษ 1960 นักพฤติกรรมศาสตร์ได้โจมตีว่ารัฐศาสตร์มีลักษณะของการศึกษาที่เป็นการพรรณนารวบรวมข้อมูลอย่างเดียว อีกทั้งมีลักษณะเกี่ยวกับพันกับค่านิยมและสิ่งที่จะควรจะเป็นมากไป ดังนั้นนักรัฐประศาสนศาสตร์จึงหันมาให้ความสนใจศึกษาวิชาสถิติ คณิตศาสตร์ ระเบียบวิธีวิจัย และปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อถือได้ (พิทยา บวรวัฒนา, 2556, หน้า 128) โดยต้องทำการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์โดยแยกข้อเท็จจริง (Fact) ออกจากคุณค่า (Value) เพราะเมื่อมีเรื่องคุณค่าเข้ามาเกี่ยวข้องแล้วจะทำให้ไม่สามารถศึกษาในเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ (สร้อยตระกูล อรรถะมานะ, 2543, หน้า 18) ผลของการปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์ต่อวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นั้น James W. Fesler (อ้างถึงในพิทยา บวรวัฒนา, 2556, หน้า 129) ได้กล่าวว่า มี 5 ประการ คือ 1) ทำให้นักวิชาการให้ความสำคัญต่อการศึกษพฤติกรรมมนุษย์มากขึ้น 2) ทำให้วิชารัฐประศาสนศาสตร์กลายเป็นสาขาที่ให้ความสนใจศึกษา จิตวิทยา สังคมวิทยา

มานุษยวิทยา และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น 3) นักวิชาการบางท่านเริ่มนำหลักการศึกษาระบบวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ โดยให้ความสนใจต่อการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์อย่างเป็นระบบ 4) ทำให้นักวิชาการหันมาให้ความสนใจต่อความเป็นวิทยาศาสตร์ของรัฐประศาสนศาสตร์ และ 5) ในทางปฏิบัตินักวิชาการสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยนำเข้า (Input) ของระบบการเมืองมากกว่าปัจจัยนำออก (Output)

แนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ได้นำวิธีการศึกษาของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองและการบริหาร โดยให้ความสำคัญกับการสังเกต การจำแนกประเภทข้อมูล การวัดขนาดของข้อมูล และการเน้นการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อสร้างทฤษฎีเชิงประจักษ์ที่มีระเบียบแบบแผน (ชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน, 2554, หน้า 28) โดยเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งกระทำทางการเมืองและการบริหารของบุคคลที่แสดงออก อีกทั้งรวมถึงแรงจูงใจ และทัศนคติ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางการเมืองและการบริหารของบุคคล ตลอดจนข้อเรียกร้อง ความคาดหวัง ระบบความเชื่อ ค่านิยม และจุดมุ่งหมายทางการเมืองและการบริหารของบุคคลนั้น (สุจิต บุญบงการ, 2521, หน้า 240) ในปัจจุบันมีแนวโน้มการรวมปฏิธรรมาภิบาลเชิงตรรกะ และการวัดเชิงปริมาณเข้าเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน เพราะมีความสอดคล้องกันของหลักการและแนวคิด (วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์, 2549, หน้า 43) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง หรือช่วงทศวรรษ 1950 ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์ ทำให้กระบวนการทำวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเข้าถึงความรู้ความจริง ต่อปัญหาหรือคำถามวิจัยที่ตั้งขึ้นด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐ

ประศาสนศาสตร์ ซึ่งในยุคนี้ทั้งรัฐศาสตร์และนักรัฐประศาสนศาสตร์เห็นว่าการจะเข้าถึงความรู้ ความจริงต่อปัญหาหรือคำถามวิจัยที่ต้องการทราบนั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ เพื่อนำความรู้ ความจริงที่ได้ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มาใช้ในการบรรยาย อธิบาย และทำนายปรากฏการณ์ทางการเมือง และการบริหารอย่างมีระบบ หรือเป็นวิทยาศาสตร์ ตลอดจนใช้เทคนิคมาตรฐานที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งเรียกว่า วิธีการวิจัย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2544, หน้า 2) นั่นเอง

ทั้งนี้ตั้งแต่ในช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา แนวทางพฤติกรรมศาสตร์ในการศึกษารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เสื่อมความนิยมลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการถูกโจมตีโดยแนวทางการศึกษาอื่นๆ ที่ไม่ได้นำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ว่า ทำให้การศึกษารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เน้นเรื่องปรัชญาและวิธีการแบบวิทยาศาสตร์มากจนทำให้ชาวมักมีลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องกับโลกแห่งความเป็นจริง ทั้งๆ ที่วิชารัฐศาสตร์ต้องสนใจศึกษาเรื่องค่านิยม และพยายามทำความเข้าใจสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงเกิดขบวนการยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ (Post-Behavioralism) ขึ้น (พิทยา บวรวัฒนา, 2556, หน้า 153) รูปแบบการศึกษารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จึงมีรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย การศึกษาแนวทางพฤติกรรมศาสตร์จึงไม่ใช่แนวทางหลักแนวทางเดียวในการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งแต่ห้วงเวลานั้นเป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา แนวทางการศึกษาแนวพฤติกรรมศาสตร์จะไม่ได้เป็นแนวทางหลักในการศึกษารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์อีกต่อไป แต่แนวดังกล่าวยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษา

ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์อยู่มาก ในฐานะที่เป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษา
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

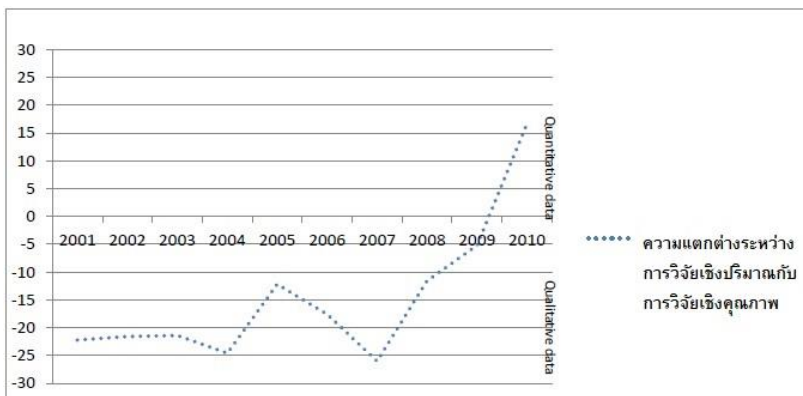
ผู้เขียนขอยกตัวอย่างงานวิจัยเชิงปริมาณทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์
โดย Groeneveld, Tummers, Bronkhorst, Ashikali and Thiel (2014, p. 33) ได้
สำรวจงานวิจัยทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ในช่วงตั้งแต่ ค.ศ.2001-2010 ผ่านวารสาร
ชั้นนำทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา 4 ฉบับ ได้แก่ JPART
Governance PAR และ PA พบว่า ในภาพรวมงานเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ร้อยละ
43.55 และหากพิจารณาไปที่วารสาร JPART เป็นการเฉพาะแล้ว จะพบว่าในวารสาร
ดังกล่าวงานวิจัยที่ตีพิมพ์เชิงปริมาณมีมากถึงร้อยละ 76.2 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบทความเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ตีพิมพ์ใน
วารสาร

วารสาร	ชนิดของข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ) ของ บทความในวารสาร	รวม
JPART	เชิงปริมาณ	183 (76.2%)	240 (22.3%)
	เชิงคุณภาพ	57 (23.8%)	
Governance	เชิงปริมาณ	21 (13.5%)	155 (14.4%)
	เชิงคุณภาพ	134 (86.6%)	
PAR	เชิงปริมาณ	188 (48.7%)	386 (35.8%)
	เชิงคุณภาพ	198 (51.3%)	
PA	เชิงปริมาณ	77 (26.0%)	296 (27.5%)
	เชิงคุณภาพ	219 (74.0%)	
รวม	เชิงปริมาณ	469 (43.55)	1,077 (100%)
	เชิงคุณภาพ	608 (56.45)	

ที่มา Groeneveld, Tummers, Bronkhorst, Ashikali and Thiel (2014, p. 33)

แม้ว่าในช่วงเวลาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ.2001 – 2009 จำนวนบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารทั้ง 4 ฉบับโดยรวมจะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ แต่ในช่วงปี ค.ศ.2010 เป็นบทความที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณกลับได้รับการตีพิมพ์มากกว่า กล่าวคือ เป็นบทความวิจัยเชิงปริมาณร้อยละ 58.3 และมีบทความวิจัยเชิงคุณภาพร้อยละ 41.7 กล่าวคือเป็นวิจัยเชิงปริมาณมากกว่า ร้อยละ 16.6 (ภาพที่ 1)

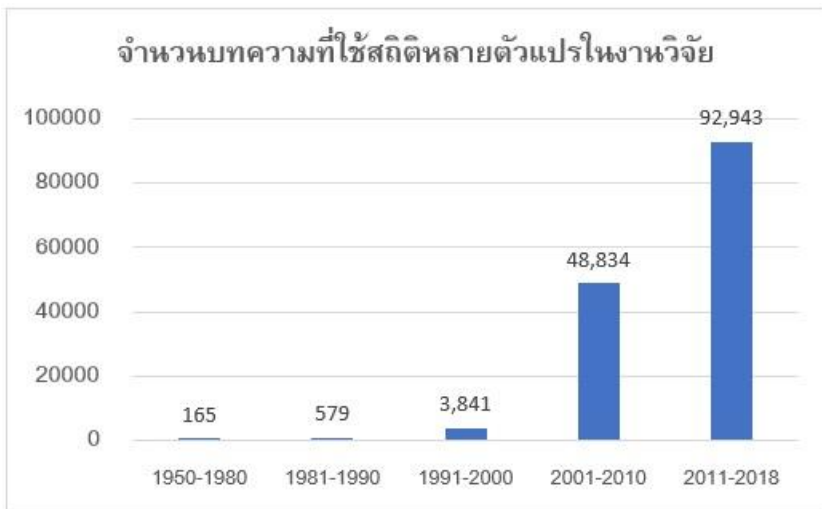

ภาพที่ 1 ร้อยละความแตกต่างระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับวิจัยเชิงคุณภาพทางรัฐประศาสนศาสตร์ (จำนวน 1,077 บทความ)

ที่มา Groeneveld, Tummers, Bronkhorst, Ashikali and Thiel (2014, p. 36)

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมแนวโน้มของบทความวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติหลายตัวแปรในงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1950 ถึงปี ค.ศ.2018 จากฐานข้อมูล Academic Search Premier (อ้างถึงใน ธีรเดช ฉายอรุณ, 2562, หน้า 4)

พบว่าแนวโน้มการใช้สถิติหลายตัวแปรในงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก กล่าวคือ ในช่วงปี ค.ศ.1950-1980 มีบทความวิจัยที่ใช้สถิติหลายตัวแปรเพียง 165 บทความ ในขณะที่ ในช่วงปี ค.ศ.2011-2018 มีจำนวนบทความที่ใช้สถิติหลายตัวแปรในงานวิจัยเพิ่มขึ้นมากถึง 92,949 บทความ หรือเพิ่มขึ้นกว่า 563 เท่า (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แนวโน้มการใช้สถิติวิเคราะห์หลายตัวแปร

ที่มา ฐานข้อมูล Academic Search Premier (อ้างถึงใน ซีรเดซ ฉายอรุณ, 2562, หน้า 4)

นอกจากนี้ ฐานข้อมูล Academic Search Premier (อ้างถึงใน ซีรเดซ ฉายอรุณ, 2561, หน้า 5) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 ถึงปี 2009 พบว่าโดยภาพรวมสถิติที่เป็น

ที่นิยมมากที่สุดสามอันดับแรกคือการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) รองลงมาคือการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression) และ การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แนวโน้มการใช้สถิติวิเคราะห์หลายตัวแปร

สถิติวิเคราะห์หลายตัวแปร	1950-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2009	รวม
Multiple regression	3,287	6,976	16,350	37,328	63,941
Factor analysis	4,300	5,406	12,446	34,373	56,525
Logistic regression	48	3,294	27,161	121,099	151,602
Cluster analysis	628	1,493	4,520	17,993	24,634
Discriminant analysis	1,768	4,692	7,131	16,983	30,574
SEM/Path analysis	1,893	3,122	8,785	37,478	51,278
Survival analysis	30	494	3,360	9,743	13,627
MANOVA	319	913	2,659	5,594	9,485
Multilevel Models	9	39	482	3,652	4,182
Multidimensional Scaling	617	823	1,080	3,654	6,174

ที่มา ฐานข้อมูล Academic Search Premier (อ้างถึงใน ซีรเดซ ฉายอรุณ, 2561, หน้า 5)

แม้ว่าการศึกษารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน แนวทางการศึกษาแนวทางพฤติกรรมศาสตร์จะไม่ใช่แนวทางหลักแนวทางเดียวในการศึกษา แต่การศึกษาโดยแนวทางดังกล่าวด้วยการใช้การวิจัยเชิงปริมาณก็ยังคงมีการแพร่หลายอยู่ เพราะ การวิจัยเชิงปริมาณสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยใช้ตัวเลข (Number) เป็นรากฐานของการอธิบาย อีกทั้งการวิจัยเชิงปริมาณในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมในระดับนานาชาติเป็นอย่างมาก และมีสัดส่วนของ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการในระดับนานาชาติ เนื่องจากจากวิจัยเชิงปริมาณนั้นมีการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีความเป็นรูปธรรมในการสนับสนุนผลการวิจัย (ณัฐกริช เปาอินทร์, 2558, หน้า 85)

อย่างไรก็ตามการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในอดีตนั้นการใช้สถิติขั้นสูงจะมีจำนวนยังไม่มาก ศุภชัย ยาวะประภาช (2558, หน้า 145) ได้คาดการณ์ถึงการศึกษาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในช่วงปี พ.ศ.2580 ว่างานวิจัยที่ใช้สถิติขั้นสูงจะมีเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าของโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ทางสถิติที่ทำให้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเป็นเรื่องง่ายขึ้น เพียงแต่อาจไม่ถึงขั้นใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์จนกลายเป็นกระแสหลักของงานวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย

จากที่กล่าวมาจึงน่าจะคาดการณ์ได้ว่า การวิจัยเชิงปริมาณน่าจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไปอีกยาวนาน

สรุปและอภิปราย

บทความนี้ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นถึงความหมาย ลักษณะสำคัญของงานวิจัยเชิงปริมาณทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และวิวัฒนาการของการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จากอดีตถึงปัจจุบัน รวมถึงคาดการณ์ถึงอนาคต ซึ่งผู้เขียนไม่ได้ต้องการบ่งชี้ว่างานวิจัยเชิงปริมาณดีกว่าหรือเหนือกว่า หรือเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการวิจัยทางรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสน-

ศาสตร์มากกว่างานวิจัยเชิงคุณภาพ เพียงแต่ต้องการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงปริมาณ ว่ามีคุณูปการต่อการศึกษาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ในการทำให้เข้าถึงความรู้ ความจริง ที่สามารถมองเห็น สัมผัส จับต้องได้ ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ หลักเกณฑ์ และการวิจัยเชิงปริมาณ นับวันจะยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นอันเนื่องจากความก้าวหน้าทางโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำให้การเข้าถึงสถิติที่สลับซับซ้อนเป็นเรื่องง่ายยิ่งขึ้น

การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมีความจำเป็นที่จะต้องมืออยู่ร่วมกัน ทั้งสองวิธีการวิจัยต่างไม่สามารถเข้ามาทดแทนกันและกันได้ การวิจัยเชิงปริมาณเหมาะกับการอธิบายความสัมพันธ์ในเชิงเป็นเหตุเป็นผลแก่กัน ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพเหมาะกับการหาความหมาย การวิจัยทั้งสองประเภทจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้าง และเกื้อกูลกันและกันให้ถึงพร้อมซึ่งความสมบูรณ์ กล่าวคือ การวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่าง เกี่ยวกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ ในสังคมตามที่ปรากฏอยู่ ในขณะที่การวิจัยเชิงปริมาณก็จะหยิบยื่นวิธีการตัดสินใจว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะสามารถนำไปใช้กับกรณีอื่นๆ โดยทั่วไปได้เพียงใด (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2550, หน้า 19-20) สรุปได้ว่า ไม่มีข้อยุติถึงระเบียบวิธีการวิจัยที่ดีที่สุด เพราะธรรมชาติของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนั้นมีความแตกต่างกัน คำถามที่น่าสนใจกว่าวาระระเบียบวิธีวิจัยแบบใดดีกว่านั้นคือ คำถามที่ว่า ธรรมชาติที่แตกต่างกันของระเบียบวิธีวิจัยทั้งสองแบบจะช่วยให้ข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยมีความสมบูรณ์มากที่สุดได้อย่างไร (ชนิตา จิตตรุทธะ, 2552, หน้า 25)

ในวิชาทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์นั้น การอาศัยวิธีการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับปรากฏการณ์ที่กำลังอธิบายได้มากที่สุด ย่อมทำให้องค์ความรู้ที่นักรัฐศาสตร์และนักรัฐประศาสนศาสตร์กำลังแสวงหาสามารถสะท้อนความจริงของสิ่งที่ศึกษาได้อย่างชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสิ่งที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ทำให้นักรัฐศาสตร์และนักรัฐประศาสนศาสตร์มีความเป็นอิสระจากอิทธิพลครอบงำของแนวคิดใดอย่างเฉพาะเจาะจงได้ (ชนินดา จิตตรุทธะ, 2552, หน้า 25) แม้ว่าการวิจัยเชิงปริมาณจะทำให้การสื่อความหมายเกี่ยวกับการเมืองและการบริหารโดยใช้คณิตศาสตร์วิเคราะห์ได้ อย่างไรก็ตามนักวิจัยพึงระลึกเสมอว่า วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นเพียงเครื่องมือ หรือวิธีการศึกษาการเมือง และการบริหารเท่านั้น หากการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถใช้กับการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง การบริหาร หรือปรากฏการณ์ทางสังคมได้แล้ว นักวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ก็ควรปฏิเสธการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณมากกว่าการสร้างเงื่อนไขให้สอดคล้องกับทฤษฎีคณิตศาสตร์โดยที่ไม่มีวันจะเข้ากับทฤษฎีทางการเมืองและการบริหารที่แท้จริงได้ จึงกล่าวได้ว่า นักวิจัยควรพิจารณาวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในฐานะเป็นเพียงเครื่องมือในการนำนักวิจัยไปสู่จุดมุ่งหมาย (ดำรงค์ วัฒนนา, 2542, หน้า 5)

เอกสารอ้างอิง

- กวี รัชชชน. (2543). ขอบเขต แนวทางการศึกษา และวิธีการศึกษาวิชารัฐศาสตร์. ใน *หลักและวิธีการวิจัยทางรัฐศาสตร์*. กวี รัชชชน, พจนาลัย ไชยรังษี และ เฉลิมชัย ผิวเรืองนนท์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ: ความแตกต่างของความเชื่อทางญาณวิทยา. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*. 7(2), 13-26.
- ชลัช จงสีบพันธ์. (2537). การศึกษารัฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม. ใน *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 1(1), 61-70.
- ซัชพันธุ์ ยิมอ่อน. (2554). การวิพากษ์รัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์ตามกรอบแนวคิดของฮาเบอร์มาส. ใน *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 1(1), 27-39.
- ณัฐกริช เปาอินทร์. (2558). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: รัตน์ไตร.

- ดำรงค์ วัฒนา. (2542). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางรัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงค์ วัฒนา. (2547). *แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปริมาณ. หน่วยที่ 1-7 ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรเดช ฉายอรุณ. (2561). *การนำสถิติขั้นสูงมาใช้ในงานวิจัย*. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีรเดช ฉายอรุณ. (2562). *การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS*. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แม็ทส์ปอยท์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2527). *ระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม: การสังเคราะห์และการบูรณาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). *การออกแบบการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2544). *ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีไทย สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.

- พิทยา บวรวัฒนา. (2556). *รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1887-ค.ศ.1970)*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์ (2560). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์. (2549). การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณสมบัติ. ใน *ทฤษฎีวิธีวิจัย สถิติ และเทคนิคในการวิเคราะห์*. พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: เสมอธรรม.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2558). พัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ไทย: เหลียวหลังเพื่อแลหน้า. ใน สุจิตรา บุญรัตพันธุ์ (บ.ก.), *รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และทิศทาง*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศุภชัย ศุภผล. (2562). แนวคิดสำนักปฏิฐานนิยม (Positivism) กับการวิจัยทางรัฐศาสตร์. ใน ปิยะนุช เงินคล้าย, ศุภชัย ศุภผล และจักรี ไชยพินิจ (บ.ก.), *เอกสารประกอบการสอน POL4100 หลักและวิธีการวิจัยทาง*

รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุภางค์ จันทวานิช. (2550). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ด่าน
สุทธาการพิมพ์.

สร้อยตระกูล อรรถะมานะ. (2543). *สาธรรณะบริหารศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุจิต บุญบงการ. (2521). *วิธีการศึกษาแบบพฤติกรรมในทางรัฐศาสตร์*. ใน สมบัติ
จันทร์วงศ์ (บ.ก.), *รัฐศาสตร์ : สถานภาพและพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ:
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2563). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่
19). กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2549). *หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่
3). กรุงเทพฯ: ประสิทธิภัณฑ์แอนด์พรินติ้ง.

องอาจ นัยพัฒน์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรม
ศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สามลดา.

อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2542). *การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมือง : ข้อพิจารณา
เบื้องต้นในเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการผลิตตำราและ
เอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. New York: Oxford University Press.
- Creswell, John W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 3rd Ed. U.S.A.: SAGE Publications, Inc.
- Curtis, Bruce and Curtis, Cate. (2011). *Social Research: A Practical Introduction*. U.S.A.: SAGE Publications Inc.
- Groeneveld, Sandra; Tummers, Lars; Bronkhorst, Babette; Ashikali, Tanachia and Thiel, Sandra van. (2014). Quantitative Methods in Public Administration: Their Use and Development Through Time. In Rhys Andrews (Ed.), *The International Public Management Journal Symposium 'The State of Public Management'* 18(1), 1-37.
- Ercan, Selen A. and Marsh, David. (2016). Qualitative methods in Political Science. In H. Keman, & J. J. Woldendorp (Eds.), *Handbook of Research Methods and Applications in Political Science*. United Kingdom: Edward Elgar Publishing.
- Fisher, Stephen (2013). *Why teach quantitative methods to politics undergraduates?* Retrieved from <https://www.psa.ac.uk/insight-plus/blog/why-teach-quantitative-methods-politics-undergraduates>

- Regoniel, Patrick A. (2015). *Quantitative Methods: Meaning and Characteristics*. Retrieved from <https://simplyeducate.me/2015/01/03/quantitative-methods-meaning-and-characteristics/>
- Riley, Dylan. (2007). The Paradox of Positivism. *Social Science History*. 31 (1), 116-126.
- Whetsell, Travis A. and Shield, Patricia M. (2013). Dynamics of Positivism in the Study of Public Administration: A Brief Intellectual History and Reappraisal. In *Administration and Society*. XX(X), 1-31.
- Zukauskas, Pranas; Vveinhardt, Jolita and Andriukaitiene, Regina (2018). *Philosophy and Paradigm of Scientific Research*. Retrieved from <https://www.intechopen.com/books/management-culture-and-corporate-social-responsibility/philosophy-and-paradigm-of-scientific-research>

ที่อยู่/สังกัดของผู้เขียนบทความ

สุพิชฌาย์ ตันตธินากร	นักศึกษาโครงการปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณัฐพัชร ศิริวัฒน์	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิโรจน์ ก่อสกุล	อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ชลิตา ศรมณี	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เฉลิมพล ศรีหงษ์	รองศาสตราจารย์ นักวิชาการอิสระ
บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์	อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เดช อุณหะจรรย์รักษ์	นักวิชาการอิสระ
ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
พีสสลัถม์ อ่างรงค์กุล	อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อนันต์ วริศนราทร	สมาคมคทาออลิกแห่งประเทศไทย
ปิยะนุช เงินคล้าย	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สุรกานต์ โตสมบุญ	นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสาวลักษณ์ สุขวิรัช	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปะการัง ชื่นจิตร	อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
สาธิต์ สุนทรพันธุ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง

กระบวนการในการดำเนินการของวารสาร

1. กองบรรณาธิการเปิดรับบทความต้นฉบับตลอดปี
2. กองบรรณาธิการประชุมเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของต้นฉบับกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการจัดรูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร และคุณภาพทางด้านวิชาการ
3. กองบรรณาธิการออกจดหมายไปยังผู้เขียนในกรณีปฏิเสธการตีพิมพ์ต้นฉบับที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางวารสารกำหนด และในกรณีต้นฉบับผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการจะออกจดหมายแจ้งการดำเนินการส่งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านประเมินต้นฉบับไปยังผู้เขียนผ่านทาง e-mail
4. กองบรรณาธิการดำเนินการจัดส่งบทความต้นฉบับที่ผ่านการพิจารณาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อทำการอ่านประเมินจำนวน 2 ท่าน โดยหากผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ใน 2 ท่าน พิจารณาว่าไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ จึงจะทำการส่งไปยังผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 เพื่อพิจารณา ทั้งนี้ต้นฉบับที่จะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ ต้องผ่านการพิจารณาเห็นควรเหมาะสมให้ตีพิมพ์เผยแพร่โดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยจำนวน 2 ท่าน แบบ double blinded
5. กองบรรณาธิการสรุปผลการประเมินคุณภาพบทความต้นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดส่งไปยังผู้เขียนเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข โดยให้ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว พร้อมชี้แจงการแก้ไขในตารางที่กำหนดให้มายังกองบรรณาธิการ
6. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องของการแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนบทความต้นฉบับตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

7. กองบรรณาธิการดำเนินการรวบรวมบทความต้นฉบับที่จะเผยแพร่ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์และตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะออนไลน์

ระเบียบการเสนอด้านฉบับเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่เคยเผยแพร่ตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน
2. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารวิชาการอื่นๆ
3. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์สร้างสรรค์โดยผู้เขียนเองในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
4. ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ตัดตอนจากผลงานของบุคคลอื่น ไม่มีการคัดลอกผลงาน (plagiarism) ไม่ใช้วิธีการชักนำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา (misconduct) หรือละเมิดจริยธรรมการทำวิจัย
5. ผู้เขียนต้องจัดเตรียมต้นฉบับตามหลักเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ และตามคำแนะนำของบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewers)
6. ทักษะและความเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนโดยตรง บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านผลงาน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อความคิดเห็นดังกล่าวด้วยประการทั้งปวง

หลักเกณฑ์การตีพิมพ์

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles) เป็นผลงานโดยสรุปจากการค้นคว้าทดลองหรือวิจัยทางวิชาการที่ผู้เขียนหรือ กลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง
2. บทความวิชาการ (Articles) ซึ่งอาจแยกเป็นบทความปริทรรศน์ (Review Articles) และบทความเทคนิค (Technical Articles) ซึ่งเรียบเรียงจากการค้นคว้าเอกสารวิชาการในสาขานั้นๆ
3. งานวิชาการอื่นๆ ที่คณะผู้จัดทำเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ทั่วไป

ผลงานวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยมีรายละเอียดปรากฏในหัวข้อถัดไป

1. ยื่นผ่านโปรแกรมวารสารอิเล็กทรอนิกส์ทาง <http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions> โดยต้องสมัครเป็นสมาชิกก่อน

2. บทความที่เป็นบทความวิจัย ซึ่งต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้
 - 2.1 บทคัดย่อ และ Abstract
 - 2.2 บทนำ
 - 2.3 วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล
 - 2.5 ข้อเสนอแนะ
 - 2.6 เอกสารอ้างอิง

3. บทความทางวิชาการอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบดังนี้

3.1 บทคัดย่อ และ Abstract

3.2 บทนำ

3.3 เนื้อหาสาระ

3.4 บทสรุป

3.5 เอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นการสรุปผลจากวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ จะต้องมีการรับรองจากประธาน หรือ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักพิจารณาอนุญาตให้ลงพิมพ์เผยแพร่

การเตรียมต้นฉบับ

1. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนโครงกระดาษขนาด A4 และเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษ ด้านบนและซ้ายมือ 1.25 นิ้ว ด้านล่างและขวามือ 1 นิ้ว

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK ทั้งเอกสาร พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

2.1 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้าขนาด 12 พ้อยต์ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านบนขวา

2.2 ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 3 บรรทัด

2.3 ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาได้ชื่อเรื่อง ทั้งนี้ให้ใส่เลขเรียงลำดับของผู้เขียน (^{1..2..3..}) กำหนดเป็นตัวยกก้ำกับท้ายนามสกุลของผู้เขียนแต่ละคน(กรณีมีผู้เขียนร่วม)

2.4 E-mail address ของผู้เขียน ขนาด 12 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่ง ชิดขอบกระดาษด้านขวา

2.5 เจริญรุด กำหนดเจริญรุดในหน้าแรกของบทความ ส่วนแรกกำหนดข้อความ “^{1..2..3..} หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัยของแต่ละคน ถ้าสังกัดหน่วยงานเดียวกัน ให้ใช้หมายเลขเดียวกัน” เป็นภาษาไทย ขนาด 10 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ในส่วนสุดท้ายกำหนดข้อความ “* ระบุเฉพาะแหล่งทุนและหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ” เช่น “* งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยรามคำแหง” เป็นต้น

2.6 หัวข้อบทคัดย่อ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายได้ชื่อของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อ ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.7 หัวข้อคำสำคัญ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้บทคัดย่อ เนื้อหาภาษาไทยขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.8 Abstract ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบ กระดาษด้านซ้าย ได้คำสำคัญภาษาไทย เนื้อหา Abstract ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.9 Keywords ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษ ด้านซ้าย Abstract เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.10 หัวข้อหลักทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.11 หัวข้อย่อยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา Tab 1.5 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง

2.12 เนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และพิมพ์ให้ขีดขอบทั้งสองด้าน

2.13 อ้างอิง (References) การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

3. จำนวนหน้า บทความต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า A 4

ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับบทความวิจัย

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้น ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจน ให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อ ต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน โดยเนื้อหาต้องเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย หากเกิน 6 คน ให้เขียนเฉพาะคนแรกแล้ว ต่อท้ายด้วย “และคณะ”

3. อีเมลของผู้เขียน (ถ้ามีหลายคนให้ระบุคนเดียวเป็น Corresponding author)

4. บทคัดย่อ และ Abstract โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้ว เข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทย ขึ้นก่อน ทั้งนี้บทคัดย่อ และ Abstract ต้องมีเนื้อหาตรงกัน

5. คำสำคัญ (Keywords) ให้อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract ไม่เกิน 3 คำ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเลือกหรือค้นหาเอกสารที่มีชื่อเรื่อง ประเภทเดียวกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

6. บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. วัตถุประสงค์ ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

8. กรอบแนวคิด (ถ้ามี) ชี้แจงความเชื่อมโยงตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการทำการวิจัย

9. ระเบียบวิธีการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและที่มาของกลุ่มตัวอย่าง) การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บและรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป

11. อภิปรายผล ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

12. ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับงานวิจัยควรเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ได้จริง หรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

13. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน ในส่วนท้ายของบทความให้เรียงลำดับตามรายชื่อในส่วน หัวเรื่องของบทความ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้และ e-mail

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (Author – date on text citation) รวมทั้งให้มีการอ้างอิงท้ายเล่ม (Reference citation) โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะใน บทความเท่านั้น และจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งโดยใช้ระบบอ้างอิงมาตรฐานเอพี เอ (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้าง ใช้ระบบ APA มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ชื่อวารสาร ชื่อหนังสือ และปีที่ (volume) ใช้ตัวเอน และไม่ใช้ชื่อย่อ

- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งโดยขึ้นต้นด้วยนามสกุล ตามด้วยจุลภาค (,) และอักษรย่อชื่อตัวตามด้วยมหัพภาค (.)
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาไทย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อตัว ตามด้วยนามสกุล
- กรณีผู้แต่งมากกว่าหนึ่งคน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมดทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยจุลภาค (,) และ ใส่เครื่องหมาย & ก่อนชื่อสุดท้าย
- ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อเรื่อง หรือชื่อวารสาร หรือชื่อหนังสือ ตามด้วยปีที่พิมพ์
- ถ้าผู้แต่งเป็นหน่วยงานหรือองค์กร ให้ใช้ชื่อหน่วยงานหรือองค์กรแทนชื่อผู้แต่ง
- เรียงลำดับรายการตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง และมีเลขลำดับที่ 1, 2, 3...กำกับ
- รายการที่มีทั้งเอกสารภาษาไทยและอังกฤษ ให้นำข้อมูลภาษาไทยขึ้นก่อน
- บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไปของแต่ละรายการให้ย่อหน้าเข้ามา 5-7 ตัวอักษร หรือประมาณครึ่งนิ้ว
- การอ้าง- อ้างโดย (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์)
- ไม่อ้างโดยใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “และคนอื่นๆ” หรือ *et al.* ไม่ว่าจะมิผู้แต่งกี่คน ยกเว้นกรณีอ้างในเนื้อเรื่องที่มีผู้แต่งตั้งแต่สามถึงห้าคนขึ้นไป และหลังจากได้มีการอ้างครั้งแรกไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว หรือการอ้างที่มีผู้แต่งตั้งแต่หกคนขึ้นไป
- การอ้างจากวารสารและนิตยสารให้ระบุหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย โดยไม่ใช้คำย่อ “p.” หรือ “pp.” นอกจากหนังสือ
- การติดต่อส่วนตัวโดยสื่อใดๆ ก็ตาม สามารถอ้างอิงได้ในเนื้อเรื่อง แต่ต้องไม่มีการระบุไว้ในรายการเอกสารอ้างอิงเพราะผู้อื่นไม่สามารถติดตามข้อมูลเหล่านี้ได้

- การอ้างอิงจาก website ให้ระบุวัน เดือน ปีที่พิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏให้อ้างอิงวันที่ทำการสืบค้นและระบุ URL ให้ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อจบ URL address ห้ามใส่จุด (.) ข้างท้าย
- website ไม่บอกวันที่ให้ระบุ n.d.

รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงจากสิ่งพิมพ์ต่างๆ

1. วารสารและนิตยสาร

ก. วารสารเรียงลำดับหน้าโดยขึ้นต้นหน้าหนึ่งทุกครั้งเมื่อขึ้นฉบับใหม่ให้ระบุ(ฉบับที่)

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย*.

Author(s). (Year of publication). Title of article. *Title of periodical or journal, Volume(issue), First-last page.*

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาวและเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์, 30(2), 29-36.*

Acton, G. J., Irvin, B. L., & Hopkins, B. A. (1991). Theory-testing research: building the science. *Advance in Nursing Science, 14(1), 52-61.*

ข. วารสารที่เรียงลำดับหน้าหนึ่งถึงหน้าสุดท้ายต่อเนื่องกันตลอดปี ไม่ต้องระบุ (ฉบับที่)

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาว และเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์, 30, 29-36.*

Dzurec, L. C., & Abraham, I. L. (1993). The nature of inquiry linking quantitative and qualitative research nursing. *Journal of Advanced Nursing, 18*, 298-304.

2. หนังสือ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*.

อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star Trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Book.

หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งหรือบรรณาธิการ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อหนังสือ

ตัวอย่าง: *Merriam-Webster's collegiate dictionary* (10th ed.). (1993). Springfield, MA: Merriam- Webster.

3. รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม*, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: กรมวิชาการ. 2538. *การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation* (pp. 237-288). Lincoln, N.E.: University of Nebraska Press.

4. บทความจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์, เดือน, วันที่). ชื่อเรื่อง. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, หน้าที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง: สายใจ ดวงมาลี. (2548, มิถุนายน 7) มาลาเรียลาม 3 จว.ได้ตอนบน สธ.เร่งคุมเข้มกันเชื้อแพร่หนัก. *คม-ชัด-ลึก*, 25.

Di Rado, A. (1995, March 15). Trekking through college: Classes explore modern society using the world of Star Trek. *Los Angeles Times*, p. A3.

5. วิทยานิพนธ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. *ชื่อวิทยานิพนธ์*. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์), สถาบันการศึกษา. เมืองที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: พันทิพา สังข์เจริญ. 2528. *วิเคราะห์บทร้อยกรองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: the poetry of Richard Wilbur*. (Unpublished doctoral dissertation), University of Connecticut.

6. พจนานุกรม

ตัวอย่าง: พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.

Shorter Oxford English dictionary (5 th ed.). (2002). New York: Oxford University Press.

7. ราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง: รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 134(40 ก). 1-20.

8. สื่อบริการออนไลน์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง, วันที่ทำการสืบค้น. ชื่อฐานข้อมูล. URL

Author(s). (date-or “n.d.”). Title of work. (Online URL), date retrieved. Name of Database or Internet address of the specific document. Specify URL exactly.

ตัวอย่าง: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2545). *ประเพณีใส่กระเจาดชาวไทยพวนสอนให้รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ, สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2548*. จาก http://www.m-ulture.go.th/culture01 /highlight/highlightdetail php?highlight_id=114&lang=th

การอ้างอิง APA (6th Edition)

รูปแบบ การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา หน้าข้อความ ท้ายข้อความ และ เชิงอรรถ
(ท้ายบทความ)

ผู้แต่ง 1 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล (ปี) เช่น Robbin (2005) อ้างว่า. . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น . . . (Robbin, 2005)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์:
สำนักพิมพ์.

เช่น Hughes, O.E. (1994). *Public Management and Administration: An Introduction*. New York: St. Martin's Press.

ผู้แต่ง 2-4 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล1 and นามสกุล2 (ปี) เช่น Peters
and Waterman (1982) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น . . . (Peters and
Waterman, 1982)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ and นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., (ปี). *ชื่อหนังสือ*.
(ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Peters, T. and Waterman Jr. R. (1982). *In Search of Excellence*. New York: Harper & Row.

ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล 1 และคณะ (ปี)

เช่น Christensen et. al. (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล 1 และคณะ, ปี)

เช่น . . . (Christensen et. al., 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Christensen, T. et. al. (2013). *New public management: The transformation of ideas and practice*. New York: Prentice-Hall.

ผู้แต่งนามแฝง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อนามแฝง (ปี)

เช่น C-12 (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อนามแฝง, ปี)

เช่น . . . (C-12, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามแฝง. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น C-12. (2013). *Thai Bureaucracy*. Bangkok: Wattana Publishing.

หนังสือแปล

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ปี)

เช่น Huntington & Nelson (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ปี)

เช่น . . . (Huntington & Nelson, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ปีที่แปล). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (ชื่อ-นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์).

สถานที่ พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ปีต้นฉบับที่พิมพ์).

เช่น Huntington, S.P. & Nelson, J. (2001). *No Easy Choice: ทางเลือกของมวลประชา* [No Easy Choice]. (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, ผู้แปล).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (1976).

กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ลงชื่อเรื่องแทนผู้แต่ง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: “ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ” (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). (ปี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

การอ้างอิงเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิงในเนื้อหา)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ (ปี ต้นฉบับ)

(อ้างถึง ใน หรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปีของเอกสารทุติยภูมิ)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ, ปี ต้นฉบับ

อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปี ของเอกสารทุติยภูมิ)

เอกสารอ้างอิง

ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหาต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในเอกสารอ้างอิงท้ายบทหลักการอ้างอิงเหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป คือ
นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อเรื่องต้นฉบับ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เอกสารรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & นามสกุลผู้วิจัย 2 . (ปี). *ชื่อเรื่อง* (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ดุष्ฎินิพนธ์ ป.เอก

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อเรื่อง*. (ปริญญาานิพนธ์ระดับดุष्ฎินิพนธ์). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

วิทยานิพนธ์ ป.โท

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย. (ปี). ชื่อเรื่อง. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

บทความวารสาร

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2 & นามสกุล ผู้เขียน 3 (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.

เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึงหน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี, วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์. น.
หรือ pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.

อ้างอิงเว็บไซต์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

(ไทย) ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, (ปี). ชื่อหัวข้อ. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก

<http://www.xxxxxxxxx> เช่น

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2559). *ปรับบทบาทภาครัฐไทย...ให้ประชาชนได้รับ
บริการที่ดี*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก

<https://thaipublica.org/2016/03/tdri-2016/>

(อังกฤษ) นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อหัวข้อ. Retrieved month date,
year, from <http://www.xxxxxxxxx> เช่น

Cohen, B.. (2012). *Blockchain Cities and the Smart Cities Wheel*.

Retrieved February 5, 2020, from

<https://medium.com/iomob/blockchain-cities-and-the-smart-cities-wheel-9f65c2f32c36>

สถาบัน/องค์กร/สมาคม/ชมรม

อ้างอิงจากหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กร อ้างอิงครั้งแรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้ง
ต่อไปใช้อักษรย่อ

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ปี)
 กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อเต็มของหน่วยงาน [อักษรย่อ], ปี)
 เอกสารอ้างอิง
 ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ปี). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์:
 สำนักพิมพ์.

สัมภาษณ์(Interview)/Focus Group

สัมภาษณ์/Interview

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)
 กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)
 เอกสารอ้างอิง
 ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่.
 สัมภาษณ์. เดือน, วัน.

การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย/Focus Group

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)
 กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)
 เอกสารอ้างอิง
 ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. การ
 สัมภาษณ์กลุ่มย่อย. เดือน, วัน.

การส่งต้นฉบับ

วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online

: <http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions>

วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail ที่ sittipan28@gmail.com